

PKS- yhteisöraportti 3|2022

Helsinki

Sisällys

Tämä raportti sisältää pääkaupunkiseutuyhteisesti raportoitavat yhteisöt. Raportissa esitetään kustakin yhteisöstä niiden toimittamien katsausten perusteella vuoden 2022 toiminnan ja talouden kehittymistä koskevat tiedot. PKS-raportti tehdään neljän kuukauden välein.

Yhteenveto omistajaohjauksen tavoitteet.....	1
Helsingin ja Uudenmaan Sairaanhoidopiirin kuntayhtymä (HUS).....	7
Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä (HSL).....	13
HSY Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä.....	17
Liite 1 HUS vuosikatsaus.....	25

PKS-yhteisöraportti 3/2022

Helsingin kaupungin keskushallinnon julkaisuja 2023:12

ISBN 978-952-386-263-0 (pdf)

ISSN 2323-8135 (verkkójulkaisu)

erityissuunnittelija Tiina Leinonen ja controller Pia Halinen

Kuntayhtymien omistajaohjauksen yhteiset tavoitteet vuodelle 2022

KUNTAYHTYMIEN OMISTAJA-OHJAUKSEN YHTEISET TAVOITTEET	HUS Toteuma	HSL Toteuma	HSY Toteuma
<p>1. Jäsenkuntien talouden tasapainotustarpeiden huomioon ottaminen kuntayhtymän taloudenpidossa ja -suunnittelussa niin, että kuntayhtymät tekevät myös omat toimenpiteensä talouden tasapainottamiseksi</p>	<p>HUS-kuntayhtymä on vastannut kuntayhtymälle asetettuihin tavoitteisiin.</p>	<p>HSL käynnisti talouden tasapainottamista pidemmällä tähtäimellä tukevan työn, jonka tavoitteena oli yhdessä jäsenkuntien kanssa luoda yhteinen tilanne- ja tulevaisuuskuva HSL:n rahoituksellisesta pohjasta, perussopimuksen määrittämistä velvoitteista sekä HSL:n kyvystä vastata asetettuihin erilaisiin velvoitteisiin 2020–2030-luvuilla. Työn loppuraportti valmistui tammikuussa 2023. Mahdollinen jatkotyö määritellään yhteisen tilannekuvan muodostamisen ja omistajakuntien kanssa käytävän keskustelun jälkeen.</p>	<p>Vuonna 2022 uudistettiin HSY:n strategia <i>HSY 2030 – yhdessä kestävään huomiseen</i>. Strategian neljä painopistettä ovat ympäristövastuu, työn murros, kestävä talous ja asukaskokemus. Painopisteet on edelleen jaettu kymmeneen strategiseen päämäärään strategisine mittareineen. Strategiapäivityksen yhteydessä laadittiin ja hyväksyttiin HSY:n Vesi- ja Jätehuollon kymmenvuotiset investointistrategiat ja -suunnitelmat, jotka on mitoitettu siten, että HSY:n taloudellisen tasapainon tavoite on mahdollista saavuttaa strategiakauden aikana.</p> <p>Kestävä talous – painopiste jakautuu kahteen kokonaisuuteen: <i>Tasapainoinen talous</i> ja <i>Tehokasta ja taloudellista toimintaa</i>. Edellisen tavoitteena on saada HSY:n lisävelkaantumisen loppumaan vuoteen 2030 mennessä ja varmistaa, että investoinnit kyetään rahoittamaan vesi- ja jätemaksuilla. Jälkimmäisen tavoitteena on erilaisin tuottavuustoimin vaikuttaa siihen, että HSY:n käyttömenoissa saavutetaan 1.5 % tuottavuusparannus.</p> <p>Talouden tasapainottamisen päämitari eli HSY:n <i>lisävelka/asukas (eur)</i> laski vuonna 2022 tasoon 72 eur/asukas (2021: 84 eur/asukas), mikä oli tavoitetrendin mukainen. Lainaa/asukas oli vuonna 2022 1570 eur/asukas. Toiminnallista kehitystyötä tehtiin esimerkiksi maksurakennemuutosten tarvekartoituksen ja toimialojen omaisuuden hallinnan prosessien kehittämisessä. Vuonna 2022 otettiin käyttöön uusi investointiprojektien ja -hankkeiden hallintajärjestelmä, joka mahdollistaa</p>

			aiempaa paremmin investointien kokonaiskuvan seurannan. Samalla kehitettiin investointihankkeiden hallinnan prosessia ja tarkennettiin vastuita ja toimintatapoja. Uusien toimintatapojen myötä kaikki HSY:n investoinnit saadaan järjestelmällisesti saman seurannan piiriin.
2. Strategisten tavoitteiden seuranta tehostettava ja vaadittavat korjaustoimet toteutettava riittävän ajoissa	HUS-kuntayhtymä on vastannut kuntayhtymälle asetettuihin tavoitteisiin.	HSL:n organisaatiouudistuksessa 1.4.2022 organisaatioon perustettiin erillinen Strategia-ohjausyksikkö, jonka tehtävänä on erityisesti kehittää strategisten tavoitteiden seuranta, tavoiteasetantaa ja mittaamista. Toimintaympäristössä ei tällä hetkellä ole havaittu sellaisia muutoksia, jotka edellyttäisivät HSL:n strategian muuttamista. Toimintaympäristössä on kuitenkin muutostekijöitä, esimerkiksi muuttokehityksessä ja liikkumistavoissa, jotka edellyttävät jatkuvaa seuranta. Yleinen taloudellinen tilanne ja mahdollinen taantuma ovat suurimmat riskitekijät.	Strategiaa implementoidaan strategisiin ohjelmiin. Jokaiselle kymmenelle strategiselle ohjelmalle on määritelty omat ohjausryhmänsä, jotka koostuvat 2–3 HSY:n johtoryhmän jäsenestä sekä ohjelmapäälliköistä. Ohjelmien sisältö koostuu tyypillisesti projektimuotoisesti edistetävistä tehtävistä. Strategiapäivityksen yhteydessä uusittiin strategiset mittarit tavoitteiden. Strategisia ohjelmia ohjataan näiden mittareiden avulla. Strategiset mittarit ja strategiaohjelmien tilannekatsaukset raportoidaan osavuositarkastuksen yhteydessä. Strategisten ohjelmien etenemistä seurataan ja ohjataan HSY:n johtoryhmän toimesta säännöllisesti. Ohjelmapäälliköitä tuetaan toiminnassaan strategian implementoinnista vastaavan johtoryhmän jäsenen toimesta.
3. PKS-yhteisten tavoitteiden toteutumisesta, kokonaisinvestoinneista sekä merkittävien hankkeiden toteutumisesta raportoitava jäsenkunnille vuosittain PKS-raportoinnin yhteydessä	HUS-kuntayhtymä on vastannut kuntayhtymälle asetettuihin tavoitteisiin.	PKS-raportointia ja jäsenkuntien raportointia tehdään PKS-yhteisön ja jäsenkuntien pyytämien aikataulujen ja raportointiohjeiden mukaisesti. HSL raportoi PKS-yhteisölle tavoitteiden sekä merkittävien hankkeiden toteutumisesta raportointiohjeiden mukaisesti.	Jäteveden puhdistus Blominmäessä alkoi 4.11.2022. Toinen jätevesien pääkäyntö viemäristöstä Blominmäkeen toteutettiin 24.11.2022 ja sitä täydentävä pienempi käyntö 7.12.2022. Sen jälkeen hieman yli puolet jätevesistä on käsitelty Blominmäessä. Tavoitteena on saada viimeiset jätevedet käännettyä tammiukuussa 2023, jonka jälkeen hankkeessa on vielä viivästyneitä töitä ja jälkitöitä tehtävänä. Puhdistamon urakan kokonaisvalmiusasteen arvioidaan olevan noin 96 %. Joitain kytkentöjä on vielä tekemättä ja koestukset jatkuvat. Koe-käyttöä on ollut tarvetta viivästyttää, kun valmistelevia testejä ja muita koekäytön edellytyksiä ei ole saatu hyväksyttävästi ajoissa valmiiksi.

Kuntayhtymien omistajaohjauksen yhtymäkohtaiset tavoitteet vuodelle 2022

HUS-KUNTAYHTYMÄN OMISTAJAOHJAUKSEN TAVOITTEET	Toteuma
4. Tuottavuuden nousu vähintään 1 % / vuosi	Tuottavuustavoite ei toteutunut. Tammi-joulukuussa toteutunut (deflatoitu) kustannus per potilas oli 3 230 euroa (ed. vuosi 3 241 euroa). Julkisten menojen hintaindeksillä (1,052) deflatoitu muutos-% edellisvuoteen verrattuna oli -0,3 %. Vertailua edelliseen vuoteen vääristää Diagnostiikkakeskuksen poikkeuksellisen suuret sisäiset asiakashyvitykset. Mikäli tätä erää ei vertailussa huomioitaisi, deflatoitu tunnusluvun muutos olisi -3,1 % ja tavoite toteutuisi.
5. Investointien kokonaistaso mitoitettava rahoituksellisesti kestävä tasolle	Investoinnit eivät yli talousarviota. Mittarin arvo on tavoitteen mukainen; investointien toteuma jäi alle talousarvion. Vuoden 2022 toteuma oli 275,9 milj. euroa ja TA 2022 287,7 milj. euroa.
6. Ylijäämän palautus tehdään samana vuonna kuin ylijäämä kertynyt.	Tilikaudelta 2022 ei ole kertynyttä ylijäämää.
7. Kunnilla vahva rooli HUS:n strategisten tavoitteiden ja merkittävien kehittämissuunnittelussa sekä seurannassa.	Vuoden 2022 aikana HUSissa valmistauduttiin sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudistukseen (sotepeudistus). Uudistuksessa Uudellemaalle muodostettiin neljä hyvinvointialuetta.

HSL-KUNTAYHTYMÄN OMISTAJAOHJAUKSEN TAVOITTEET	Toteuma
4. Läpinäkyvä tuottavuusmäärittely ja -laskenta tuottavuuden kehityksen seuraamiseksi	Strategiakauden loppuun katsova tuottavuusohjelma on valmistunut ja tuottavuusohjelman toimenpiteitä tuodaan osaksi toiminnan suunnittelua.
5. Joukkoliikenteen kulkumuoto-osuuden pitkän aikavälin kasvua edistetään koko HSL:n alueella	Uutta tietoa joukkoliikenteen kulkumuoto-osuudesta saadaan keväällä 2024 Liikkumistutkimus 2023 aineistosta.
6. Toiminnassa huomioidaan koko liikennejärjestelmän toimivuus	MAL-yhteistyö kuntien ja valtion kanssa varmistaa osaltaan liikennejärjestelmän toimivuutta.
7. Joukkoliikennettä täydentäviä liikkumispalveluja kehitetään yhteistyössä palveluja tuottavien yritysten kanssa	HSL kehittää liikkumispalveluja niissä rajoissa, joissa toimivaltainen viranomais voi toimia. HSL:n Open MaaSissa lipunmyyntirajapinta on avattu lainsäädännön edellyttämällä tavalla. HSL ylläpitää palvelun toimivuutta ja edistää sen sujuvuutta. Kumppanien kanssa on kartoitettu vuoden aikana kehittämistarpeita, mutta erilliset kehitystyöt odottavat vielä lipputilihankkeen konkretisointia. HSL:n Open MaaS-sopimuskumppaneita on tällä hetkellä 14.

HSY-KUNTAYHTYMÄN OMISTAJAOHJAUKSEN TAVOITTEET	Toteuma
4. Läpinäkyvä tuottavuusmäärittely ja -laskenta tuottavuuden kehityksen seuraamiseksi	HSY:n toistaiseksi ainoa tuottavuusmittari on <i>toimintamenot/asukas (eur)</i> . Vuonna 2023 käynnistettiin kehitystyö kokonaisvaltaisemman tuottavuusmetriikan kehittämiseksi.
5. Vesihuollon osalta tavoitteena tulee olla tariffien reaalisten hinnankorotusten välttäminen	Tämän hetken erittäin korkea investointitaso tuo haasteita rahoitukselle ja toisaalta paineita palvelutaksoihin. HSY:n palveluiden tariffit päättää HSY:n hallitus talousarvion hyväksymisen yhteydessä. Valtavat investointimenot ja velkaantumisen hillintä vaativat maltillisia hinnankorotuksia.
6. Investointien kokonaistaso mitoitettava rahoituksellisesti kestävä tasolle	<p>Investointitasoa seurataan tarkasti vuosittaisen talous ja toimintasuunnitelman yhteydessä ja viimeisimmässä HSY:n talous ja toimintasuunnitelmassa 2023-2025 rahoituksesta (Alustava TTS 2023-2025) on raportoitu seuraavaa;</p> <p>Tulorahoitus ei riitä kattamaan kuntayhtymän investointitasoa ja lainojen lyhennyksiä, minkä vuoksi suunnitelmakauden kaikkina vuosina joudutaan nostamaan uutta ulkopuolista lainaa yhteensä noin 425 miljoonaa euroa riippuen toteutuvasta investointitasosta. Lainoja lyhennetään suunnitelmakaudella yhteensä noin 267 miljoonalla, josta 78 miljoonaa euroa on jäsenkuntalainojen lyhennyksiä. Ulkopuolisilta nostetun pitkäaikaisen velan yhteismäärä suunnitelmakauden lopulla on noin 999 miljoonaa euroa. Lainamäärän jatkuva kasvu aiheuttaa lisääntyvää painetta HSY:n taloudelle kasvavien lainakorkojen ja lyhennysten myötä. On tarpeen tarkastella investointimenojen, velkaantumisen ja taksapolitiikan tasapainoa. Nykyisen kaltaisen investointitason jatkuminen tuo merkittävää painetta asiakasmaksujen korotuksille kummallakin toimialalla. Uudessa strategiassa tasapainoinen talous on yhtenä merkittävänä fokusalueena ja tasapainoisen talouden ohjelma on parhaillaan laadinnassa. Eräs keskeinen ohjelman sisältämä toimenpide on jo syksyllä 2022 käynnistymässä oleva vesihuollon maksurakenteen kehitysprojekti.</p> <p>Lähi vuosien suurten investointien takia HSY:n omavaraisuusaste heikkenee suunnitelmakausilla, olleen vuoden 2025 lopussa 25,7 %, kun viimeisimmässä tilinpäätöksessä omavaraisuusaste oli 27,7 %. Vuosien 2024 ja 2025 ylijäämäiset tulokset kasvattavat maltillisesti omaa pääomaa, mutta vieraan pääoman kasvu suunniteltujen investointien rahoittamiseksi tarvittavalla ulkopuolisella lainarahoituksella heikentää omavaraisuutta.</p> <p>Investointitasoa seurataan lisäksi talousmallien ja investointiohjelmien laadinnan yhteydessä. Talousmallit päivitetään joka toinen vuosi investointiohjelmien yhteydessä. Talousmallin tarkoitus on pitää huoli rahoituksen tasapainosta; investoinnit – velkaantuminen – tulorahoitus -tariffit.</p>
7. Kuntayhtymän vuosien 2021 ja 2022 talousarviovalmistelussa otetaan huomioon peruspääomalle maksettava 0,5 %:n korvaus. Vuosien 2023 ja 2024 osalta valmistelussa otetaan huomioon 1 %:n korvaus ja vuodesta 2025 alkaen 1,5 %:n korvaus.	Peruspääomalla maksettava korvaus on huomioitu talous- ja toimintasuunnitelmissa v 2021–2025; Vuoden 2022 toteutunut korvaus peruspääomasta oli 2,5 miljoonaa euroa. Talous -ja toiminta suunnitelmassa vuodelle 2022 on huomioitu 0,5 % korvaus ja vuodelle 2023 ja 2024 1 % korvaus. Vuodesta 2025 alkaen korko on 1,5 %:a

<p>8. Tehostetaan toimenpiteitä vesijohtoverkoston hävikin pienentämiseksi</p>	<p>Tähän liittyen tehty mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aluemittausjärjestelmän suunnitteluun, rakentamiseen ja käyttöönottoon luotu prosessi ja se on jalkautettu kaikilla osastoilla • Vedenjakelujärjestelmän vuotohallintastrategia on päivitetty ja sen toimenpideohjelman mukaisia toimenpiteitä toteutetaan vuonna 2023 <p>HSY:n uudessa strategiassa 2030 on listattu toimenpiteitä tähän liittyen mm. se että HSY etsii ja korjaa verkoston vuotokohtia aktiivisesti sekä verkostojen saneeraus.</p>
<p>9. Kehitetään jätteiden sivuvirtojen hyödyntämistä pääkaupunkiseudulla yhteistyössä palveluja tuottavien yritysten kanssa</p>	<p>Jätteiden hyödyntäminen yhteistyökumppanien kanssa: HSY hyödyntää kaikki jätteet yhteistyökumppanien kanssa lukuun ottamatta omana toimintana tehtävää biojätteen käsittelyä, kaatopaikkarakenteissa hyödynnettäviä massoja sekä lähes täysin loppunutta kaatopaikkasijoittamista. (yhteistyökumppaneita mm. Vantaan Energia, tuottajayhteisöt, Fortum).</p> <p>Toimenpiteitä kierrätysasteen nostoon ja uusiomateriaalien hyödyntämiseen mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tekstiilijätteen erilliskeräyspilotti 14 keräyspisteessä (muun muassa Kamppi, Stockmann, Kaari, Myyrmanni, Iso Omena ja Hertzi) • erilliskeräysveloitteiden laajentaminen osittain jäteasetuksen velvoittamaa tasoa laajemmin (biojätteen erilliskeräyksen laajentaminen kaikille kiinteistöille, rajoittamatta 10 000 asukkaan taajamiin). • Biojätteen erilliskeräyksen laajentuessa kaikille asuinkiinteistöille HSY tulee tarjoamaan asukkaille aiempaa laajemman palveluvalikoiman biojätteen erilliskeräykseen ja kompostointiin. Erityisesti pienille kiinteistöille suunnattuja biojätteen keräysratkaisuja ovat tuulettuva biojäteastia ja jäteautoon tyhjennettävissä oleva kompostori, joita kiinteistön haltijat voivat jatkossa vuokrata HSY:ltä. • HSY:n tavoitteena on lisätä kaikkien lajittelutehokkuutta. Käytännössä tämä tarkoittaa lajittelukäyttäytymiseen vaikuttamista esimerkiksi kannusteilla, ohjauksella ja neuvonnalla. • vuodesta 2022 alkaen 1-4 huoneiston kiinteistöille tarjotaan myös mahdollisuutta ottaa pakkausten monilokeroastia kiinteistöille. Tällä pyritään myös vastaamaan RINKI-pisteiden määrän vähenemiseen. • Muovipakkaukset: tällä hetkellä 5 huoneistoa on erilliskeräysraja, mutta muovipakkausten keräystä ei olla rajoitettu millään muotoa, vaan se on saatavilla kaikille kiinteistöille koosta riippumatta. • osana valtakunnallista kuntien ja tuottajien yhteistyösopimusta selvitetään mm. muovin ja muovipakkausten yhteiskeräyksen aloittamista. • Sortti-asemat: Konalan ja Ruskeasannan Sortti-asemat sekä Koivukylän Sortti-pienasema ovat viikonloppuisin auki. Kävijämäärien perusteella teemme päätöksiä tarvitaanko lisää asemia avattavaksi viikonlopuille.

Helsingin ja Uudenmaan Sairaanhoidopiirin kuntayhtymä (HUS)

Helsingin kaupungin
omistusosuus

36,2 %

"Vuoden 2022 aikana HUSissa valmistauduttiin kiivaasti sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudistukseen (sotepe-uudistus). Siihen liittyvät lait hyväksyttiin eduskunnassa 23.6.2021 ja ne tulivat voimaan porrastetusti 1.7.2021–1.1.2023 aikana. Uudistuksessa Uudellemaalle muodostettiin neljä hyvinvointialuetta Helsingin kaupungin jatkaessa edelleen myös sotepe-palveluHUSin järjestäjänä.

HUSin tehtävänä on tuottaa sen jäsenkuntien ja sairaanhoidopiirin järjestämisvastuuseen kuuluvia erikoissairaanhoidon ja kehitysvammahuollon palveluja sekä huolehtia yliopistolliselle sairaanhoidopiirille säädetyistä muista tehtävistä.

Avainlukuja (1 000 euroa)	2022 Toteuma	2021 Toteuma
Toimintatuotot	2 912 885	2 945 136
Toimintakulut	-2 792 757	-2 809 741
Toimintakate	120 128	135 394
Tilikauden yli-/alijäämä	0	15 022
Toimintatuotot/toimintakulut (%)	104,3	104,8
Henkilöstökulut toimintatuotoista -%	50,9	49,1
Vuosikate/poistot (%)	100,0	113,6
Kassavarat	123 878	183 078
Investoinnit	275 899	249 963
Oma pääoma	391 253	391 253
Pitkäaikaiset velat	839 040	715 742
Taseen loppusumma	1 918 915	1 694 786

Hallitus

Puheenjohtaja: Rautava Risto

Varapuheenjohtaja: Veltheim Erik

Jäsenet: Kerola Hannele, Gilbert Olga, Kasonen Mika, Kokko Annika, Wickström Henrik, Vuorjoki Anna, Taipale Ilkka, Vesikansa Sanna, Muurinen Seija, Karinoja Erkki, Eskola Tapani, Soininvaara Osmo, Noro Tiina, Böhling Tom, Reijula Kari

Varajäsenet: Hyvärinen Maritta, Heinonen Santeri, Korhonen Oskari, Rätty Virpi, Karhunen Timo, Linros Jüri, Rehn-Kivi Veronica, Kaajakari Antti, Rantanen Mimi, Leinonen Maarit, Saranpää Timo, Virkkunen Laura, Nuutinen Annina, Honkanummi Eeva, Kärkkäinen Pekka, Hämäläinen Esa, Rauhala Kirsi

Toimitusjohtaja: Bergendahl Matti

Toiminta ja merkittävimmät tapahtumat

Vuoden 2022 aikana HUSissa valmistauduttiin kiivaasti sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudistukseen (sotepe-uudistus). Siihen liittyvät lait hyväksyttiin eduskunnassa 23.6.2021 ja ne tulivat voimaan porrastetusti 1.7.2021–1.1.2023 aikana. Uudistuksessa Uudellemaalle muodostettiin neljä hyvinvointialuetta Helsingin kaupungin jatkaessa edelleen myös sotepe-palveluHUSin järjestäjänä. Lisäksi lain mukaan Uudenmaan hyvinvointialueet ja Helsingin kaupunki omistavat erikoissairaanhoidon järjestämiseksi HUS-yhtymän. Tämä poikkeaa muualla Suomessa toimeenpantavasta uudistuksesta.

Saapuneiden läheteiden kokonaismäärä väheni hieman vuoteen 2021 verrattuna. Ennalta suunniteltua kiireetöntä hoitoa koskevia elektiivisten läheteiden vertailukelpoinen määrä (339 634) väheni 0,6 prosenttia edellisvuoteen verrattuna. Sairaanhoidopiiriin saapui arkipäivää kohden keskimäärin 1 342 elektiivistä lähetettä. Vuonna 2021 vastaava luku oli 1 350.

Erikoisaloittain tarkasteltuna suurimmat prosentuaaliset muutokset liittyvät nuoriso- ja lastenpsykiatrian läheteisiin, joiden määrät ovat laskeneet selvästi edellisvuoteen verrattuna. Korva-, nenä- ja kurkkutautien lähetemäärät taas ovat kasvanut noin 10 prosenttia edellisvuoteen verrattuna.

Hoidon saatavuus ja hoitoonpääsy (lukumäärä)	2022 Toteuma	2021 Toteuma	Muutos-%
Lähetteen määrä (elektiiviset)	339 634	341 621	-0,6
Lähetteen käsittelyaika > 21 vrk, lkm	12 138	5 694	113,2
Hoitoonpääsyä osastolle odottavat potilaat > 6 kk	4 930	2 392	106,1
Hoitoonpääsyä osastolle odottavat potilaat kaikki	23 069	17 226	33,9
Polikliiniseen hoitoon odottavat potilaat > 6 kk	2 130	1 673	27,3
Polikliiniseen hoitoon odottavat potilaat kaikki	14 099	35 293	-60,1

Pitkään hoitoa odottavien potilaiden määrä on noussut huomattavasti vuoteen 2021 verrattuna, mikä selittyy erikoissairaanhoidon kuormittumisella erityisesti kirurgian ja neurokirurgian erikoisaloilla. Kaiken kaikkiaan pitkään hoitoa odottavien määrä oli vuoden 2022 lopussa 7 223 potilasta, joista yli 55 % odotti hoitoa kirurgian erikoisaloille. Kehitys ei ole ollut samansuuntaista kaikilla erikoisaloilla, sillä esimerkiksi silmätautien erikoisaloilla pitkään hoitoa odottavien määrä on laskenut lähes 20 %.

Yhteensä hoitoa odottavia potilaita vuoden 2022 lopussa oli 38 157, joista leikkauksiin, toimenpiteisiin ja päiväkirurgiaan odottavia oli 23 746 potilasta. Leikkausta, toimenpidettä tai päiväkirurgiaa odottavista 5 013 oli odottanut hoitoa yli kuusi kuukautta.

Koronaviruspandemian synnyttämän hoitovelan purkamisen on ollut haastavaa. Heikentynyt hoitohenkilöstön saatavuus ja keväällä 2022 toteutuneet työtaistelut vaikeuttivat erityisesti kiireettömään hoitoon pääsyä.

Vuoden 2022 aikana HUSissa ryhdyttiin aktiivisesti käyttämään hoidon tarpeen arviointia potilaiden jonottamisen syykoodina. Uudistus toteutettiin, jotta potilaiden hoitoonpääsyä kuvaavat tunnusluvut ovat yhdenmukaisia ja vertailtavia.

Hoidon tarpeen arviointia odottavien potilaiden lukumäärä vuoden 2022 lopussa oli 32 180, joista 25 % oli odottanut hoidon tarpeen arviointia yli 90 vuorokautta. Erikoisaloittain tarkasteltuna erityisesti silmätautien, kirurgian ja nuorisopsykiatrian erikoisaloilla hoidon tarpeen arvioinnin toteutuminen terveydenhuoltolain mukaisesti on ollut vaikeaa.

Omistajaohjauksen tavoitteiden toteutuminen

Yhteiset tavoitteet kuntayhtymille

- Jäsenkuntien talouden tasapainotustarpeiden huomioon ottaminen kuntayhtymän taloudenpidossa ja -suunnittelussa niin, että kuntayhtymät tekevät myös omat toimenpiteensä talouden tasapainottamiseksi
- Strategisten tavoitteiden seuranta tehostettava ja vaadittavat korjaustoimet toteutettava riittävän ajoissa
- PKS-yhteisten tavoitteiden toteutumisesta, kokonaisinvestoinneista sekä merkittävien hankkeiden toteutumisesta raportoitava jäsenkunnille vuosittain PKS-raportoinnin yhteydessä

1–3 tavoitteiden toteutuminen

HUS-kuntayhtymä on vastannut kuntayhtymälle asetettuihin tavoitteisiin.

Tavoitteet HUS:lle

- Tuottavuuden nousu vähintään 1 % / vuosi

Tavoitteen toteutuminen

Tuottavuustavoite ei toteutunut. Tammi-joulukuussa toteutunut (deflatoitu) kustannus per potilas oli 3 230 euroa (ed. vuosi 3 241 euroa). Julkisten menojen hintaindeksillä (1,052) deflatoitu muutos-% edellisvuoteen verrattuna oli -0,3 %. Vertailua edelliseen vuoteen vääristää Diagnostiikkakeskuksen poikkeuksellisen suuret sisäiset asiakashyvitykset. Mikäli tätä erää ei vertailussa huomioitaisi, deflatoitu tunnusluvun muutos olisi -3,1 % ja tavoite toteutuisi.

- Investointien kokonaistaso mitoitettava rahoituksellisesti kestävä tasolle

Tavoitteen toteutuminen

Investoinnit eivät yllä talousarviota. Mittarin arvo on tavoitteen mukainen; investointien toteuma jäi alle talousarvion. Vuoden 2022 toteuma oli 275,9 milj. euroa ja TA 2022 287,7 milj. euroa.

- Ylijäämän palautus tehdään samana vuonna kuin ylijäämä kertynyt

Tavoitteen toteutuminen

Tilikaudelta 2022 ei ole kertynyt ylijäämää.

7. Kunnilla vahva rooli HUS:n strategisten tavoitteiden ja merkittävien kehittämishankkeiden suunnittelussa sekä seurannassa

Tavoitteen toteutuminen

Vuoden 2022 aikana HUSissa valmistauduttiin sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudistukseen (sotepe-uudistus). Uudistuksessa Uudellemaalle muodostettiin neljä hyvinvointialuetta.

Tuloskehitys

HUS-kuntayhtymän viimeinen toimintavuosi 2022 oli parin edellisen vuoden tapaan poikkeuksellinen ja erittäin haasteellinen. Toiminnan volyymi jäi reilusti alle suunnitellun koronapandemian jatkumisen, hoitohenkilökunnan lakon ja henkilöstösaatavuuden haasteiden vuoksi. Lisäksi jatkohoitoon pääsyä odottavien potilaiden määrän merkittävä lisääntyminen vähensi muiden potilaiden hoitoon käytössä olleen osatokapasiteetin määrää. Erikoissairaanhoidon päivystyskäyntien määrä laski 2,7 % edelliseen vuoteen verrattuna ja hoidettujen potilaiden kokonaismäärä nousi 0,3 %. HUSin jäsenkuntien asukkaista erikoissairaanhoidon palveluja käytti 0,3 % vähemmän kuin edeltävänä vuonna. Koko oman palvelutuotannon laskutus laski – 0,5 % edelliseen vuoteen verrattuna ja jäi – 6,5 % suunnittelusta.

HUS-kuntayhtymän toimintatuotot (2 912,9 milj. euroa) alittivat talousarvion 0,3 %:lla, 8,1 milj. euroa. Summa sisältää jäsenkunnille tehdyn, HUSin alijäämän suuruisen lisäkannon 119,1 milj. euroa. Ilman lisäkantoa toimintatuotot 2 793,8 milj. euroa alittivat talousarvion 127,2 milj. euroa.

Myyntituotot sisältäen lisäkannon (2 773,8 milj. euroa) alittivat talousarvion 1,2 % (33,5 milj. euroa) ja kasvoivat edellisvuodesta 19,0 milj. eurolla. Alitus johtuu sairaanhoidollisen palvelutuotannon arvioitua pienemmästä toteumasta sekä jäsenkunnille (-8,9 % jäsenkuntalaskutukseen kuulumaton osuus) että muille maksajille (-5,9 %). Toisaalta muut myyntitulot ylittivät talousarvion 5,4 % (8,9 milj. euroa) ja kasvoivat edeltävään vuoteen nähden 5,0 milj. euroa.

Muut myyntituotot (174,0 milj. euroa) ylittivät talousarvion 5,4 % 8,9 milj. eurolla. Kasvua edeltävään vuoteen oli 5,0 milj. euroa. Ylitystä selittää suurimmalta osalta HUS Tietohallinnon talousarvion ulkopuoliset myyntituotot Sote ICT hankkeisiin liittyen 11,2 milj. euroa, sekä hyvinvointialueiden kanavointisopimukseen (HUS osatoteuttajana hyvinvointialueiden ICT-muutoshankkeissa) liittyen 0,5 milj. euroa hankkeiden kustannuksia vastaavasti. HUS Logistiikassa ylitystä (2,9 milj. euroa) aiheutti suojatarvikkeiden lisääntynyt käyttö sekä aiempaa kalliimpiin diabetestarvikkeisiin siirtyminen.

Jäsenkuntien maksuosuudet (milj. eur)	2022 Tilinpäätös	2022 Talousarvio	2021 Tilinpäätös
Espoo	320	308	289
Helsinki	717	737	659
Vantaa	276	256	251
Kaikki jäsenkunnat yhteensä	1 978	1 974	1 801

Jäsenkuntien maksuosuus (1 977,7 milj. euroa) ylitti talousarvion 0,2 % (4,1 milj. euroa) ja kasvoi edeltävään vuoteen nähden 177,2 milj. euroa. Ilman 119,1 milj. euron lisäkantoa jäsenkuntien maksuosuus 1 858,6 milj. euroa alitti talousarvion 5,8 % (115,0 milj. euroa). Jäsenkuntien maksuosuuteen vaikutti vuonna 2022 edelleen jatkuva koronapandemia, joka vaati poikkeusjärjestelyjä potilaille, joiden hoidon pääasiallinen syy oli muu kuin koronainfektio. Lisäksi henkilöstön saatavuuden haasteet, työtaistelutoimet sekä potilaiden jatko- paikkojen heikko saatavuus vaikuttivat merkittävästi palveluvolyymiin koronan ohella. Vuodenvaihteessa keskeneräisenä olleet hoitojaksot laskutettiin vuosina 2021 ja 2022 normaalia käytännöstä poikkeavalla tavalla katkaisemalla hoitojaksot joulukuun viimeinen päivä. Nettovaikutus katkojen aiheuttamien laskutuskohdistusten osalta vuodelle 2022 oli 1,8 milj. euroa tuottoja vähentävä.

Muut palvelutuotot (596,4 milj. euroa) alittivat talousarvion 7,3 % (46,9 milj. euroa), laskua edeltävään vuoteen nähden oli 161,7 milj. euroa. Talousarvioalituksesta 38,3 milj. euroa syntyi HUS Diagnostiikkakeskuksessa, jossa koronavirusanalytiikan ja -näytteenoton volyymi tippui merkittävästi aikaisempaan nähden. Alitusta syntyi myös useimmissa sairaanhoidollisissa yksiköissä, erityisesti Sydän- ja keuhkokeskuksessa sekä Tukielin ja plastiikkakirurgian tulosyksikössä. Aikaisemmin mainittujen palveluvolyymiin vaikuttavien haasteiden lisäksi erityisesti leikkaussalikapasiteetin puute vaikutti muiden palvelutuottojen toteumaan. Toisaalta akuutissa muun palvelutuotannon myynnissä oli 6,5 milj. euron ylitys talousarvioon nähden; päivystystoiminnassa myynti muille maksajille kasvoi ihmisten liikkumisen lisääntyessä koronapandemian jälkeen. Terveyskeskus-päivystyksen laskutus kasvoi hinnankorotusten ja odotettua lääkärikäynteihin painottuneemman tuotejakauman takia. Myös siirtoviivipotilaiden lisääntymisen vuoksi laskuttamatta jäi 12,9 milj. euroa.

Valtion opetus- ja tutkimusmääräraha (25,6 milj. euroa) ylitti talousarvion 1,6 % (0,4 milj. euroa) ja laski edeltävään vuoteen nähden 1,5 milj. euroa. Lopulliset korvaussummat eivät ole talousarviovaiheessa tiedossa, arviot laaditaan edeltävän vuoden toteumien pohjalta. Ylitystä selittää myös valtion myöntämän tutkimusrahan monivuotisuus. Tutkimushankkeiden tarkkaa etenemistä ja vuosien välistä jaksotusta on talousarvion valmistelun yhteydessä haastavaa ennakoita.

Laskua edeltävään vuoteen aiheuttaa mm. koulutuskorvauksen vuositason laskeminen, sekä 2021 tehty vuotta 2020 koskeva koulutuskorvauksen tuloutus.

Maksutuotot (75,9 milj. euroa) alittivat talousarvion 13,8 % 12,1 milj. eurolla, mutta laskivat edellisvuodesta 2,5 milj. eurolla. Maksutuotot koostuvat potilasmaksutuotoista, jotka laskivat merkittävästi vuonna 2020 ja 2021 koronapandemian vuoksi. Palvelutuotannon volyymin jäädessä matalaksi vuonna 2022 myös maksutuotot jäivät arvioitua alhaisemmalle tasolle. Alitusta maksutuotoissa talousarvioon nähden esiintyi kaikilla sairaanhoitoalueilla.

Tuet ja avustukset (38,8 milj. euroa) ylittivät talousarvion 198,8 % 25,8 milj. eurolla ja laskivat edeltävästä vuodesta 60,5 % (59,6 milj. euroa). Ylitys johtuu HUS Apteekin sekä HUS Logistiikan saamista valtionavustuksista. STM myönsi HUS Apteekille valtionavustusta sekä valtakunnallisiin koronalääkkeiden hankinta-, varastointi- ja jakelutehtäviin, että kansallisen varautumistason nostamiseen keskeisten lääkehankintojen osalta, jota tuloutettiin vuodelle 2022 12,4 milj. euroa. HUS Logistiikka taas sai valtionapua ulkoisen varautumisvaraston ylläpidon aiheuttamiin materiaali- ja logistiikka-palveluiden kustannuksiin, jota tuloutettiin 4,4 milj. euroa. Lisäksi HUS tuloutti HUS Yhtymän valmisteluun sekä Sote ICT muutoshankkeisiin saatua valtionavustusta 6,9 milj. euroa. Vuonna 2022 HUS ei saanut koronapandemian aiheuttamiin ylimääräisiin kustannuksiin valtionavustuksia kahden edeltävän vuoden tapaan, mikä selittää laskua edeltävään vuoteen.

Muut toimintatuotot (24,4 milj. euroa) ylittivät talousarvion 92,7 %, 11,7 milj. eurolla, sekä edellisvuoden tason 10,8 milj. eurolla. Ylitys johtuu pääosin käyttöomaisuuden myyntivoitoista, jotka sisältävät mm. Kiinteistö Oy Keravan Isokiventie 8:n osakkeiden myyntivoiton 7,7 milj. euroa. Ylitystä oli 3,2 milj. euron verran myös Muut sekalaiset tuotot tiillä, jonne kohdistuu mm. vahingonkorvaukset, joita ei talousarviovaiheessa ole yleensä tiedossa.

Toimintakulut (2 792,8 milj. euroa) alittivat talousarvion 0,4 % (10,1 milj. euroa), ja laskivat 17,0 milj. euroa (0,6 %) edeltävän vuoden tasosta. Poikkeuksellisen vuoden jo aiemmin mainitut haasteet vaikuttivat merkittävästi myös toimintakulujen toteumaan.

Vuoden 2022 alusta HUSille siirtyi kliinistä tutkimustyötä avustava toiminta HYKS-instituutti Oy:ltä 50 henkilön verran. Liikkeenluovutuksella ei ollut vaikutusta sitoviin tavoitteisiin eikä merkittävästi toimintakuluihin HUSin vuokratessa siirtynyttä henkilöstöä HYKS-instituutille yhtiössä tehtävää tutkimustoimintaa varten. Myös Vantaan kaupungilta siirtyvän sosiaali- ja terveydenhuoltohenkilökunnan sekä Keski-Uudenmaan pelastustoimen henkilökunnan palkanlaskentatoiminnon siirtyminen HUSille liikkeenluovutuksena helmikuussa kasvatti henkilöstöluvumäärää 11 henkilöllä 1.2.2022 lähtien.

Lohjan kaupungin päiväaikaisen päivystyksen seurantapotilaiden hoitovastuu siirtyi HUSille 1.2.2022 lähtien. Liikkeenluovutuksessa ei siirtynyt henkilöitä, mutta toimintaa varten perustettiin neljä uutta vakanssia, joista kolme saatiin täytettyä.

Henkilöstökulut (1 483,0 milj. euroa) alittivat talousarvion 3,0 % ja 46,0 milj. eurolla ja kasvoivat edellisvuodesta 35,8 milj. euroa. Henkilöstötoteumaan vaikutti merkittävästi helmimaaliskuussa alkaneet hoitohenkilökunnan ylityö- ja vuorovaihtokiellot, huhtikuiset lakot, sekä hoitohenkilökunnan yleiseen heikkoon saatavuuteen liittyvät haasteet. Henkilöstökuluihin kasvattavasti vaikutti myös yllä mainittu palkanlaskentatoiminnon siirto HUSille 1.2.2022 lähtien. Henkilöstökulutoteuma sisältää myös sote-sopimuksen mukaisen maaliskuussa 2023 maksettavan 600 euron kertakorvauksen jaksoituksen vuodelle 2022. Koronahoitajien kertakorvauksiin tilinpäätökseen 2022 arvioitu summa on yhteensä 3,1 milj. euroa.

Palveluiden ostot (653,0 milj. euroa) ylittivät talousarvion 4,5 % (28,1 milj. euroa) ja laskivat edeltävän vuoden tasosta 7,4 % (52,1 milj. euroa). Ylitystä muodostui ICT-palvelujen ostossa 5,2 % (10,5 milj. euroa). Taustalla oli Sote ICT muutos-hankkeen kulut 10,5 milj., josta 10,2 milj. euroa kohdistui HUSin oman ICT muutos-hankkeen palvelujen ostoihin sekä 0,3 milj. euroa hyvinvointialueiden muutos-hankkeisiin, joissa HUS toimi osatoteuttajana. Sote ICT Muutos-hankkeet eivät olleet talousarviossa, ja niihin saatiin valtiontukea kustannuksia vastaavasti. Myös työvoiman vuokrauskulut ylittivät talousarvion 25,4 % (8,0 milj. euroa), mutta laskivat 3,0 milj. euroa edeltävän vuoden tasosta. Vuokratyövoimaa jouduttiin hyödyntämään suunniteltua enemmän oman henkilöstön heikon saatavuuden takia, ja ylitystä muodostui lähes kaikilla sairaanhoidon alueilla. Suurin ylitys kohdentui Sydän- ja keuhkokeskukseen hengityshalvauspotilaiden hoitoon, jossa vuokratyövoiman käyttö kasvoi vuokratyövoimaa käyttämällä hoidettujen potilaiden määrän kasvaessa 2,5 milj. eurosta 4,4 milj. euroon.

Sairaanhoidollisten palvelujen ostot ylittivät talousarvion 2,6 % (5,1 milj. euroa), mutta laskivat 83,2 milj. euroa edeltävän vuoden tasosta. Ylitystä syntyi mm. palveluseteliostoissa 13,2 milj. euroa, jotka kasvoivat erityisesti Psykiatrian sekä Tuki- ja plastiikkakirurgian toimialoilla. Palveluiden ostot muilta sairaanhoitopiireiltä ylittivät 8,8 milj. euroa, ylitystä oli sekä avohoidon että erityisesti vuodeosastohoidon osalta. Tähän vaikutti merkittävästi lisääntyneet siirtoviivepäivät. Myös avohoidon sekä ensihoidon kustannukset Maakunnallisten kliinisten palvelujen tulosalueessa ylittivät talousarvion yhteensä 6,9 milj. euroa. Ensihoidon kustannukset ylittivät arvioidun pelastuslaitosten laskutuksen ennakoimattoman kasvun myötä. Avohoidon kustannukset ylittivät mm. keskihintojen nousun myötä. Muilta sairaanhoitopiireiltä ostettuja palve-

luita ei onnistuttu vähentämään talousarviossa tavoitteena olleella tavalla.

Diagnostiikkakeskuksessa koronatestaukseen liittyvät sairaanhoidollisten palvelujen ostot alittivat talousarvion 22,3 milj. eurolla koronapandemian laantumisen ja näytteenoton vähenemisen myötä. Myös korona-analysit tuotettiin suuremmalta osin omana tuotantona palvelunoston sijaan, kuin mitä talousarviossa oli arvioitu.

Aineet, tarvikkeet ja tavarat (533,3 milj. euroa) ylittivät talousarvion 13,8 milj. euroa (2,7 %) ja alittivat 3,4 milj. euroa edeltävän vuoden tason. Suurin ylitys toteutui lääkkeissä ja apteekkitarvikkeissa, jotka toteutuivat 8,0 % (13,6 milj. euroa) talousarviota korkeampana. Ylitys syntyi pääasiassa HUS Apteekissa ja liittyi valtakunnalliseen koronälääkkeiden hankintatehtävään sekä kansallisen varautumistason nostamiseen keskeisten lääkkeiden osalta. Myös lämmitys- ja sähkökulut liittyivät 19,6 % (5,1 milj. eurolla). Suurin kulujen vähennys tapahtui Leikkaussalit- teho- ja kivunhoidossa, jossa leikkaustoiminnan volyymin väheneminen alensi tarvikekuluja merkittävästi.

Muut toimintakulut (122,6 milj. euroa) alittivat talousarvion 5,9 milj. euroa (4,6 %) ja kasvoivat edeltävästä vuodesta 2,7 milj. eurolla. Alitus johtuu pääosin koneiden ja laitteiden vuokrien talousarviota 18,1 % (6,2 milj. euroa) matalammasta toteutuksesta. Alitusta syntyi merkittävimmin Diagnostiikassa ja HUS Tietohallinnossa. Diagnostiikan alitukseen vaikutti suunnitellut laitehankintojen ja laitteiden laiteyhtiölle myynnin ajoitukset, jotka vaihtelivat talousarviossa arvioidusta.

Rahoitustuotot ja -kulut (12,3 milj. euroa) alittivat talousarvion 10,0 % (1,4 milj. euroa) ja ylittivät edellisvuoden tason 2,1 milj. eurolla. Rahoitustuotot toteutuivat talousarviota suurempina. Korkotuottojen toteumaan antolainojen korkotuotoista ja kasvavaroille saaduista tuotoista vaikutti kesäkuukausien aikana negatiivisesta positiiviseksi nousseet lyhyet markkinakorot.

Poistot ja arvonalentumiset (107,8 milj. euroa) ylittivät talousarvion 3,4 milj. euroa (3,2 %) ja laskivat edeltävän vuoden tasosta 2,4 milj. euroa. Kertaluonteiset poistot sisälsivät 4,8 milj. euron edestä talousarviossa ennakoiduttomia käyttöomaisuuden myyntitappioita sekä 1,0 milj. euron arvonalentumisen Orton Oy:n osakepääomaan liittyen. Vastaava alaskirjaus oli tehty Orton Oy:n taseeseen fuusiotilanteessa Hyksin Kliiniset Palvelut Oy:n kanssa, eikä siten ko. summan pitäminen HUSin osakkeiden kirjanpitoarvossa ollut enää perusteltua. Suunnitelman mukaiset poistot toteutuivat 2,5 milj. euroa arvioitua pienempänä mm. säästöohjelman myötä viivästettyjen investointihankintojen vuoksi.

Lainakanta vuoden lopussa oli 865,7 milj. euroa, joka toteutui muutetun talousarvion mukaisena. Kuntayhtymä nosti uutta pitkäaikaista lainaa 150,0 milj. euroa ja lyhensi pitkäaikaisia

lainoja 18,2 milj. euroa.

Investoinnit

Vuonna 2022 HUSin toteutuneet taseinvestoinnit olivat yhteensä 275,9 milj. euroa. Talousarvion alkuperäiseen investointiosaan verrattuna investointien toteutumisaste oli 95,8 %. Hallitus tarkisti toimintavuoden kuluessa hankeohjelmien sisältöä neljä kertaa valtuuston hyväksymän kokonaisuutensa sisällä. Talousarviomuutoksen mukaiseen investointiohjelmaan verrattuna investointien toteutumisaste oli 99,3 %.

Suurten rakennushankkeiden toteutuminen

Siltasairaalan rakentaminen Meilahden kampuksella valmistui suunnitelmien mukaisesti ja rakennus luovutettiin tilaajalle kesäkuussa 2022. Tämän jälkeen Siltasairaalassa suoritettiin laite- ja kalustevarustelua sekä jatkettiin ICT-varustelua. Ensimmäisiä muuttoa päästiin toteuttamaan loppuvuonna, mutta sairaalan varsinainen käyttöönotto on vuoden 2023 alkupuolella. Siltasairaalan yhteydessä osana samaa projektinjohtourakkaa toteutettava sädehoitoyksiköiden 7–9 rakentaminen on myös edennyt suunnitellusti ja sädehoitolaitteet asennettiin loppuvuodesta 2022.

Jorvin sairaalan laajassa K-leikkausosaston ja alapuolisten tilojen peruskorjausprojektissa rakentamisvaihe jatkui vuonna 2022. Leikkausosasto ja alapuolelle rakennettavat laboratorion ja sydäntutkimuksen tilat saadaan käyttöön vuonna 2023. Jorvin sairaalan uusi vuodeosastorakennushanke sai rakennusluvan vuonna 2022. Hanke jatkui pääurakoitsijan valinnalla sekä kehitysvaiheen käynnistymisellä. Myös ensimmäisiä purkutöitä päästiin valmistelemaan. Hanke toteutetaan vuosina 2021–2026.

Tammisairaalahankkeen toteutus jatkui vuonna 2022. Hankkeen toteutusaikataulu on viivästynyt ja kokonaiskustannusarviota jouduttiin korottamaan. Tammisairaala valmistuu tarkistetun arvion mukaan loppuvuonna 2024 käyttöönoton ajoituksessa keväälle 2025.

Hyvinkään sairaalassa käynnistynyt rakennusinvestointi sisältää kantasairaalan keskiosan laajan peruskorjaus- ja julkisivutyön. Vuodeosastokerrokset 3 ja 4 peruskorjataan edelleen osastokäyttöön ja samalla rakennusosassa toteutetaan muita korjaustöitä. Rakentaminen käynnistyi varsinaisesti vuonna 2021 ja hanke valmistuu vuonna 2023.

Syöpätautien klinikan ns. matala osa samoin kuin laajat maanalaiset tilat jäävät Syöpäkeskuksen käyttöön, kun suuri osa toimialan yksiköistä siirtyy uuteen Siltasairaalaan. Matala osa peruskorjataan kahdessa vaiheessa, joista ensimmäisen vaiheen rakentaminen valmistui vuonna 2022.

Naistenklinikan koko A-osaa koskevan peruskorjauksen toteutussuunnittelu alkoi vuonna 2021 ja rakentaminen ajoittuu vuosiin 2022–2024.

Valmisteluvaiheessa olevia, valtuuston hankekohtaista päätöstä vielä vaativia suuria investointeja on sekä Meilahden että Peijaksen kampuksella. Hankesuunnitelmat näistä suurista hankkeista on esiteltävissä vuonna 2023.

Toiminnan riskit ja tulevaisuuden näkymät

Ulkoisesta toimintaympäristöstä aiheutui tarkastelujaksolla merkittäviä haasteita HUSin toimintaedellytyksiin ja toimintaprosesseihin. Toimintaympäristön riskit liittyivät etenkin geopolittiseen epävakauteen, yleisen taloustilanteen kehitykseen ja markkinatilanteeseen, lainsäädäntöön ja poliittiseen päätöksentekoon sekä muihin terveydenhuollon toimialasta johtuviin tai siihen vaikuttaviin tekijöihin.

Koronapandemian vaikutukset näkyivät taloudessa, tuottavuudessa, sairaalatoimintojen kuormittumisena ja henkilöstössä. Jo ennen pandemian alkamista oli havaittavissa haasteita terveydenhuollon henkilöstön saatavuudessa. Työmarkkinatilanne oli epävakaa, terveydenhuollon henkilöstö ilmaisi tyytymättömyyttä työolosuhteisiin ja palkkauksessa nähtyihin epäkohtiin ja ammattijärjestöillä oli vaikeuksia saavuttaa sovinto työehtosopimuksesta. Terveydenhuollon vetovoimaisuuden heikentyminen jatkunee yleisenä ilmiönä, joka on nähtävissä globaalissa kehityksessä.

Vuoden 2022 tilinpäätöksessä kuntayhtymän taseessa ei ole kertynyttä ali- tai ylijäämää. Omavaraisuusasteessa saavutettiin asetettu vähimmäistavoite. Kuntayhtymän omavaraisuusaste heikkeni hieman edellisvuodesta, koska tilikauden aikana nostettiin uutta pitkäaikaista lainaa. Pitkäaikaista lainaa tarvittiin talousarviossa esitettyä enimmäismäärää vähemmän. Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä kasvoi edellisvuodesta. Omavaraisuusasteen ennakoidaan laskevan lähivuosina alle 20 prosenttiin. Kuntayhtymässä on seurattu taseen tunnuslukuista erityisesti omavaraisuusastetta ja ennakoitu sen kehittymistä. Pitkällä tähtäimellä HUSin tasakerenne vaikuttaa osaltaan HUSin kykyyn selviytyä velvoitteistaan. Soteuudistukseen liittyvä vuosittain määriteltävä HUS-yhtymän lainanottovaltuus tulee asettamaan rajoituksia pitkäaikaisen lainarahoituksen määrälle, minkä odotetaan vaikuttavan pidemmällä aikavälillä positiivisesti taserakenteeseen ja omavaraisuusasteeseen.

Kaikilla HUSin sairaanhoitoalueilla on meneillään merkittäviä sairaalakiinteistöjen peruskorjauksia ja laajennushankkeita. Rakennusinvestointien yhtenä keskeisenä tavoitteena on sairaaloiden toimintavarmuusriskien vähentäminen. Vuonna 2023 alkava sote-uudistus pyrkii hillitsemään kustannuskehityksen kasvua ja tämä tulee heijastumaan muun muassa in-

vestointimahdollisuuksien vähentymisenä, joten investointeihin käytettävissä oleva satsaus tulee pienenevän. Epävarmuus investointien rahoitusmahdollisuuksista tuo jatkossa haasteita suunnitelmalliseen omaisuuden hallintaan ja kehittämiseen tuoden toiminnan jatkuvuuteen merkittäviä riskejä.

Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä (HSL)

Helsingin kaupungin omistusosuus

52 %

”Rahoitustilanteen nopea heikkeneminen koronatilanteessa, matkustajamäärien hidas palautuminen ja kasvavat kustannukset, ovat riski, jonka seurauksena HSL:lle laadittiin mm. tuottavuusohjelma. Vuoden 2022 syksystä alkaen on selvitetty yhdessä omistajakuntien kanssa HSL:n talouden nykytilaa ja tulevaisuutta. Työn perusteella HSL:n kustannukset ovat kasvamassa nopeasti, ja nousu jatkuu tämänhetkisen tiedon mukaan ainakin vuoteen 2035 asti.”

HSL:n tehtävänä on suunnitella ja järjestää toimialueensa joukkoliikennekokonaisuus ja edistää sen toimintaedellytyksiä, vastata Helsingin seudun liikennejärjestelmäsuunnitelman laatimisesta, vastata toimialueensa joukkoliikenteen markkinoinnista ja matkustajainformaatiosta, hyväksyä toimialueellaan noudatettava joukkoliikenteen taksa- ja lippujärjestelmä sekä liikenteen taksat, vastata matkalippujen tarkastuksesta, päättää ja hankkia toimialueensa bussi-, raitiovaunu-, metro-, lautta- ja lähijunaliikennepalvelut sekä huolehtia muista viranomaiselle säädetyistä tehtävistä.

Avainlukuja (1 000 euroa)	2022 Toteuma	2021 Toteuma
Toimintatuotot	814 759	733 444
Toimintakulut	-733 893	-706 005
Toimintakate	80 866	27 439
Tilikauden yli-/alijäämä	62 059	10 408
Toimintatuotot/toimintakulut (%)	111,0	103,9
Henkilöstökulut toimintatuotoista -%	2,8	3,4
Vuosikate/poistot (%)	425,5	161,1
Kassavarat	95 904	74 037
Investoinnit	12 537	11 741
Oma pääoma	79 978	17 919
Pitkäaikaiset velat	34 211	39 474
Taseen loppusumma	236 205	167 996

Hallitus

Puheenjohtaja: Pajula Matias

Varapuheenjohtaja: Sauri Pekka

Jäsenet: Brax Saara, Halava Heli, Kauppila Elina, Kauppinen Sirpa, Laiho Mia, Liukkonen Pasi, Månsson Björn, Rajala Maria, Laisaari Johanna, Korpinen Sini, Rokkanen Sakari, Rydman Sampsa

Varajäsenet: Hämäläinen Sanna, Karhu Jessica, Salmi Lilli, Birjulin Yuri, Haaja Ilpo, Savuoja Tuure, Oila Kimmo, Makkonen Teija, af Hällström Nina, Myller Pertti, Nieminen Pekka, Ahsanullah Tarik, Passi Kauko, Angelvo-Riipinen Reetta

Toimitusjohtaja: Nykänen Mika

Toiminta ja merkittävimmät tapahtumat

Matkustajamäärät joukkoliikenteessä kasvoivat edellisestä vuodesta, mutta matkustaminen joukkoliikenteessä jäi edelleen noin -23,5 % alle vuoden 2019 tason. Nousijamäärä jäi talousarviosta (306 milj.) hieman ollen 303,5 milj. nousua.

Lipputulossa näkyy talousarviota positiivisempi kehityskulku ja lipputulot kertyi 309,7 milj. euroa, kun talousarviossa oli varauduttu 298,2 milj. euron lipputuloihin. Vuoden 2019 lipputulosta jäätin edelleen jälkeen 73,3 milj. euroa.

Valtion tukia saatiin talousarviossa arvioitua enemmän, koska Traficom päätti 09/2022 myöntää HSL:lle koronatukea ja tukea nousseisiin liikennöintikustannuksiin vielä yhteensä 49,2 milj. euroa. Yhteensä tukia ja avustuksia saatiin 66,8 milj. euroa.

Energian hintojen raju nousu kasvatti liikennöinnin operointikustannuksia. Operointikustannukset olivat yhteensä 525,4 milj. euroa ja ylittivät alkuperäisen talousarvion 9,9 milj. eurolla, mutta alittivat loppuvuodesta yhtymäkokouksessa muutetun talousarvion 9,1 milj. eurolla.

Omistajaohjauksen tavoitteiden toteutuminen

Yhteiset tavoitteet kuntayhtymille

1. Jäsenkuntien talouden tasapainotustarpeiden huomioon ottaminen kuntayhtymän taloudenpidossa ja -suunnittelussa niin, että kuntayhtymät tekevät omat konkreettiset ja mitattavissa olevat toimenpiteensä talouden tasapainottamiseksi

Tavoitteen toteutuminen

HSL käynnisti talouden tasapainottamista pidemmällä tähtäimellä tukevan työn, jonka tavoitteena oli yhdessä jäsenkuntien kanssa luoda yhteinen tilanne- ja tulevaisuuskuva HSL:n rahoituksellisesta pohjasta, perussopimuksen määrittämistä velvoitteista sekä HSL:n kyvystä vastata asetettuihin erilaisiin velvoitteisiin 2020–2030-luvuilla. Työn loppuraportti valmistui tammikuussa 2023. Mahdollinen jatkotyö määritellään yhteisen tilannekuvan muodostamisen ja omistajakuntien kanssa käytävän keskustelun jälkeen.

2. Strategisten tavoitteiden seuranta tehostettava ja vaadittavat korjaustoimet toteutettava riittävän ajoissa

Tavoitteen toteutuminen

HSL:n organisaatiouudistuksessa 1.4.2022 organisaatioon perustettiin erillinen Strategia-ohjausyksikkö, jonka tehtävänä on erityisesti kehittää strategisten tavoitteiden seuranta, tavoiteasetantaa ja mittaamista. Toimintaympäristössä ei tällä hetkellä ole havaittu sellaisia muutoksia, jotka edellyttäisivät HSL:n strategian muuttamista. Toimintaympäristössä on kuitenkin muutostekijöitä, esimerkiksi muuttokehityksessä ja liikumistavoissa, jotka edellyttävät jatkuvaa seuranta. Yleinen taloudellinen tilanne ja mahdollinen taantuma ovat suurimmat riskitekijät.

HSL:n hallitus arvioi toiminta- ja taloussuunnitelmassa sekä tuloskortissa HSL:lle asetettujen tavoitteiden saavuttamista säännöllisesti osavuosikatsausraportoinnin yhteydessä. Akuuttia tilannetta seurataan myös kuukausittain normaalin kuukausiraportoinnin yhteydessä.

3. PKS-yhteisten tavoitteiden toteutumisesta, kokonaisinvestoinneista sekä merkittävien hankkeiden toteutumisesta raportoitava jäsenkunnille vuosittain PKS-raportoinnin yhteydessä

Tavoitteen toteutuminen

PKS-raportointia ja jäsenkuntien raportointia tehdään PKS-yhteisön ja jäsenkuntien pyytämien aikataulujen ja raportointiohjeiden mukaisesti. HSL raportoi PKS-yhteisölle tavoitteiden sekä merkittävien hankkeiden toteutumisesta raportointiohjeiden mukaisesti.

Tavoitteet HSL:lle

4. Läpinäkyvä tuottavuusmäärittely ja -laskenta tuottavuuden kehityksen seuraamiseksi

Tavoitteen toteutuminen

Strategiakauden loppuun katsova tuottavuusohjelma valmistui syksyllä 2022 ja tuottavuusohjelman toimenpiteitä tuodaan osaksi toiminnan suunnittelua ja raportointia.

5. Joukkoliikenteen kulkumuoto-osuuden pitkän aikavälin kasvua edistetään koko HSL:n alueella

Tavoitteen toteutuminen

Uutta tietoa joukkoliikenteen kulkumuoto-osuudesta saadaan keväällä 2024 Liikkumistutkimus 2023 aineistosta.

6. Toiminnassa huomioidaan koko liikennejärjestelmän toimivuus

Tavoitteen toteutuminen

MAL-yhteistyö kuntien ja valtion kanssa varmistaa osaltaan liikennejärjestelmän toimivuutta.

7. Joukkoliikennettä täydentäviä liikkumispalveluja kehitetään yhteistyössä palveluja tuottavien yritysten kanssa

Tavoitteen toteutuminen

HSL kehittää liikkumispalveluja niissä rajoissa, joissa toimivaltainen viranomais voi toimia. HSL:n Open MaaSissa lipunmyyntirajapinta on avattu lainsäädännön edellyttämällä tavalla. HSL ylläpitää palvelun toimivuutta ja edistää sen sujuvuutta. Kumppanien kanssa on kartoitettu vuoden aikana kehittämistarpeita, mutta erilliset kehitystyöt odottavat vielä lipputilihankkeen konkretisoitumista. HSL:n Open MaaS-sopimuskumppaneita on tällä hetkellä 14.

HSL:n strategiassa on yhtenä painopistealueena Sujuvat matkaketjut. Matkaketjutyö on aloitettu paitsi HSL:ssä, eri tahoilla, joissa ovat mukana viranomaiset, kunnat ja operaattorit, mm. Fintrafficin vetämä Matkaketjutyöryhmä sekä ELY-keskuksen vetämä Kestävät matkaketjut Itä- ja Länsi-Uudenmaalla. Tuloksellinen matkaketjutyö edellyttää edetessään panostusta tarjoaman palvelullistamiseen ja sitä kautta markkinoille vientiin panostamiseen. Pohjoismaisessa liikennealan ODIN-verkostossa HSL rakentaa aktiivisesti liikennetiedon EU-tasosta standardointia.

Kaupallisista toimijoista toteutettiin ensimmäiset pilottiyhteistyöt tapahtuma-alan toimijoiden kanssa. Pilottien pohjalta toteutetaan laajempaa yhteistyötä vuonna 2023.

Tuloskehitys ja investoinnit

Toimintatuotot olivat 814,8 milj. euroa, 67,4 milj. euroa (9,0 %) talousarviossa arvioitua enemmän. Tukia ja avustuksia myönnettiin 66,8 milj. euroa, 54,2 milj. euroa talousarviossa arvioitua enemmän. Toimintatuottoihin sisältyviä lippituloja kertyi 309,7 milj. euroa eli 11,7 milj. euroa (3,9 %) talousarviossa ennakoitua enemmän.

Toimintakulut olivat 733,9 milj. euroa ja alittivat muutetun talousarvion 10,5 milj. eurolla (1,4 %). Energian kustannustason noustessa merkittävästi tiedettiin joukkoliikenteen operointikustannusten ylittävän talousarvion ja talousarviota muutettiin bussiliikenteen sekä junaliikenteen operointikustannusten osalta. Loppuvuodesta kustannustason nousu tasaantui ja kääntyi hienoiseen laskuun ja siten operointikustannukset alittivat muutetun talousarvion 9,1 milj. eurolla (1,7 %).

Joukkoliikenneinfrastruktura maksettavat käyttökorvaukset toteutuivat hieman 0,08 milj. euroa muutettua talousarviota pienempinä ollen yhteensä 141,7 milj. euroa.

Investointien poistot olivat 19,1 milj. euroa ja ylittivät talousarvion 1,5 milj. eurolla.

Tilikauden tulos oli 62,1 milj. euroa ylijäämäinen, kun talousarvio oli ennen muutoksia laadittu 6,7 milj. euroa ylijäämäiseksi. Ilman valtion ylimääräistä koronatukea tulos olisi ollut 12,9 milj. euroa ylijäämäinen. Vaikka toimintakulut ylittivät alkuperäisen talousarvion, johtivat hieman arvioitua paremmin kehittyneet lipputulot sekä merkittävästi arvioitua suuremmat valtion tuet reilusti ylijäämäisen tulokseen.

Investointimenot jäivät 14,1 milj. euroa (53,0 %) alle talousarvion ollen 12,5 milj. euroa. Lukijalaitteiden ja reitittimien hankinnat siirtyivät budjetoidusta aikataulusta. Uudet lukijalaitteet mahdollistavat mm. lähimaksamisen kehittämisen.

Ympäristöasioiden hallinta

Helsingin seudun visiona on olla Euroopan kestävimmin kasvava ja ihmisläheisin metropolialue vuoteen 2040 mennessä. Tähän päästään kolmella tavoitteella: hiilineutraali, menestyvä ja hyvinvoiva. Tavoitteet ohjaavat Helsingin seudun MAL 2023 -suunnittelutyötä.

MAL2023 -suunnitelmaluonnos on laadittu ja se on parhailaan poliittisessa keskustelussa. Suunnitelmaluonnoksessa on iso painoarvo kestävästä liikkumisesta edistämällä. Varsinaisten joukkoliikennejärjestelmän kehittämistoimenpiteiden lisäksi maankäyttöä keskittämällä ja tiivistämällä (erit. joukkoliikennevyöhykkeille) parannetaan joukkoliikenteen edellytyksiä. Suunnitelmaluonnokseen sisältyy toimenpidekokonaisuutena mm. joukkoliikenteen kilpailukykyä parantaminen

suhteessa henkilöautoliikenteeseen. MAL 2023 -suunnitelmaluonnoksen investointiohjelmaan sisältyy myös useita joukkoliikennehankkeita mm. joukkoliikenteen toimintavarmuutta parantavia hankkeita (Digirata, metron kulunvalvonta ja lähijunaliikenteen varikot) ja uusia raideliikennehankkeita (pikaratikat).

Tärkeä seudun ilmastotavoitteita tukeva keino on joukkoliikenteen sähköistäminen. Sähköbussien määrän kasvua tavoitellaan mm. kilpailutuksilla, joiden ehdoissa suositetaan sähköistä kalustoa. Sähköbussien määrän kasvu jatkui odotusten mukaisesti, vuoden 2022 aikana otettiin käyttöön 168 uutta sähköbussia. Lisäksi vuoden 2022 aikana toteutettujen liikenteen kilpailutusten myötä sähköbussien määrä kasvaa 49 sähköbussilla tulevina vuosina. Vuoden 2022 lopussa noin neljännes bussiliikenteestä oli sähköistetty.

Ympäristöbonusten ansiosta voidaan joustavasti ja kustannustehokkaasti hyvittää sopimusliikennöitsijöitä päästöjä alentavista toimenpiteistä ja siten tukea päästövähennystavoitteiden saavuttamista. Ympäristöbonuksia maksettiin vuonna 2022 yhteensä 1,3 milj. euroa.

Toiminnan riskit ja tulevaisuuden näkymät

Tehtyjen riskiarviointien perusteella kuntayhtymän merkittävimmät raportoidut riskit liittyvät matkustajamäärien palautumiseen, rahoitustilanteen heikkenemiseen ja kuntien mahdollisuuksiin panostaa joukkoliikenteeseen, tulevien suurten joukkoliikenneinfrahankkeiden kustannusvaikutukseen kuntayhtymän taloudessa, kuljettajapulan realisoiutumiseen, tietojärjestelmien häiriöttömään toimintaan ja lipputilihankkeen etenemiseen.

Erityisesti rahoitustilanteen nopea heikkeneminen koronatilanteessa, hidas palautuminen ja kasvavat kustannukset, ovat riski, jonka seurauksena HSL:lle laadittiin mm. tuottavuusohjelma, jossa tuottavuuteen vaikuttavia tekijöitä tarkasteltiin kriittisesti ja tunnistettiin toimenpiteitä, joilla tuottavuutta voidaan parantaa. HSL:n talouden näkymät ovat huolestuttavia. Vuoden 2022 syksystä alkaen on selvitetty yhdessä omistajakuntien kanssa HSL:n talouden nykytilaa ja tulevaisuutta. Työn perusteella HSL:n kustannukset ovat kasvamassa nopeasti, ja nousu jatkuu tämänhetkisen tiedon mukaan ainakin vuoteen 2035 asti. Länsi-metron ja Raide-Jokerin jatkoksi kaupungit ovat rakentamassa useita pikaraitiotieitä, joista syntyy kustannuksia HSL:lle.

Lisäksi yleisen kustannustason raju nousu on merkittävä riski, joka on nostanut nopeasti joukkoliikenteen operoinnin kustannuksia, kun samaan aikaan koronapandemian seurauksena romahtaneiden matkustajamäärien palautuminen on ollut hidasta. Sähkön ja polttoaineiden hintataso on kasvanut merkittävästi, mikä aiheuttaa myös kustannusriskin realisoiutumisen

sen liikennöintikustannuksiin. Bussiliikenteessä ja kaupunkiraideliikenteessä kustannustaso on sidottu indekseihin. Alan palkkaneuvottelut ovat käynnissä alkuvuodesta 2023 ja tuleva palkkataso vaikuttaa myös merkittävästi liikenteen kustannuksiin.

Maailman tilanteen johdosta sähkön riittävyys tulevaisuudessa ja muut sodasta ja energiamarkkinoista johtuvat mahdolliset ongelmat heijastuvat väistämättä myös liikenteeseen.

Liikenteessä kuljettajapula on heikentänyt luotettavuutta erityisesti kaupunkiraideliikenteessä ja osin myös bussiliikenteessä. Työmarkkinatilanne kuljettajapuolella on heikko ja tämä heijastuu suoraan liikennöitsijöiden suorituskykyyn. Luotettavuusriskiä on pyritty hillitsemään ennakkoon käyttöön otettavilla liikenteen supistamissuunnitelmissa.

Tietojärjestelmien osalta merkittävimpiä riskejä ovat toiminnan jatkuvuutta uhkaavat laajat käyttöä häiritsevät tietoliikenne- ja sähkönjakelukatkokset tai tahallisesti aiheutetut palvelunestohyökkäykset.

Epävarmuuden jatkuminen haastaa HSL:n taloutta ja joukkoliikenteen kehitystä. Ei voida olla varmoja onko seudun kunnilla heikentyneessä taloustilanteessa varaa joukkoliikennepalveluiden lisätukeen. Tämä luo uhan joko matkustajilta perittävien hintojen merkittäviin korotuksiin tai palvelutason heikennyksiin tai mitä todennäköisemmin molempiin.

Asiakasymmärryksen lisääminen, tiedolla johtaminen ja liiketoimintakeskeisyys strategisina menestystekijöinä korostuvat entisestään. Hintojen nousu ja kulutukseen käytettävissä olevien varojen väheneminen voi johtaa kuluttajakäyttäytymisessä halvempien kulkumuotojen valitsemiseen esimerkiksi henkilöauton sijaan. Joukkoliikenteellä voi tässä tilanteessa olla mahdollisuus hankkia uusia asiakkaita. Toisaalta taantuma saattaa vähentää työllisyysastetta, joka voi vähentää liikkumisen tarvetta.

Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä (HSY)

Helsingin kaupungin omistusosuus

57,6 %

"Vuonna 2022 HSY:n vesihuollon investointien kustannukset toteutuivat selvästi alle budjetin. Investointien loppuvuoden toteuma ei ollut niin suuri, kuin arvioitiin korotettua määrärahaa haettaessa yhtymäkokouksessa 18.11.2022. Lopullinen investointien kokonaiskustannus oli 188,7 miljoonaa euroa. Merkittävimmät budjetin alittamista selittävät tekijät olivat kaupunkilähtöisten hankkeiden ja varsinkin raidehankkeiden pienempi toteuma sekä vesihuoltolähtöisissä hankkeissa BIVAV hankkeen ja Aleksis Kiven hankkeiden lykkäytyminen."

HSY:n tehtävänä on hoitaa jäsenkuntiansa jätelain mukainen jätehuolto ja siihen liittyvä toiminta, toimia vesihuoltolaissa tarkoitettuna vesihuoltolaitoksena, joka huolehtii vesihuollosta toiminta-alueellaan, huolehtia jäsenkuntiansa ilmansuojelun seuranta-, tutkimus- ja suunnittelu- sekä koulutus- ja valistustehtävistä sekä hoitaa jäsenkuntien sille antamat muut kuntayhtymän toimintaan liittyvät yhteiset tehtävät

Avainlukuja (milj. euroa)	2022 Toteuma	2022 Talousarvio	2021 Toteuma
Toimintatuotot	404 184	390 373	399 479
Toimintakulut	-212 558	-207 784	-189 554
Toimintakate	198 963	194 074	212 204
Tilikauden yli-/alijäämä	12 104	1 996	37 217
Toimintatuotot/toimintakulut (%)	192,3	190	208
Henkilöstökulut toimintatuotoista -%	12,0	12,7	12,2
Vuosikate/poistot (%)			137,2

Avainlukuja (milj. euroa)	2022 Toteuma	2021 Toteuma	Muutos
Kassavarat	10 559	12 252	-1 693
Investoinnit	-212 162	-232 998	-20 836
Oma pääoma	779 673	773 806	5 867
Vieras pääoma yhteensä	1 836 221	1 764 638	71 583
Taseen loppusumma	2 896 083	2 799 040	97 043

Toiminta ja merkittävimmät tapahtumat

HSY tuotti vuonna 2022 vesi- ja jätehuoltopalveluja yli miljoonalle pääkaupunkiseudun asukkaalle ja yrityksille. Talousvettä tuotettiin ja jäteväettä puhdistettiin myös toiminta-alueen ulkopuolisille vesihuoltolaitoksille sekä hoidettiin jätehuoltopalvelut sopimusperusteisesti Kirkkonummen kunnalle. Seutu- ja ympäristötietoja tuotettiin pääkaupunkiseudulle ja osin laajemmalle, Helsingin seudun 14 kunnan alueelle tai Uudenmaan 18 kunnan alueelle.

Vesihuolto

Talousvettä pumpattiin verkostoon 93,8 milj. m³, mikä jäi yli 2 % edellisestä vuodesta. Veden laskutettu määrä 75,3 milj. m³ jäi edellisen vuoden tasosta. Kaksi perättäistä pandemia-vuotta sekä päättyneen vuoden energiasäästötoimenpiteet näkyivät volyymin laskuna. Asukasmäärän kasvu pääkaupunkiseudulla on sen sijaan odotettua suurempaa (ennakkotieto 1,5 %).

Vuonna 2022 käsiteltiin jäteväettä kokonaisuudessaan 130,0 milj. m³, joka on 7 % vähemmän kuin edellisenä vuonna. HSY:n jätevedenpuhdistamot saavuttivat ympäristölupamääräysten mukaisen toimintatason, ja fosforin osalta myös ympäristölupamääräyksiä tiukempi HSY:n oma tonnipohjainen tavoite saavutettiin. Typen osalta Viiknmäen biologinen prosessi kärsi keväällä poikkeuksellisesta prosessihäiriöstä, josta syystä mekaanisesti ja kemiallisesti käsiteltyä jäteväettä jouduttiin ohittamaan esiselkeytyksen jälkeen ja typenpoiston sisäistä tonnipohjaista tavoitetta ei saavutettu. Sekä Viiknmäen että Suomenojan jätevedenpuhdistamon tulokset olivat vuonna 2022 OCP-indeksillä mitattuna hyviä.

Hallitus

Puheenjohtaja: Nygård Mia

Varapuheenjohtaja: Hertell Sirpa

Jäsenet:

Kokko Kristiina, Pasterstein Dennis, Kuusisto Pasi, Lehmuskalio Paula, Stranius Leo, Seppänen Tia, Vuorela Antti, Lindroos Kristiina, Jokela Laura, Miettinen Taisto, Suihkonen Tuomas, Korkman Anna

Varajäsenet: Koskinen Markus, Hurskainen Mikko, Toveri Maarit, Nores Mia, Ahola Eero, Lahti Timo, Vuorinen Kirsi, Auvinen Antti, Temmes Anneli, Aitola Minna, Paunio Mikko, Pirinen Eija, Romppainen Leena, Seitsamo Alex

Toimitusjohtaja: Fred Tommi

Kaupunkilähtöiset investoinnit toteutuivat vuonna 2022 noin 76,5 miljoonan euron suuruisina. Kaupunkilähtöisissä investoinneissa vuoden aikana käynnissä olleita kohteita olivat Espoossa muun muassa Finnoon alue, Kyläsepäntie, Niittykumpu, Frigårdintie ja Kyläkartanonrinne, Matroonankatu, Finnsinmäki ja Kalajärven alue. Helsingissä vastaavia kohteita olivat muun muassa Jätkäsaari, Kuninkaantammi, Rosina Heikelin puisto, Fallkullan kiila sekä raidehankkeiden yhteydessä tehtävät uudet alueverkostot.

Vesihuoltolähtöiset verkostohankkeet toteutuivat vuonna 2022 58,5 M€ suuruisina. Verkostoprojektien osuus oli 38,0 M€ ja loput toteuttivat Laitosprojektit ja Alueverkostot.

Vedenhankinnan ja -puhdistuksen investoinnit toteutuivat vuonna 2022 8,6 miljoonan suuruisina. Valmistuneita hankkeita olivat muun muassa Pitkälän vedenpuhdistuslaitoksen aktiivihiihdytyslaitoksen saneeraus, Toisen savun paineenkorotusasema ja Ylä- ja Alasuolijärvien patojen kunnostus.

Jätehuolto

Vuoden 2022 aikana kiinteistöjen jätehuollossa tehtiin yhteensä noin 8,9 miljoonaa jätteenkeruuta. Tyhjennysten kokonaismäärä oli noin 140 000 kpl (+ 1,4 %) suurempi kuin talousarviossa. Tyhjennysuoritteiden kokonaismäärä kasvoi 247 000 kpl verrattuna vuoteen 2021 (+ 2,9 %). Kaikkien hyötyjakeiden osalta tyhjennysmääriin tuli hienoista kasvua vuoteen 2021 verrattuna ja kasvu jakaantui tasaisesti kaikkien jätelajien kesken. Sekajätteen tyhjennyskertojen määrä pysyi samalla tasolla kuin vuonna 2021. Talousarviossa sekajätteen tyhjennysmäärän arvioitiin tippuvan vuonna 2022 1 % verran.

Kerätyn jätteen määrä kiinteistöiltä vuonna 2022 oli 383 382 tonnia, joka on noin 15 300 tonnia vähemmän kuin vuonna 2021.

Jättemäärien vähenemisen arvioidaan pääasiallisesti johtuvan yhteiskunnan avautumisesta ja koronarajoitusten purkautumisesta. Tämä vaikuttaa muun muassa siihen, että ihmiset käyttävät taas enemmän palveluita, matkustavat, käyvät ravintoloissa syömässä jne. On huomioitavaa, että koronavirustaudin aikana jättemäärät nousivat ja ne poikkesivat voimakkaasti siitä trendistä, joka oli nähtävillä ennen koronaviruspandemiaa.

Täyssähköinen jäteauto on aloittanut liikennöinnin Helsingin kantakaupungin alueella loppuvuonna 2022.

Vuonna 2022 Ämmässuon ekoteollisuuskeskuksessa vastaanotettiin noin 223 000 tonnia jätettä, joka on 20 % vähemmän kuin vuonna 2021. Kokonaisjättemäärä oli noin 18 % pienempi kuin talousarviota tehdessä arvioitiin.

Biojätettä vastaanotettiin yhteensä 48 458 tonnia vuonna 2022. Biojätteen määrä laski edellisvuoteen verrattuna noin 5 %. Määrän vähenemiseen vaikutti uusi kaupallisen biojätteen käsittelijä pääkaupunkiseudulla sekä kotitalousbiojättemäärän

lasku. Kaatopaikkakaasusta tuotetun sähkön määrä oli sama kuin edellisenä vuonna, 28,4 GWh. Kaatopaikkakaasusta tuotettiin sähköä myyntiin 16,2 GWh. Kaasun hyödyntämisaste oli 95,7 %. Sähkön myynnistä saadut tulot olivat lähes viisinkertaiset talousarvioon verrattuna, syynä tähän oli poikkeuksellisen korkea sähkön hinta.

Seutu- ja ympäristötieto

HSY seuraa reaaliaikaisesti pääkaupunkiseudun ilmanlaatua 11 mittausasemalla seitsemässä pysyvässä mittauspisteessä ja neljällä siirrettävällä asemalla. Lisäksi Uudenmaan ilmanlaatua seurataan sekä pysyvällä että siirrettävällä asemalla. HSY:n ilmanlaadun mittausverkossa on myös useita kymmeniä mittalaite- ja keräinpisteitä ympäri pääkaupunkiseutua. Ilmanlaadun mittausasemien rinnalla toimii HSY:n sensoriverkko, jossa käytetään sensoreita tiheennettyyn ilmanlaadun seurantaan pääkatujen ja -väylien varsilla. Vuonna 2022 työmaapölyä mitattiin Espoossa ja Vantaalla. Helsingissä aloitettiin kolmivuotiset mittaukset nastarengaskiellon kokeilukaudella.

Omistajaohjauksen tavoitteiden toteutuminen

Yhteiset tavoitteet kuntayhtymille

1. Jäsenkuntien talouden tasapainotustarpeiden huomioon ottaminen kuntayhtymän taloudenpidossa ja -suunnittelussa niin, että kuntayhtymät tekevät omat konkreettiset ja mitattavissa olevat toimenpiteensä talouden tasapainottamiseksi

Tavoitteen toteutuminen

Vuonna 2022 uudistettiin HSY:n strategia *HSY 2030 – yhdessä kestävään huomiseen*, joka sai hyväksynnän yhtymäkokouksessa marraskuussa 2022. Strategian neljä painopistettä ovat ympäristövastuu, työn murros, kestävä talous ja asukaskokemus. Painopisteet on edelleen jaettu kymmeneen strategiseen päämäärään strategisine mittareineen. Strategiapäivityksen yhteydessä laadittiin ja hyväksyttiin HSY:n Vesi- ja Jätehuollon kymmenvuotiset investointistrategiat ja -suunnitelmat, jotka on mitoitettu siten, että HSY:n taloudellisen tasapainon tavoite on mahdollista saavuttaa strategia-kauden aikana.

Kestävä talous – painopiste jakautuu kahteen kokonaisuuteen: *Tasapainoinen talous ja Tehokasta ja taloudellista toimintaa*. Edellisenä tavoitteena on saada HSY:n lisävelkaantumisen loppumaan vuoteen 2030 mennessä ja varmistaa, että investoinnit kyetään rahoittamaan vesi- ja jätemaksuilla. Jälkimmäisenä tavoitteena on erilaisin tuottavuustoimin vaikuttaa siihen, että HSY:n käyttömenoissa saavutetaan 1.5 % tuottavuusparannus.

Talouden tasapainottamisen päämittari eli HSY:n *lisävelka/asukas (eur)* laski vuonna 2022 tasoon 72 eur/asukas

(2021: 84 eur/asukas), mikä oli tavoitetrendin mukainen. Lainaa/asukas oli vuonna 2022 1570 eur/asukas. Toiminnallista kehitystyötä tehtiin esimerkiksi maksurakennemuutoksen tarvekartoituksessa sekä toimialojen omaisuudenhallinnan prosessien kehittämisessä. Vuonna 2022 otettiin käyttöön uusi investointiprojektien ja –hankkeiden hallintajärjestelmä, joka mahdollistaa aiempaa paremmin investointien kokonaiskuvan seurannan. Samalla kehitettiin investointihankkeiden hallinnan prosessia ja tarkennettiin vastuita ja toimintatapoja. Uusien toimintatapojen myötä kaikki HSY:n investoinnit saadaan järjestelmällisesti saman seurannan piiriin.

HSY:n toistaiseksi ainoa tuottavuusmittari on *toimintameno/asukas (eur)*, joka päättyi tasoon 148,6 eur/asukas (2021: 153,3 eur/asukas). Toiminnallista kehitystyötä tehtiin vuonna 2022 esimerkiksi asiakkuudenhallinnan prosessien ja tietojärjestelmien kehittämisessä. Tavoitteena on asiakaspalveluprosessin sujuvoittaminen, monikanavaisuus ja saavutettavuus. Lisäksi hankintatoimen strategisten kehittämisen projektia suunniteltiin, ja varsinainen kehitystyö alkaa vuoden 2023 puolella.

2. Strategisten tavoitteiden seuranta tehostettava ja vaadittavat korjaustoimet toteutettava riittävän ajoissa

Tavoitteen toteutuminen

Strategiaa implementoidaan strategisin ohjelmin. Jokaiselle kymmenelle strategiselle ohjelmalle on määritelty omat ohjausryhmänsä, jotka koostuvat 2–3 HSY:n johtoryhmän jäsenestä sekä ohjelmapäälliköstä. Ohjelmien sisältö koostuu tyypillisesti projektimuotoisesti edistettävistä tehtävistä.

Strategiapäivityksen yhteydessä uusittiin strategiset mittarit tavoitteineen. Strategisia ohjelmia ohjataan näiden mittareiden avulla. Strategiset mittarit ja strategiaohjelmien tilannekatsaukset raportoidaan osavuosikatsauksen yhteydessä. Strategisten ohjelmien etenemistä seurataan ja ohjataan HSY:n johtoryhmän toimesta säännöllisesti. Ohjelmapäälliköitä tuetaan toiminnassaan strategian implementoinnista vastaavan johtoryhmän jäsenen toimesta.

3. PKS-yhteisten tavoitteiden toteutumisesta, kokonaisinvestoinneista sekä merkittävien hankkeiden toteutumisesta raportoitava jäsenkunnille vuosittain PKS-raportoinnin yhteydessä

Tavoitteen toteutuminen

Jäteveden puhdistus Blominmäessä alkoi 4.11.2022. Toinen jätevesien pääkääntö viemäristöstä Blominmäkeen toteutettiin 24.11.2022 ja sitä täydentävä pienempi kääntö 7.12.2022. Sen jälkeen hieman yli puolet jätevesistä on käsitelty Blominmäessä. Tavoitteena on saada viimeiset jätevedet käännettyä tammikuussa 2023, jonka jälkeen hankkeessa on vielä viivästyneitä töitä ja jälkitöitä tehtävänä.

Puhdistamon urakan kokonaisvalmiusasteen arvioidaan olevan noin 96 %. Joitain kytkentöjä on vielä tekemättä ja

koestukset jatkuvat. Koekäyttöä on ollut tarvetta viivästyttää, kun valmistelevia testejä ja muita koekäytön edellytyksiä ei ole saatu hyväksyttävästi ajoissa valmiiksi.

Puhdistustulos on ollut hyvä fosforin, biologisen hapenkulutuksen ja kiintoaineen osalta. Typenpoistossa ei vielä ole päästy vaaditulle tasolle. Kemikaloinnissa ja lietteenkäsittelyssä oli vielä loppuvuodesta ongelmia.

Friisilän pumpaamon vieressä pääviemäri saatiin kääntövalmiuteen 10.11.2022 ja näin viimeisessäkin viemärikäänössä on valmius Blominmäen puhdistamon käyttöönotto-mahdollisuuksien mukaisessa aikataulussa.

Varapurun rakentaminen Finnoonsatamassa tunneliin liityvältä kuilulta meren rantaan kilpailutettiin ja urakoitsijaksi valittiin VRJ Etelä-Suomi Oy. Työt käynnistyvät tammikuussa.

Keskeiset ajankohtaiset riskit:

- Kustannusten nousu aikataulupaineista ja viiveistä johtuen
- Puhdistamon testausten hallinta ja töiden yhteensovitus
- Viimeisen jäteveden käännön ja Suomenojan altaiden tyhjentämisen siirtyminen sään kannalta riskialttiiseen aikaan

Tavoitteet HSY:lle

4. Läpinäkyvä tuottavuusmäärittely ja -laskenta tuottavuuden kehityksen seuraamiseksi

Tavoitteen toteutuminen

HSY:n toistaiseksi ainoa tuottavuusmittari on *toimintameno/asukas (eur)*. Vuonna 2023 käynnistetään kehitystyö kokonaisvaltaisemman tuottavuusmetriikan kehittämiseksi.

5. Vesihuollon osalta tavoitteena tulee olla tariffien reaalisten hinnankorotusten välttäminen

Tavoitteen toteutuminen

Tämän hetken erittäin korkea investointitaso tuo haasteita rahoitukselle ja toisaalta paineita palvelutaksoihin. HSY:n palveluiden tariffit päättää HSY:n hallitus talousarvion hyväksymisen yhteydessä. Valtavat investointimenot ja velkaantumisen hillintä vaativat maltillisia hinnankorotuksia.

6. Investointien kokonaistaso mitoitettava rahoituksellisesti kestävä tasolle

Tavoitteen toteutuminen

Investointitasoa seurataan tarkasti vuosittaisen talous ja toi-

mintasuunnitelman yhteydessä ja viimeisimmässä HSY:n talous ja toimintasuunnitelmassa 2023-2025 rahoituksesta (Alustava TTS 2023-2025) on raportoitu seuraavaa;

Tulorahoitus ei riitä kattamaan kuntayhtymän investointitasoa ja lainojen lyhennyksiä, minkä vuoksi suunnitelmakauden kaikkina vuosina joudutaan nostamaan uutta ulkopuolista lainaa yhteensä noin 425 miljoonaa euroa riippuen toteutuvasta investointitasosta. Lainoja lyhennetään suunnitelmakaudella yhteensä noin 267 miljoonalla, josta 78 miljoonaa euroa on jäsenkuntalainojen lyhennyksiä. Ulkopuolisilta nostetun pitkäaikaisen velan yhteismäärä suunnitelmakauden lopulla on noin 999 miljoonaa euroa. Lainamäärän jatkuva kasvu aiheuttaa lisääntyvää painetta HSY:n taloudelle kasvavien lainakorkojen ja lyhennysten myötä. On tarpeen tarkastella investointimenojen, velkaantumisen ja taksapolitiikan tasapainoa. Nykyisen kaltaisen investointitason jatkuminen tuo merkittävää painetta asiakasmaksujen korotuksille kummallakin toimialalla. Uudessa strategiassa tasapainoinen talous on yhtenä merkittävänä fokusalueena ja tasapainoisen talouden ohjelma on parhaillaan laadinnassa. Eräs keskeinen ohjelman sisältämä toimenpide on jo syksyllä 2022 käynnistymässä oleva vesihuollon maksurakenteen kehitysprojekti.

Lähi vuosien suurten investointien takia HSY:n omavaraisuusaste heikkenee suunnitelmakausilla, ollen vuoden 2025 lopussa 25,7 %, kun viimeisimmässä tilinpäätöksessä omavaraisuusaste oli 27,7 %. Vuosien 2024 ja 2025 ylijäämäiset tulokset kasvattavat maltillisesti omaa pääomaa, mutta vieraan pääoman kasvu suunniteltujen investointien rahoittamiseksi tarvittavalla ulkopuolisella lainarahoituksella heikentää omavaraisuutta.

Investointitasoa seurataan lisäksi talousmallien ja investointiohjelmien laadinnan yhteydessä. Talousmallit päivitetään joka toinen vuosi investointiohjelmien yhteydessä. Talousmallin tarkoitus on pitää huoli rahoituksen tasapainosta; investoinnit – velkaantuminen – tulorahoitus -tariffit

7. Kuntayhtymän vuosien 2021 ja 2022 talousarviovalmistelussa otetaan huomioon peruspääomalle maksettava 0,5 %:n korvaus. Vuosien 2023 ja 2024 osalta valmistelussa otetaan huomioon 1 %:n korvaus ja vuodesta 2025 alkaen 1,5 %:n korvaus.

Tavoitteen toteutuminen

Peruspääomalla maksettava korvaus on huomioitu talous- ja toimintasuunnitelmissa v 2021-2025; Vuoden 2022 toteutunut korvaus peruspääomasta oli 2,5 miljoonaa euroa. Talous- ja toiminta suunnitelmassa vuodelle 2022 on huomioitu 0,5 % korvaus ja vuodelle 2023 ja 2024 1 % korvaus. Vuodesta 2025 alkaen korko on 1,5 %:a

8. Tehostetaan toimenpiteitä vesijohtoverkoston hävikin pienentämiseksi

Tavoitteen toteutuminen

Tähän liittyen tehty mm.

- Aluemitäsuojärjestelmän suunnitteluun, rakentamiseen ja käyttöönottoon luotu prosessi ja se on jalkautettu kaikilla osastoilla
- Vedenjakelujärjestelmän vuotohallintastrategia on päivitetty ja sen toimenpideohjelman mukaisia toimenpiteitä toteutetaan vuonna 2023

HSY:n uudessa strategiassa 2030 on listattu toimenpiteitä tähän liittyen mm. se että HSY etsii ja korjaa verkoston vuotoa aktiivisesti sekä verkostojen saneeraus.

9. Kehitetään jätteiden sivuvirtojen hyödyntämistä pääkaupunkiseudulla yhteistyössä palveluja tuottavien yritysten kanssa.

Tavoitteen toteutuminen

Jätteiden hyödyntäminen yhteistyökumppanien kanssa: HSY hyödyntää kaikki jätteet yhteistyökumppanien kanssa lukuun ottamatta omana toimintana tehtävää biojätteen käsittelyä, kaatopaikkarakenteissa hyödynnettäviä massoja sekä lähes täysin loppunutta kaatopaikkasijoittamista. (yhteistyökumppaneita mm. Vantaan Energia, tuottajayhteisöt, Fortum). Toimenpiteitä kierrätysasteen nostoon ja uusiomateriaalien hyödyntämiseen mm.

- Tekstiilijätteen erilliskeräyspilotti 14 keräyspisteessä (muun muassa Kamppi, Stockmann, Kaari, Myyrmanni, Iso Omena ja Hertzi)
- erilliskeräysvelvoitteiden laajentaminen osittain jäteasetuksen velvoittamaa tasoa laajemmin (biojätteen erilliskeräyksen laajentaminen kaikille kiinteistöille, rajoittumatta 10 000 asukkaan taajamiin).
- Biojätteen erilliskeräyksen laajentuessa kaikille asuin- ja kiinteistöille HSY tulee tarjoamaan asukkaille aiempaa laajemman palveluvalikoiman biojätteen erilliskeräykseen ja kompostointiin. Erityisesti pienille kiinteistöille suunnattuja biojätteen keräysratkaisuja ovat tuulettuva biojäteastia ja jäteautoon tyhjennettävissä oleva kompostori, joita kiinteistön haltijat voivat jatkossa vuokrata HSY:ltä.
- HSY:n tavoitteena on lisätä kaikkien lajittelutehokkuutta. Käytännössä tämä tarkoittaa lajittelukäyttäytymiseen vaikuttamista esimerkiksi kannusteilla, ohjauksella ja neuvonnalla.
- vuodesta 2022 alkaen 1-4 huoneiston kiinteistöille tarjotaan myös mahdollisuutta ottaa pakkausten monilokeroastia kiinteistöille. Tällä pyritään myös vastaamaan RINKI-pisteiden määrän vähenemiseen.
- Muovipakkaukset: tällä hetkellä 5 huoneistoa on erilliskeräysraja, mutta muovipakkausten keräystä ei olla rajoitettu millään muotoa, vaan se on saatavilla kaikille kiinteistöille koosta riippumatta.
- osana valtakunnallista kuntien ja tuottajien yhteistyösopimusta selvitetään mm. muovin ja muovipakkausten yhteiskeräyksen aloittamista.

- Sortti-asetat: Konalan ja Ruskeasannan Sortti-asetat sekä Koivukylän Sortti-pienasema ovat viikonloppuisin auki. Kävijämäärien perusteella teemme päätöksiä tarvitaanko lisää asemia avattavaksi viikonlopuille.

Tuloskehitys ja investoinnit

HSY:n toimintatuotot tilikaudella 2022 olivat 404,2 miljoonaa euroa, josta 291,6 miljoonaa oli vesihuollon ja 102,5 miljoonaa jätehuollon myyntituottoja. Seutu- ja ympäristötiedon tulosalueen sekä ilmastoinfon toiminnan kulujen kattamiseksi jäsenkunnilta perityt kuntaosuudet olivat 4,3 miljoonaa. Muita tuottoja kertyi 5,8 miljoonaa euroa.

Vesihuollon toimintatuotot olivat yhteensä 295,9 miljoonaa euroa, ylittäen talousarvion 0,3 milj. eurolla. Käyttömaksut alittivat talousarvion 3,4 miljoonalla eurolla volyymin laskevissa. Tätä kompensoi perusmaksut 3,5 milj. euron ylityksellä. Rakentamisen vilkkaat vuodet ovat tuoneet merkittävästi lisää kerrosneliöitä, mikä on kasvattanut perusmaksun laskutusvolyyymia arvioitua enemmän. Nyt rakentamisessa on usean kasvuvuoden jälkeen tapahtunut selkeä käänne. Liittymismaksuissa vuosi 2021 näyttäisi olleen huippuvuosi ja vuonna 2022 saadut liittymismaksut toteutuivat talousarvion mukaan, ollen kuitenkin lähes 30 % pienemmät kuin edellisenä vuonna. Myös verkon työlaskutus, jossa liittostyöt ovat merkittävin kokonaisuus, jäi edellisestä vuodesta ja talousarviosta 0,4 miljoonaa euroa. Yleisten alueiden hulevesikorvaus on sopimuksen täysmääräisellä tasolla ja laskutus talousarvion mukaisesti 7,1 miljoonaa euroa.

Jätehuollon toimintatuottoja kertyi vuonna 2022 yhteensä 104,5 miljoonaa euroa, joka on 3,8 miljoonaa euroa talousarviota enemmän. Kiinteistöjen jätteenkuljetuspalveluiden tulot olivat 85,8 miljoonaa euroa ollen noin 2,3 miljoonaa euroa enemmän kuin talousarviossa. Syynä tähän on ollut uuden laskutusjärjestelmän käyttöönotto loppuvuodesta 2021, joka muutti kuljetuspalvelutuottojen laskutusrytmiä. Tästä johtuen vuodelle 2022 on kirjautunut myös myyntituloja, jotka ovat vuoden 2021 tapahtumia ja tätä ei osattu huomioida talousarviota tehtäessä. Aiemmin kirjaukset ovat tapahtuneet suoriteperusteisesti sen kuukauden myyntituloihin, jolloin tyhjennys on tehty.

Seutu- ja ympäristötiedossa saatiin hanketukirahoitusta 0,1 miljoonaa budjetoitua vähemmän, mikä johtui muun muassa pandemiatilanteen aiheuttamista viivästymisistä hankkeisiin. Seutu- ja ympäristötiedon tuloslaskelmassa näkyy talousarviosta poiketen Ilmastoinfon toimintaan liittyviä jäsenkuntien maksuosuuksia, koska Ilmastoinfo siirrettiin keväällä 2022 ohjauksen ja kehittämisen viestinnästä ja neuvonnasta seutu- ja ympäristötietoon.

Vesihuollon toimintakulut olivat 130,4 miljoonaa euroa, mikä

alitti talousarvion 4,6 miljoonaa eurolla. Henkilöstökulut jäivät etupäässä rekrytointiviiveiden takia 1,3 miljoonaa euroa alle talousarvion. Tikkurilan vesitornin purkutyö ei valmistunut vielä kokonaisuudessaan, vaan jatkuu vuoden 2023 aikana. Tehtyä varausta purettiin tilinpäätöksessä 2,5 miljoonaa euroa. Finnnon pilaantuneiden maiden kunnostustyö valmistui ja koko varaus purettiin vuoden 2022 aikana. Toteuma oli n. 1,2 miljoonaa euroa tehtyä varausta ja vuoden talousarviota pienempi.

Kuntayhtymän sisäinen veloitus vesihuollolle oli 0,9 miljoonaa euroa alle talousarvion. Maailmantilanteesta johtuen, päivitettiin energiakustannusten talousarviota (HSY-yhtymäkokous marraskuu 2022). Lisäksi tarkennettiin kuluvarausta tulevasta Suomenojan jätevedenpuhdistuslaitoksen purkamisesta. Polttoaineiden ja sähkön toteuma 15,8 miljoonaa euroa vastasi syksyllä tehtyä ennustetta, ollen kuitenkin kaksinkertainen alkuperäiseen talousarvioon verrattuna. Myös PSV:n laskuttama raakaveden kustannusylitys 0,4 miljoonaa euroa johtui sähkökulujen noususta. Muissa kuluissa Blominmäen kiinteistöveron suuruus ylitti talousarvion 0,6 miljoonaa euroa. Rahoituskulut kasvoivat lähes miljoonalla korkokoulujen myötä ja poistot jäivät noin 11 miljoonaa euroa etupäässä Blominmäen käynnistymisen viivästymisestä.

Jätehuollon toimintakulut olivat vuonna 2022 yhteensä 80,2 miljoonaa euroa, joka on 6,1 miljoonaa euroa talousarviota vähemmän. Eniten säästy eri yksiköistä jätehuollon isoimmasta kuluerästä eli palvelujen ostosta.

Seutu- ja ympäristötiedon henkilöstökulut olivat 0,2 miljoonaa budjetoitua suuremmat, mikä johtui ilmastoinfon henkilöstön siirtämisestä seutu- ja ympäristötietoon. Palveluiden ostoissa säästy 0,3 miljoonaa, mikä johtui muun muassa pandemiatilanteen aiheuttamista muutoksista ja viivästymisistä hankkeisiin.

Yhteensä rahoitustuotot ja -kulut olivat 65,2 miljoonaa euroa, josta rahoitustuottoja oli 2,4 miljoonaa ja rahoituskuluja 67,6 miljoonaa euroa. Rahoitustuottoihin sisältyy 2,3 miljoonan euron osinkotulot HSY:n tytäryhtiö Uudenmaan Voima Oy:ltä. Rahoituskuluista suurin osa, 60,6 miljoonaa euroa oli jäsenkunnille perustamislainoista maksettua korkoa. Lisäksi peruspääoman korkoa maksettiin jäsenkunnille vuonna 2022 2,5 miljoonaa euroa.

Tulos ennen tilinpäätössiirtoja oli 12,3 miljoonaa ylijäämäinen, mikä oli 25,5 miljoonaa talousarviossa ennakoitua enemmän. Poistoeron vähennyksen (0,5 miljoonaa euroa) sekä vesihuollon tuloksestaan maksaman tuloveron (0,7 miljoonaa euroa) jälkeen tilikauden tulos jäi 12,1 miljoonaa ylijäämäiseksi talousarviota merkittävästi suurempina toteutuneiden toimintatuottojen ja talousarviota alemmaksi jääneiden toimintakulujen johdosta.

Vesihuollon investoinnit alittivat talousarvion 15,3 miljoonalla

Vuonna 2022 HSY:n vesihuollon investointien kustannukset toteutuivat selvästi alle budjetin. Investointien loppuvuoden toteuma ei ollut niin suuri, kuin arvioitiin korotettua määrärahaa haettaessa yhtymäkokouksessa 18.11.2022. Lopullinen investointien kokonaiskustannus oli 188,7 miljoonaa euroa.

Merkittävimmät budjetin alittamista selittävät tekijät olivat kaupunkilähtöisten hankkeiden ja varsinkin raidehankkeiden pienempi toteuma sekä vesihuoltolähtöisissä hankkeissa BIVAV hankkeen ja Aleksis Kiven hankkeiden lykkääntyminen. Myös muita pienempiä vesihuoltolähtöisiä hankkeita lykkääntyi.

Kaupunkilähtöiset vesihuoltoinvestoinnit toteutuivat vuonna 2022 noin 76,5 miljoonan suuruisena ja yhteensä noin 7,2 miljoonaa euroa talousarviota pienempinä.

Verkostosaneeraukset toteutuivat 33,9 miljoonan euron suuruisina ja noin 21,1 miljoonaa euroa talousarviota pienempinä johtuen lähinnä hankkeiden ajoitusten muutoksista.

Vedenhankinnan ja -puhdistuksen investoinnit alittivat talousarvion noin 0,7 miljoonalla eurolla, johtuen lähinnä hankkeiden ajoitusten muutoksista.

Jätehuollon investoinnit alittivat talousarvion 0,8 miljoonalla

Jätehuollon investoinnit olivat yhteensä noin 21,5 miljoonaa euroa, alittaen toiminta- ja talousarvion noin 0,8 miljoonalla eurolla.

Aluepalvelulähtöiset investoinnit alittavat toiminta- ja talousarvion investointivaruksen noin 0,5 miljoonalla eurolla. Talousarviovuonna ei toteutettu uutta Sortti-pienasemaa, koska sille ei onnistuttu saamaan sijoituspaikkaa Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy:n Nihtisillan toimipisteen yhteyteen.

Käsittelypalvelulähtöiset investoinnit ylittivät toiminta- ja talousarvion investointivaruksen noin 1,1 miljoonalla eurolla. Biojätteen käsittelyn ja mädätyskaasun hyödyntämisen investoinnit toteutuivat jokseenkin suunnitellusti. Infran kehittämisen vaatimat investoinnit alittivat investointivaruksen noin 0,5 miljoonaa euroa, koska hankkeita ei päästy aloittamaan rakennuslupien viivästyessä merkittävästi suunnitellusta aikataulusta. Lisäksi säästöjä saatiin muun muassa energiatehokkuusinvestointien suunniteltua kustannustehokkaammasta toteutuksesta ja luovuttaessa tekstiilien käsittely- ja varastohallin rakentamisesta. Sen sijaan jätevoimalan tuhkan loppusijoitukseen tarkoitettujen vaarallisen jätteen solun rakennustyöt edistyivät vuoden 2022 aikana arvioitua ripeämmin ja investointivaraus ylittyi niiden osalta noin 1,6 miljoonaa euroa.

Muut investoinnit alittivat toiminta- ja talousarvion investointivaruksen noin 1,4 miljoonalla eurolla. Muina investointeina toteutettiin jätteenkuljetuksen keräyskaluston ja tietotekniikan sekä jätteenkäsittelyn kalustohankintoja. Jätteenkäsittelyn kalustohankintoja toteutettiin jonkin verran arvioitua vähemmän, koska teräksen hinta keväällä ja kesällä oli varsin korkea. Näitä hankintoja lykättiin tuleville vuosille. Seutulan alueen kehittämiseksi varattuja investointeja ei päästy toteuttamaan, koska Tuusulan kunnan alueen lupatilanne ei kaavoituksen keskeneräisyyden vuoksi tätä sallinut. Maanhankinnan investointivarausta ei käytetty.

Ympäristöasioiden hallinta

HSY:n strategisena tavoitteena on kokonaisvaltainen ympäristövastuu ja resurssitehokkuus. Tavoitteena on muun muassa vähentää jätevedenpuhdistuksen ravinnepäästöjä ja epäpuhtauksia, parantaa kotitalous- ja yhdyskuntajätteiden kierrätysastetta, vähentää kasvihuonekaasupäästöjä ja ylläpitää uusiutuvan energian tuotantoa. HSY:ssä on usealla eri osa-alueella asetettu ympäristölupasäädöksiä tiukempia tavoitteita, joita seurataan ja joiden mukaisesti toimintaa kehitetään jatkuvan parantamisen periaatteen mukaisesti. Jäteveden puhdistusprosessien jatkuvilla parannuksilla sekä pitkäjänteisillä investoinneilla voidaan pitää ympäristöpäästöt alhaisina, sekä varautua siihen että toimintavarmuus on hyvä ja että kapasiteetti riittää tulevaisuudessakin. Sekaviemäroidyn alueen jätevesien ylivuotojen hillitsemiseksi on tehty investointeja ja kehitystyötä. Jätehuollossa kehitetään kotitalouksien lajittelumahdollisuuksia ja etsitään korkeamman jalostusasteen hyötykäyttöä kierrätysmateriaaleille. Kotitalouksien uudistetuilla lajittelumääräyksillä ja aktiivisella viestintä- ja neuvontatyöllä vaikutetaan biojätteen, lasin, metallin, paperin, kuitupakkausten, pakkausmuovin ja muiden hyödynnettävien materiaalien määrän pienentymiseen kotitalouksien sekajätteessä ja kotitalousjätteen kierrätysasteen nousuun. Lisäksi tavoitteena on, että jätteen kokonaismäärä vähenisi. Kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi HSY optimoi prosesseja, hyödyntää kaatopaikka- ja biokaasua, pyrkii vähentämään energiankulutustaan, on siirtynyt uusiutuvien liikennepolttoaineiden käyttöön, tutkii muun muassa jätevedenpuhdistuksen typpioksiduulipäästöjen pienentämistä sekä tekee aktiivisesti toimia oman uusiutuvan energian tuotannon lisäämiseksi. Ympäristöohjelma on osa toiminta- ja taloussuunnitelmaa.

Ympäristövastuuta toteutetaan kokonaisvaltaisesti HSY:n omassa ja ulkoistetuissa toiminnoissa, ja tehdään aktiivista sidosryhmätyötä ympäristövastuun ulottamiseksi laajemmalle yhteiskuntaan.

Toiminnan riskit ja tulevaisuuden näkymät

Operatiiviset riskit

- HSY:n toiminnassa operatiiviset riskit muodostavat lukumääräisesti suurimman riskiluokan.
- Suurimpiin operatiivisiin riskeihin kuuluu merkittävä alueellinen vedenjakeluhäiriö. Riskienhallintatoimiin sisältyy vuoteen 2025 asti ulottuvan investointiohjelman mukainen toimintavarmuutta lisäävien laiteasemien ja rinnakkaisten vedenjakeluyhteyksien rakentaminen.
- Riskikartoituksessa tulivat esille HSY:n tietojärjestelmä- ja järjestelmätoimittajariskit, esimerkiksi yhdestä ohjelmistotoimittajasta riippuvat tietojärjestelmät ja/tai hyvin ohuet tietojärjestelmätoimittajan tai oman organisaation avainresurssit.
- Riskienarvioinnissa tunnistettiin kyberriskejä, joihin kuuluvat esimerkiksi tunkeutuminen HSY:n tietoverkkoon ja järjestelmiin tai palvelunestohyökkäys HSY:n verkkopalveluihin.
- Vantaan Energian jätevoimalan mahdollinen toimintahäiriö on tunnistettu riskiksi. Voimalassa tapahtuva jätteen energiahyötykäyttö on olennainen osa pääkaupunkiseudun jätteenkäsittelyn infrastruktuuria, joka toimii myös HSY:n vastuulle kuuluvan sekajätteen käsittelypaikkana.

Vahinkoriskit

- HSY:n riskikartassa tunnistettuja suurimpia vahinkoriskejä ovat runkovesijohdon rikkoontumisen tai viemäröinnin aiheuttama merkittävä henkilö- tai omaisuusvahinko kolmannelle osapuolelle, vakava tulipalo vesi- tai jätehuollon tuotantolaitoksella, kaasuvuoto vanhalta kaatopaikalta sekä HSY:n työturvallisuusriskit.
- Tuotantolaitoksilla on kehitetty hallintatoimia tulipalojen ehkäisemiseksi. Toimenpiteet ovat kohdistuneet muun muassa varavoiman, paloilmoinninalaiteistojen ja sähkönsyötön uudistamiseen sekä sammutuslaitteistojen ja päälaitetilöiden automaatiojärjestelmien kehittämiseen.
- Hallitsematon kaasuvuoto kaatopaikalta voi aiheuttaa räjähdysvaaran, henkilötapaturman, ympäristövahingon tai taloudellisia menetyksiä. Hallintatoimiin kuuluvat kaasun käsittelyjärjestelmien valvonta ja ylläpito sisältäen päästö- ja vuotomittaukset.
- HSY:n toimialoilla, erityisesti jäte- ja vesihuollossa, on merkittäviä työturvallisuus- ja työsuojeluriskejä. Henkilövahinkojen osalta esimerkiksi kaivantotyöt ja tuotantolaitoksilla tehtävät operatiiviset työt ovat riskialtis alue.

Strategiset riskit

- HSY:n toimintaan vaikuttavat maineriskit. Jos tuotetut

palvelut ja asiakaskohtaukset eivät kaikilta osin vastaa asiakkaiden odotuksia, seurauksena on asiakaskontaktien lisääntyminen ja maineriski.

- Järjestäytyneen rikollisuuden uhka organisaatiolle on tunnistettu riskiksi.
- Ympäristölupiin, rakennuslupiin ja kaavoitukseen liittyy HSY:n toimintaan vaikuttavia riskejä. Lupiin liittyy aikataulu- ja kustannusriskejä. Ääritapauksessa suunnitellulle toiminnalle ei saada lupaa tai lupa ei mahdollista suunnitelmien mukaista toimintaa.

Taloudelliset riskit

- Taloudellisten väärinkäytösten mahdollisuus on tunnistettu riskiksi. Taloudellisia väärinkäytöksiä voivat olla kavallus, petos tai varkaus. Taloudellisesti merkittäviin rakennusurakkasopimuksiin, ICT-järjestelmäsopimuksiin, jätteenkuljetussopimuksiin ja kemikaalien sekä raaka-ainesten ostosopimuksiin sisältyy sopimusriskejä.

Arvio Ukrainassa käytävän sodan vaikutuksista ja sen aiheuttamista riskeistä toimintaan

Kansainvälisen turvallisuustilanteen kiristymisen johdosta HSY:ssä perustettiin toimitusjohtajan johtama erillinen valmiusryhmä jo Ukrainassa käytävän sodan alkamista edeltäneellä viikolla. Erityisesti huoltovarmuus kriittisen vesihuollon häiriöttömään toimintaan kiinnitetään huomiota, mutta myös muun toiminnan turvaaminen on tärkeää. Yhteistyötä huoltovarmuuspoolien ja viranomaisten kanssa on tiivistetty. Varautumisen tasoa on nostettu koko HSY:n osalta.

Tulevaisuuden näkymät

Sähkömarkkinoiden epävarmuus on tehnyt tulevien energiakustannusten arvioinnista vaikeaa. HSY perusti työryhmän, joka käsittelee energian saatavuuteen ja kustannuksiin liittyviä haasteita sekä kehittää energiansäästötoimia ja energiarautumista HSY:n omissa toiminnoissa.

Vuotta 2022 leimasi voimallisesti fyysisen turvallisuuden riskiprofiiliin muutokset Venäjän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyssodan vuoksi. Tilanteen vuoksi varautumiseen liittyvät hankkeet korostuvat edelleen vuoden 2023 aikana Strategia 2030 Turvattu juomavesi otsikon alla. HSY:n vesihuollon kehittämisen painopistealueita lähitulevaisuudessa ovatkin muun muassa panostukset tietotekniseen ja fyysiseen turvallisuuteen.

Talouteen vaikuttavia tekijöitä ovat vuonna 2023 epävakaa toimintaympäristön myötä edelleen haastava markkinatilanne, joka luo heikon ennustettavuuden kautta paineita kus-

tannusten nousulle niin aineissa, tarvikkeissa kuin investointihankkeissa. Oma lukunsa on energiakustannukset, joiden merkitys vesihuollon taloudessa on merkittävä.

Yhteisön nimi: Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä

Ajalta: 1.1.2022-31.12.2022

Laatija / pvä: Mäkitalo Merja, 21.2.2023

Toimintaympäristö ja toiminta

Yhteenvedo vuodesta 2022 - Toimitusjohtajan katsaus

Koronapandemia sävytti toimintaamme vielä alkuvuodesta. Keväällä kunta-alalle kohdistuneet lakot ja muut pitkään jatkuneet työtaistelutoimet vaikeuttivat merkittävästi toimintaamme, vaikka emme olleetkaan osapuolena työmarkkinakiistassa. Työtaistelu vaikeutti myös entisestään henkilöstön saatavuutta ja heikensi osaltaan hoitoon pääsyä. HUSissa on edelleen liian suuria hoitonoja.

Palvelutuotannon kannalta tilanne on vaikea. Vuosi 2022 oli taloudellisesti heikko, koska palvelutuotanto ei pystynyt toteuttamaan talousarvion mukaisia palveluita, ja siksi talous jäi merkittävästi alijäämäiseksi palvelutuottojen jäätyä tavoitteesta. Vuonna 2023 pyrimme palautumaan normaaliin toimintaan, vaikka edelleen HUSia haastavat koronapandemian ja työmarkkinatilanteen jälkiaallot. Talouden merkitys korostuu vuonna 2023, koska olemme HUS-yhtymänä Uudenmaan hyvinvointialueiden ja Helsingin kaupungin omistama, ja saamme siten rahoituksen valtion kautta. Huomattava muutos on, että aiempi suoriteperusteinen laskutus on muuttunut talousarvioraamiksi.

On todennäköistä, että jatkossakin tulee olemaan pulaa kahdesta asiasta: henkilöstöstä ja rahasta. Henkilöstöpulasta puhutaan paljon ja hoitajista on pulaa erityisesti osastoilla, joissa tehdään raskasta kolmivuorohoitotyötä. HUSissa on kuitenkin paljon yksiköitä, joissa henkilöstötilanne on hyvä. Hoitohenkilöstön väheneminen näkyy etenkin nuorissa määräaikaisissa. Nyt onkin selvittävää, miksi nuoret ovat väsyneitä tai väsyvät. Olemmeko antaneet heille liikaa vastuuta liian aikaisin, tai voisimmeko tukea heitä paremmin. Henkilöstökokemuksen osalta kyselyt näyttävät, että olemme menossa oikeaan suuntaan. Henkilöstö on pääosin tyytyväistä esihenkilötyöhön ja sen kehittämiseen. Tämän kokiossa organisaatiossa on aina haasteita, mutta mielestäni olemme selvästi positiivisen puolella.

Aloitin HUSin toimitusjohtajana helmikuussa ja valmistautuminen sotepe-uudistukseen oli aloitettu hyvissä ajoin aiemmin. Keväällä laajensimme ja vahvistimme valmistautumista entisestään ja näin olimme valmiita, kun uudistus toteutui vuoden vaihteessa. Vuosi 2022 oli HUS-kuntayhtymän viimeinen. HUS-yhtymä perustettiin keväällä. Samaan aikaan valmistauduimme toimimaan uudelaissa toimintaympäristössä päivittämällä HUSin organisaatiota.

Ainoa keino menestyä ja saada Uudenmaan erillisratkaisu toimimaan, on hyvä yhteistyö HUSin, hyvinvointialueiden ja Helsingin kaupungin kesken. Meillä HUSissa on vain yksi ovi ja yhdet potilaat, uusimaalaiset, tai laajemmin eteläsuomalaiset. Palvelemme kaikkia yhdenvertaisesti riippumatta siitä, miltä hyvinvointialueelta he tulevat. Loppuvuodesta päivitimme myös HUSin strategian kirkastamalla painopisteet strategiakaudelle 2023 - 2027. Visiossamme Vaikuttavaa hoitoa yhdessä näkyy yhdessä tekeminen ja yhteistyö. Tämän päivän tutkimus on huomisen hoitoa ja tämän päivän opiskelija on huomisen työntekijä. Kaikki tämä edellyttää rahoitusta. Se meidän täytyy yhdessä hyvinvointialueiden ja Helsingin kanssa varmistaa.

Sairaanhoitopiirin tunnuslukuja

Sairaanhoitollinen palvelutuotanto	TP 2021	TP 2022	Muutos-% TP 2022 / TP 2021
Hoidon saatavuus ja hoitopääsy			
- Lähetteiden määrä (elektiiviset)	341 621	339 628	-0,6 %
- Lähetteiden käsittelyaika > 21 vrk, lkm	5 694	12 138	113,2 %
- Hoidon tarpeen arviointia odottavat potilaat		31 996	
- Hoitopääsyä osastolle odottavat potilaat ¹⁾			
> 6 kk	2 392	4 930	106,1 %
kaikki	17 226	23 069	33,9 %
- Polikliiniseen hoitoon odottavat potilaat ¹⁾			
> 6 kk	1 673	2 130	27,3 %
kaikki	35 293	14 099	-60,1 %

¹⁾ Hoitotakuun piiriin kuuluvat

Palvelutuotannon tunnusluvut

Sairaanhoitollinen palvelutuotanto	TP 2021	TA 2022	TP 2022	Poikk.-% TP 2022 / TA 2022	Muutos-% TP 2022 / TP 2021
Palvelutuotanto					
- Vertailukelpoinen volyyymi				-7,2 %	-4,4 %
- Psykiatrian hoitopäivät, lkm ¹⁾	162 528		152 477		-6,2 %
- NordDRG-tuotteet, lkm	745 297	780 985	701 003	-10,2 %	-5,9 %
DRG-ryhmät	156 459	167 084	131 592	-21,2 %	-15,9 %
DRG-O-ryhmät	191 666	181 110	185 044	2,2 %	-3,5 %
Tähystykset	31 986	31 201	30 577	-2,0 %	-4,4 %
Pientoimenpiteet	71 364	95 045	85 989	-9,5 %	20,5 %
900-ryhmä	291 619	305 587	264 983	-13,3 %	-9,1 %
Kustannusperusteinen jakso	2 203	958	2 818	194,2 %	27,9 %
- Käyntituotteet, lkm	1 961 925	1 984 449	1 904 006	-4,1 %	-3,0 %
- Sähköiset palvelut, lkm	80 492	161 681	93 701	-42,0 %	16,4 %
- Tk-päivystyskäynnit, lkm	232 219	252 838	229 968	-9,0 %	-1,0 %
- Laskutettavat siirtoviiv hoitopäivät, lkm	4 928		15 759		219,8 %
- Synnytykset, lkm 31.12.2022	17 270		15 523		-10,1 %
- Hoidetut eri erikoissairaanhoidon potilaat	587 764		589 657		0,3 %
- Hoidetut eri tk-potilaat ²⁾	172 697		173 515		0,5 %

¹⁾ Ei sisällä asumispalvelupäiviä.

²⁾ Sisältää Kliinisen hammaslääketieteen (TK) potilaat

Talouden tunnusluvut

Talouden tunnuslukuja (milj. euroa)	TP 2020	TP 2021	TA 2022*	Ennuste**	TP 2022	Poikkeama-% TP 2022/ TA 2022	Muutos-% TP 2022/ TP 2021
- Jäsenkuntien maksuosuus	1 795,7	1 800,5	1 988,6	1 841,2	1 977,7	-0,5 %	9,8 %
- Muu myynti yhteensä	911,8	1 144,6	947,4	931,7	935,2	-1,3 %	-18,3 %
- Toimintatuotot yhteensä	2 707,5	2 945,1	2 936,0	2 772,9	2 912,9	-0,8 %	-1,1 %
- Toimintakulut yhteensä	2 582,5	2 809,7	2 802,8	2 788,2	2 792,8	-0,4 %	-0,6 %
- Nettohoituskulut	-12,0	-10,2	-13,7	-12,8	-12,3	-10,0 %	20,9 %
- Vuosikate	113,0	125,2	119,5	-28,1	107,8		
- Poistot	113,0	110,2	104,4	106,8	107,8	3,2 %	-2,2 %
- Tilikauden tulos	0,0	15,0	15,0	-134,9	0,0		
- Toimintatuotot/toimintakulut %	104,8	104,8	104,8	99,5	104,3		
- Vuosikate/poistot %	100,0	113,6	114,4	-26,3	100,0		
- Investoinnit	241,2	250,0	287,7	277,7	274,2	-4,7 %	9,7 %
- Lainakanta	662,2	734,0	905,7	865,7	865,7	-4,4 %	17,9 %
- Omavaraisuusaste %	23,8	23,2	väh. 20%	Väh. 20%	20,7		
- Suhteellinen velkaantuneisuus %	42,7	42,2			49,6		
- Kertynyt yli-/alijäämä 31.12.		0,0			0,0		

*) Alkuperäinen valtuuston 15.12.2021 vahvistama TA

***) Sitovien tavoitteiden muutokset perustuvat 9+3/2022 ennusteeseen

Henkilöstötunnuksluvut

Henkilöstö	TP 2020	TP 2021	TA 2022	TP 2022	Poikkeama-% TP 2022/ TA 2022	Muutos-% TP 2022/ TP 2021
Henkilöstömäärä 31.12.	27 162	26 833	27 660	26 528	-4,1 %	-1,1 %
Henkilötyövuodet	22 738	22 363	23 284	20 862	-10,4 %	-6,7 %
Henkilötyövuoden hinta (koko henkilöstö)	61 670	64 710	65 665	71 087	8,3 %	9,9 %
Henkilöstökulujen hinta-määräero						
Määräero, %					-10,4 %	-6,7 %
Hintaero, %					7,4 %	9,2 %

Lähetteet ja odottajat

Saapuneiden lähetteiden kokonaismäärä väheni hieman vuoteen 2021 verrattuna. Ennalta suunniteltua kiireetöntä hoitoa koskevin elektiivisten lähetteiden vertailukelpoinen määrä (339 634) väheni 0,6 prosenttia edellisvuoteen verrattuna. Sairaanhoidopiiriin saapui arkipäivää kohden keskimäärin 1 342 elektiivistä lähetettä. Vuonna 2021 vastaava luku oli 1 350.

Erikoisaloittain tarkasteltuna suurimmat prosentuaaliset muutokset liittyvät nuoriso- ja lastenpsykiatrian lähetteisiin, joiden määrät ovat laskeneet selvästi edellisvuoteen verrattuna. Korva-, nenä- ja kurkkutautien lähetemäärät taas ovat kasvaneet noin 10 prosenttia edellisvuoteen verrattuna.

Pitkään hoitoa odottavien potilaiden määrä on noussut huomattavasti vuoteen 2021 verrattuna, mikä selittyy erikoissairaanhoidon kuormittumisella erityisesti kirurgian ja neurokirurgian erikoisaloilla. Kaiken kaikkiaan pitkään hoitoa odottavien määrä oli vuoden 2022 lopussa 7 223 potilasta, joista yli 55 % odotti hoitoa kirurgian erikoisaloille. Kehitys ei ole ollut samansuuntaista kaikilla erikoisaloilla, sillä esimerkiksi silmätautien erikoisaloilla pitkään hoitoa odottavien määrä on laskenut lähes 20 %.

Yhteensä hoitoa odottavia potilaita vuoden 2022 lopussa oli 38 157, joista leikkauksiin, toimenpiteisiin ja päiväkirurgiaan odottavia oli 23 746 potilasta. Leikkausta, toimenpidettä tai päiväkirurgiaa odottavista 5 013 oli odottanut hoitoa yli kuusi kuukautta.

Koronaviruspandemian synnyttämän hoitovelan purkaminen on ollut haastavaa. Heikentynyt hoitohenkilöstön saataavuus ja keväällä 2022 toteutuneet työtaistelut vaikeuttivat erityisesti kiireettömään hoitoon pääsyä.

Vuoden 2022 aikana HUSissa ryhdyttiin aktiivisesti käyttämään hoidon tarpeen arviointia potilaiden jonottamisen syykoodina. Uudistus toteutettiin, jotta potilaiden hoitopäätöksiä kuvaavat tunnusluvut ovat yhdenmukaisia ja vertailtavia.

Hoidon tarpeen arviointia odottavien potilaiden lukumäärä vuoden 2022 lopussa oli 32 180, joista 25 % oli odottanut hoidon tarpeen arviointia yli 90 vuorokautta. Erikoisaloittain tarkasteltuna erityisesti silmätautien, kirurgian ja nuoriopsykiatrian erikoisaloilla hoidon tarpeen arvioinnin toteutuminen terveydenhuoltolain mukaisesti on ollut vaikeaa.

Jäsenkunnille tuotetut hoitopalvelut

Jäsenkunnille tuotettujen hoitopalvelujen määrää pieneni lähes kaikissa tuoteryhmissä (pl. pientoimenpiteet) vuonna 2022 vuoteen 2021 verrattuna; sairaanhoidollisen palvelutuotannon vertailukelpoinen volyymi väheni 4,2 %. Elektiivistä toimintaa jouduttiin rajoittamaan koronapandemian ja hoitohenkilökunnan lakkotoimien vuoksi eikä maksuosuus-suunnitelmaa saavutettu; sairaanhoidollisen palvelutuotannon vertailukelpoisen volyymin poikkeama oli - 6,9 %.

Jäsenkuntien erikoissairaanhoidon palvelut kattava maksuosuuslaskutus oli HUSin 119,1 milj. euron alijäämän veloituksen jälkeen 1 977,7 milj. euroa, ja se ylitti talousarvion 4,1 milj. eurolla (+0,2 %). Kasvu vuoden 2021 toteumasta oli 177,2 milj. euroa (+9,8 %).

Jäsenkuntien maksuosuuslaskutukseen sisältyvä Muu palvelutuotanto ylitti talousarvion 27,0 milj. eurolla (23,4 %) ja vuoden 2021 toteuman 7,0 milj. eurolla. Hoitopalvelut muista sairaaloista ylittivät budjetin (16,3 milj. euroa; 48,9 %), mutta laski edellisestä vuodesta (1,1 milj. euroa; - 2,2 %). Palvelusetelien toteutuneessa laskutuksessa, 18,8 milj. euroa, näkyy mm. setelien lisääntynyt käyttö psykiatriassa, jossa palvelujen kysyntä ylittää HUSin oman kapasiteetin. Lasten-, nuoriso- ja aikuispsykiatrian laskutus oli 6,2 milj. euroa (edellinen vuosi 2,6 milj. euroa). Palvelusetelitarjonta laajeni vuoden 2022 aikana polven- ja lonkan tekonivelleikkauksiin, joiden osuus palvelusetelilaskutuksesta on 5,4 milj. euroa. Kolmas merkittävä palvelusetelikohde on kaihin hoito, jonka laskutus oli 5 milj. euroa. Tartuntatautilääkkeiden kustannukset, 17,5 milj. euroa, toteutuivat lähes vuoden 2021 tasoisesti ja alittivat talousarvion (3,5 milj. euroa; - 16,4 %).

Jäsenkuntien maksuosuuteen sisältyvien oman palvelutuotannon tuotteiden yhteenlasketut, keskihinnat nousivat 3,3 % vuoteen 2021 verrattuna. Hoitopäivätuotteiden keskihinnat nousivat 9,1 %, NordDRG-tuotteiden laskivat 3,3 %, ja avohoitokäyntituotteiden nousivat 6,8 %.

Oheisessa taulukossa on esitetty maksuosuuden toteutuminen kunnittain:

Sairaanhoidoalue/Kunta	TP 2021 (sisältää kalliin hoidon tasauksen)	TA 2022	Vuosi- ennuste 2022 (9+3)	Palvelujen kok.kust. käytön mukaan 2022	Alijäämän veloitus (119.1 milj. euroa)	Yhteensä TP 2022 (ilman kalliin hoidon lasausta)	Kalliin hoidon lasaus, netto	TP 2022 (sisältää kalliin hoidon tasauksen)	Poikk. TP 2022 *) - TA 2022	Poikk.-% TP 2022 *) - TA 2022	Muutos TP 2022 - TP 2021	M
HYKS-sairaanhoidoalue	1 291 552	1 415 677	1 324 347	1 319 188	85 604	1 421 508	604	1 422 112	5 832	0,4 %	130 560	
Espoo	288 881	308 321	295 552	294 630	19 164	318 237	1 784	320 021	9 916	3,2 %	31 139	
Helsinki	659 046	736 892	672 066	666 363	43 173	716 914	1 989	718 903	-19 978	-2,7 %	59 857	
Kauniainen	10 391	10 689	10 494	10 221	665	11 045	300	11 345	356	3,3 %	954	
Kerava	42 379	44 488	45 996	45 960	2 981	49 507	-795	48 712	5 019	11,3 %	6 333	
Kirkkonummi	40 110	44 605	44 632	44 677	2 898	48 115	-1 269	46 846	3 510	7,9 %	6 735	
Vantaa	250 745	270 682	255 607	257 337	16 723	277 690	-1 404	276 286	7 008	2,6 %	25 541	
Länsi-Uudenmaan sh-alue	57 508	65 070	56 645	57 239	3 703	61 484	124	61 609	-3 586	-5,5 %	4 101	
Hanko	11 349	13 238	11 133	11 432	742	12 316	190	12 506	-922	-7,0 %	1 157	
Inkoo	6 900	7 979	7 011	7 093	460	7 630	-369	7 262	-349	-4,4 %	361	
Raasepori	39 259	43 853	38 501	38 715	2 501	41 538	303	41 841	-2 315	-5,3 %	2 582	
Lohjan sairaanhoidoalue	110 784	126 624	115 537	113 982	7 389	122 707	-2 536	120 171	-3 917	-3,1 %	9 387	
Karkkila	10 896	12 504	11 565	11 701	759	12 596	59	12 654	91	0,7 %	1 758	
Lohja	58 740	68 732	62 341	61 922	4 013	66 634	-1 649	64 985	-2 098	-3,1 %	6 245	
Siuntio	6 822	8 059	7 115	6 959	451	7 493	-191	7 302	-567	-7,0 %	479	
Vihti	34 326	37 328	34 516	33 400	2 167	35 985	-755	35 231	-1 343	-3,6 %	905	
Hyvinkään sairaanhoidoalue	227 872	247 225	231 514	232 190	15 066	250 187	-349	249 839	2 962	1,2 %	21 967	
Hyvinkää	61 098	65 423	60 283	60 499	3 922	65 136	462	65 598	-287	-0,4 %	4 500	
Järvenpää	52 984	57 088	54 719	55 542	3 604	59 846	-387	59 459	2 758	4,8 %	6 475	
Mäntsälä	23 343	27 355	24 155	23 848	1 547	25 683	73	25 756	-1 673	-6,1 %	2 413	
Nurmijärvi	47 972	51 472	48 468	47 965	3 112	51 685	-183	51 502	212	0,4 %	3 530	
Tuusula	42 475	45 887	43 889	44 337	2 881	47 838	-315	47 524	1 951	4,3 %	5 048	
Porvoon sairaanhoidoalue	112 805	118 970	113 105	112 986	7 336	121 822	2 157	123 979	2 852	2,4 %	11 174	
Askola	5 291	6 021	5 371	5 348	348	5 778	235	6 013	-243	-4,0 %	721	
Lapinjärvi	3 129	3 400	2 798	3 006	195	3 235	112	3 347	-165	-4,9 %	218	
Loviisa	15 993	17 968	16 412	16 296	1 057	17 558	512	18 070	-410	-2,3 %	2 077	
Pornainen	5 347	5 599	5 096	5 147	335	5 564	251	5 816	-35	-0,6 %	468	
Porvoo	59 007	62 517	58 472	58 495	3 795	63 023	776	63 800	506	0,8 %	4 793	
Sipoo	24 039	23 464	24 956	24 694	1 606	26 664	271	26 935	3 200	13,6 %	2 896	
Jäsenkunnat yhteensä	1 800 522	1 973 565	1 841 268	1 835 585	119 099	1 977 709	0	1 977 709	4 144	0,2 %	177 188	

HUSin jäsenkuntien asukaskohtainen deflatoitu maksuosuus vuoden 2022 joulukuun lopun ennakkoväkilukuun suhteutettuna on keskimäärin 1 145 euroa, joka on 38 euroa (+3,4 %) suurempi kuin vuoden 2021 asukaskohtainen maksuosuus.

Kaikille maksajille tuotetut hoitopalvelut

Hoitopalveluiden kaikkien maksajien kokonaislaskutus oli vuonna 2022 yhteensä 2 292,5 milj. euroa. Se alitti talousarvion 5,1 milj. euroa (- 0,2 %) ja kasvoi edellisvuodesta 182,5 milj. euroa (+ 8,6 %). HUSin itse tuottamien hoitopalvelujen kokonaislaskutus oli 1 954,3 milj. euroa ja se kattoi 85,2 % koko hoitopalveluiden laskutuksesta.

Koko oman palvelutuotannon laskutus laski - 0,5 % edelliseen vuoteen verrattuna ja jäi - 6,5 % suunnittelusta. Merkittävin syy alitukseen oli tuotannon volyymin jääminen suunniteltua pienemmäksi, johon vaikutti mm. hoitohenkilöstön huonosta saatavuudesta johtuneet vuodeosastojen ja leikkaussalien aiempaa suuremmat sulut, jatkohoitoon pääsyyn liittyvät ongelmat sekä huhtikuinen hoitajien lakko.

Vuonna 2022 oman ja muun palvelutuotannon kokonaislaskutuksesta muiden kuin jäsenkuntien osuus oli 8,8 %. Jäsenkuntien muun laskutuksen merkittävin erä on HUSin jäsenkunnille tuottama terveyskeskuspäivystys, kokonaislaskutukseltaan 46,3 milj. euroa. Sen osuus jäsenkuntien kokonaislaskutuksesta oli vuonna 2022 2,2 %. Sairaanhoidollisen palvelutuotannon laskutus muilta kuin jäsenkuntamaksajilta (202,1 milj. euroa) toteutui 27,4 milj. euroa (- 11,9 %) talousarviota pienempänä. Muiden sairaanhoitopiirien laskutus alitti talousarvion 12,3 milj. euroa (- 12,4 %) ja ERVA-alueen laskutus alitti talousarvion 14,1 milj. euroa (- 15,2 %).

Hoidetut potilaat

Erikoissairanhoidossa (ml. ostopalvelut) hoidettujen eri henkilöiden lukumäärä vuonna 2022 oli 589 657, mikä oli 0,3 % enemmän kuin vuonna 2021. HUSin itse tuottamia erikoissairanhoidon palveluja käytti 551 648 eri henkilöä (+ 0,2 % edelliseen vuoteen verrattuna). Keskimääräinen laskutus (ml. ostopalvelut) per hoidettu erikoissairanhoidon potilas oli 3 678 euroa ja se nousi edelliseen vuoteen verrattuna 8,4 % (deflatoimaton).

Elinsiirrot

Elinsiirtoja tehtiin vuonna 2022 371 (2021 420), joista lapsille 21. Luku on pienempi aikaisempiin vuosiin verrattuna ja syynä on osittain ollut positiivisten koronatestien aiheuttamat luovuttajien hylkäämiset.

Olennaiset tapahtumat tilikaudella

Tilikauden toimintaympäristö

Toiminnalliset vaikutukset

Koronapandemia kiihtyi voimakkaasti vuoden 2022 alusta aiheuttaen korkeimman tartunta-aallon koko pandemian aikana. Uudet virusvariantit levisivät yhteiskunnassa ennen näkemättömällä nopeudella ja kiertäen myös rokotesuojaa. Verrattuna epidemian aiempiin aaltoihin väestön rokotuskattavuus oli korkea, mikä antoi kuitenkin suojaa edelleen koronan vaikealta tautimuodolta. Näin ollen tehohoidon kuormitus säilyi koko vuoden maltillisena. Potilaiden määrä HUSin sairaaloissa pysyi kuitenkin koko vuoden varsinkin korkeana, vaikka merkittävällä osalla potilaista syy sairaalahoittoon oli muu kuin koronatauti. Sairaalahoidon tarvetta on ollut vanhemmassa väestössä lisäten erityisesti perusterveydenhuollon vuodeosastojen kuormitusta. Potilaiden eristystarve ja osastoepidemiat ovat kuormittaneet kaikkialla toimintaa. Virusvarianttien kyky kiertää rokotussuojaa on aiheuttanut myös hyvin paljon henkilöstön sairauspoissaoloja, joka on vaikeuttanut palvelutuotantoa. Aivan loppuvuodesta 2022 koronakuormitus sairaaloissa alkoi vähentyä.

Palvelutuotannon johdon pääasialliset haasteet ovat varsinaisten koronatoimien ohella olleet vuodesta 2020 asti kertyneen hoitovelan purkutoimenpiteiden tukeminen tilanteessa, jossa henkilöstön saatavuus ja olemassa olevan henkilöstön jaksaminen ovat olleet tuotannon merkittäviä pullonkauloja. Jaksamiskysymys on näyttäytynyt lisätöiden kiinnostavuuden laskuna. Pandemian keskelle ajoittuneet työtaistelut (huhtikuu Tehy ja Super, toukokuu JHL ja Jyty) aiheuttivat merkittävän vähennyksen palvelutuotantoon. Tehy ja Superin sopimukseton tila ja vuoron vaihto- ja ylityökielto jatkuivat syksyyn saakka. Kokonaisuutena heikentynyt hoitohenkilöstön saatavuus ovat tehneet hoitovelan purkutoimenpiteet erittäin haasteelliseksi. Vuoden 2022 lopussa tukieliinkirurgian hoitovelka oli ennen näkemättömän korkealla tasolla. Vuoden 2022 aikana henkilöstön saatavuus heikkeni koko terveydenhuollon hoitoketjussa. Tähän liittyen potilaiden siirtyminen erikoissairaanhoidosta perusterveydenhuollon jatkohoittoon vaikeutui ja siirtoviiveistä veloittavat maksut nousivat jyrkästi vuoden 2022 loppua kohden. Hoitoketjujen toimimattomuus aiheutti vakavaa ruuhkautumista HUS-alueen yhteispäivystyksissä.

Taloudelliset vaikutukset

Tilikauden merkittävimmät taloudelliset vaikutukset aiheutuivat koronapandemian pitkittymisestä ja hoitohenkilökunnan työtaistelutoimenpiteistä. Koronapandemian intensiivisimmän vaiheen aikana tammi-maaliskuussa 2022 erikoissairaanhoidon oman palvelutuotannon laskutus poikkesi suunnitellusta laskutuksesta -20,4 milj. euroa. Hoitohenkilökunnan lakkokuukautena, huhtikuussa 2022, HUSin oman palvelutuotannon laskutuksen poikkeama talousarvioon oli -31,1 milj. euroa. Lakon päätyttyä voimaan jäivät helmikuussa alkaneet vuoronvaihto- ja ylityökiellot, jotka päättyivät vasta syksyllä 2022.

Muita taloudellisia vaikutuksia aiheutui siirtoviivepäivien huomattavasta kasvusta vuonna 2022. Potilaiden siirtyminen erikoissairaanhoidosta perusterveydenhuollon jatkohoittoon vaikeutui vuoden aikana merkittävästi ja aiheutti paikallisesti esteitä potilaiden mm. elekttiiviselle hoitopäätökselle. Tämä näkyy laskutettujen siirtoviivepäivien määrässä, joka oli vuoden 2022 lopussa poikkeuksellisen suuri, yhteensä lähes 16 000 päivää. Tämä tarkoittaa sitä, että HUSin osastoilla oli päivittäin yli 40 erikoissairaanhoidon kuulumatonta potilasta. Vuonna 2021 vastaavat luvut olivat 5 000 päivää ja 13 potilasta. Laskutettu määrä on karenssipäivien (somaatiikka kaksi vrk ja psykiatria 14 vrk) jälkeinen, joten tosiasiassa siirtoa odottavia potilaita on paljon enemmän. Juurisyy ongelman takana on kuntien perusterveydenhuollon ja sosiaalipalveluiden, kuten ikääntyneiden tehostetun palveluasumisen jatkohoitopaikkojen heikko saatavuus. Tilanne heikkeni merkittävästi kesän jälkeen ja vuoden toisen puoliskon aikana laskutettavia päiviä kertyi kaksinkertainen määrä vuoden ensimmäiseen puoliskoon verrattuna.

Siirtoviivepäivien laskutuksesta aiheutui 9,6 milj. euron positiivinen poikkeama talousarvioon verrattuna. Taloudellisiin vaikutuksiin pitää laskea myös palvelutuotanto, joka jäi toteumatta osastopaikan ollessa varattuna siirtoviivepotilaalle. Aiheutunutta kustannusta voidaan arvioida karkeasti hoidettujen eri potilaiden keskimääräisten kustannuksen avulla. Mikäli somaattisessa erikoissairaanhoidossa olleiden siirtoviivepotilaiden sijaan olisi ollut osaston tavanomaista hoitoa vaativa potilas, olisi laskutusta kertynyt vuoden 2022 keskihinnolla n. 22,6 milj. euroa. Siirtoviivepotilaiden vuoksi laskuttamatta jäi näin ollen 12,9 milj. euroa.

Hankintojen kehittämistoimenpiteet

HUS-laajuisista hankintojen strategista johtamista kehitettiin käynnistämällä hankintojen strategisen ja taktisen ohjausryhmän työskentely. Strateginen ohjausryhmä ohjaa ja koordinoi hankintojen elinkaaren johtamista, jotta hankintojen lisäarvo ydintoiminnalle voidaan varmistaa. Taktinen ohjausryhmä varmistaa, että hankintayksiköt ja HUS yksiköt sekä hankintasopimusten omistajat toimivat strategian, ohjeiden ja toimintamallien mukaisesti yhteistyössä suunnitelmallisesti, ennakkoiden ja jatkuvasti kehittäen.

Hankinnoissa jatkettiin määrätietoista työtä kilpailutusmäärien lisäämiseksi ja laadun parantamiseksi. Hankintapäätösten lukumäärä vuonna 2022 oli historian suurin. Vuoden aikana tehtiin kaiken kaikkiaan 673 hankintapäätöstä, joiden laskennallinen vuosiarvo oli 268 milj. euroa. Hankinnoissa jatkettiin myös onnistuneesti hankintavelan purkamista. Hankintavelkaa purettiin vuoden aikana noin 46 milj. euroa ja pääosin siihen liittyvät tarjouspyynnöt saatiin julkaistua vuodenvaihteeseen mennessä. Laskennallisia hankintasäästöjä saavutettiin 6,9 milj. euron edestä. Globaalin markkinan ongelmat ovat asettaneet haasteita suurempien hankintasäästöjen saavuttamiselle. Hankintaa ovat työllistäneet lukuisat hintaneuvottelut, joita on käyty toimittajien aloitteesta. Osassa sopimuksia on jouduttu hyväksymään pääosin määräaikaista, maltillisia hinnankorotuksia, joiden laskennallinen kustannusvaikutus on noin 0,3 milj. euroa.

Liikevaihto, tulos ja tuottavuus

	TP 2021	TA 2022*	Ennuste**	TP 2022	Poikkeama-% TP 2022/ TA 2022*	Muutos-% TP 2022/ TP 2021
Toimintatuotot yhteensä	2 945 136	2 935 996	2 772 904	2 912 885	-0,8 %	-1,1 %
Myyntituotot	2 754 758	2 822 324	2 630 316	2 773 803	-1,7 %	0,7 %
Jäsenkuntien maksuosuus	1 800 522	1 988 587	1 841 183	1 977 709	-0,5 %	9,8 %
Muut palvelutulot	758 111	643 357	596 289	596 442	-7,3 %	-21,3 %
Muut myyntituotot	168 990	165 145	167 096	174 005	5,4 %	3,0 %
Valtion opetus- ja tutkimuskorva	27 136	25 234	25 748	25 647	1,6 %	-5,5 %
Maksutuotot	78 373	88 032	76 039	75 891	-13,8 %	-3,2 %
Tuet ja avustukset	98 394	12 994	41 717	38 823	198,8 %	-60,5 %
Muut toimintatuotot	13 611	12 646	24 832	24 368	92,7 %	79,0 %
Toimintakulut yhteensä	2 809 741	2 802 826	2 788 191	2 792 757	-0,4 %	-0,6 %
Henkilöstökulut	1 447 149	1 528 963	1 492 634	1 482 986	-3,0 %	2,5 %
Palveluiden ostot yhteensä	705 131	624 902	643 536	653 007	4,5 %	-7,4 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat yht.	536 615	519 471	527 289	533 254	2,7 %	-0,6 %
Avustukset	921	965	979	905	-6,2 %	-1,7 %
Muut toimintakulut yhteensä	119 924	128 524	123 752	122 605	-4,6 %	2,2 %
Toimintakate	135 394	133 170	-15 287	120 128		
Rahoitustuotot ja -kulut	10 206	13 710	12 800	12 339	-10,0 %	20,9 %
Vuosikate	125 188	119 460	-28 087	107 789		
Poistot ja arvonalentumiset yhteen	110 166	104 438	106 842	107 789	3,2 %	-2,2 %
Tilikauden tulos	15 022	15 022	-134 929	0		
TOIMINTAKULUT JA POISTOT YHTEENSÄ	2 919 907	2 907 264	2 895 033	2 900 545	-0,2 %	-0,7 %

*) Alkuperäinen valtuuston 16.12.2021 §30 vahvistama TA

**) Sitovien tavoitteiden muutokset perustuvat 9+3/2022 ennusteeseen

Toimintatuotot

HUS-kuntayhtymän viimeinen toimintavuosi 2022 oli parin edellisen vuoden tapaan poikkeuksellinen ja erittäin haasteellinen. Toiminnan volyymi jäi reilusti alle suunnitellun koronapandemian jatkumisen, hoitohenkilökunnan lakon ja henkilöstösaatavuuden haasteiden vuoksi. Lisäksi jatkohoitoon pääsyä odottavien potilaiden määrän merkittävä lisääntyminen vähensi muiden potilaiden hoitoon käytössä olleen osastokapasiteetin määrää. Erikoissairaanhoidon päivystyskäyntien määrä laski 2,7 % edelliseen vuoteen verrattuna ja hoidettujen potilaiden kokonaismäärä nousi 0,3 %. HUSin jäsenkuntien asukkaista erikoissairaanhoidon palveluja käytti 0,3 % vähemmän kuin edeltävänä vuonna. Koko oman palvelutuotannon laskutus laski - 0,5 % edelliseen vuoteen verrattuna ja jäi - 6,5 % suunnittelusta.

HUS-kuntayhtymän toimintatuotot (2 912,9 milj. euroa) alittivat talousarvion 0,3 %:lla, 8,1 milj. euroa. Summa sisältää jäsenkunnille tehdyn, HUSin alijäämän suuruisen lisäkannon 119,1 milj. euroa. Ilman lisäkantoa toimintatuotot 2 793,8

milj. euroa alittivat talousarvion 127,2 milj. euroa. Tuottoja on analysoitu tarkemmin tuottoryhmittäin alla.

Myyntituotot sisältäen lisäkannon (2 773,8 milj. euroa) alittivat talousarvion 1,2 % (33,5 milj. euroa) ja kasvoi edellisvuodesta 19,0 milj. eurolla. Alitus johtuu sairaanhoidollisen palvelutuotannon arvioitua pienemmästä toteumasta sekä jäsenkunnille (-8,9 % jäsenkuntalaskutukseen kuulumaton osuus) että muille maksajille (-5,9 %). Toisaalta Muut myyntitulot ylittivät talousarvion 5,4 % (8,9 milj. euroa) ja kasvoivat edeltävään vuoteen nähden 5,0 milj. euroa.

Jäsenkuntien maksuosuus (1 977,7 milj. euroa) ylitti talousarvion 0,2 % (4,1 milj. euroa) ja kasvoi edeltävään vuoteen nähden 177,2 milj. euroa. Ilman 119,1 milj. euron lisäkantoa jäsenkuntien maksuosuus 1 858,6 milj. euroa alitti talousarvion 5,8 % (115,0 milj. euroa). Jäsenkuntien maksuosuuteen vaikutti vuonna 2022 edelleen jatkuva koronapandemia, joka vaati poikkeusjärjestelyjä potilaille, joiden hoidon pääasiallinen syy oli muu kuin koronainfektiö. Lisäksi henkilöstön saatavuuden haasteet, työtaistelutoimet sekä potilaiden jatkopaikkojen heikko saatavuus vaikuttivat merkittävästi palveluvolyymiin koronan ohella. Vuodenvaihteessa keskeneräistenä olleet hoitojaksot laskutettiin vuosina 2021 ja 2022 normaalista käytännöstä poikkeavalla tavalla katkaisemalla hoitojaksot joulukuun viimeinen päivä. Netto-vaikutus katkojen aiheuttamien laskutuskohdistusten osalta vuodelle 2022 oli 1,8 milj. euroa tuottoja vähentävä.

Muut palvelutuotot (596,4 milj. euroa) alittivat talousarvion 7,3 % (46,9 milj. euroa), laskua edeltävään vuoteen nähden oli 161,7 milj. euroa. Talousarvioalituksesta 38,3 milj. euroa syntyi HUS Diagnostiikkakeskuksessa, jossa koronavirusanalytiikan ja -näytteenoton volyyymi tippui merkittävästi aikaisempaan nähden. Alitusta syntyi myös useimmissa sairaanhoidollisissa yksiköissä, erityisesti Sydän- ja keuhkokeskuksessa sekä Tukielin ja plastiikkakirurgian tulosyksiköissä. Aikaisemmin mainittujen palveluvolyymiin vaikuttavien haasteiden lisäksi erityisesti leikkaussalikapasiteetin puute vaikutti muiden palvelutuottojen toteumaan. Toisaalta Akuutissa muun palvelutuotannon myynnissä oli 6,5 milj. euron ylitys talousarvioon nähden; Päivystystoiminnassa myynti muille maksajille kasvoi ihmisten liikkumisen lisääntyessä koronapandemian jälkeen. Terveyskeskus-päivystyksen laskutus kasvoi hinnankorotusten ja odotettua lääkärikäynteihin painottuneemman tuotejakauman takia. Myös siirtoviivepotilaiden lisääntymisen vuoksi laskuttamatta jäi 12,9 milj. euroa.

Muut myyntituotot (174,0 milj. euroa) ylittivät talousarvion 5,4 % 8,9 milj. eurolla. Kasvua edeltävään vuoteen oli 5,0 milj. euroa. Ylitystä selittää suurimmalta osalta HUS Tietohallinnon talousarvion ulkopuoliset myyntituotot Sote ICT hankkeisiin liittyen 11,2 milj. euroa, sekä hyvinvointialueiden kanavointisopimuksiin (HUS osatoteuttajana hyvinvointialueiden ICT-muutoshankkeissa) liittyen 0,5 milj. euroa hankkeiden kustannuksia vastaavasti. HUS Logistiikassa ylitystä (2,9 milj. euroa) aiheutti suojatarvikkeiden lisääntynyt käyttö sekä aiempaa kalliimpiin diabetestarvikkeisiin siirtyminen.

Valtion opetus- ja tutkimusmääräraha (25,6 milj. euroa) ylitti talousarvion 1,6 % (0,4 milj. euroa) ja laski edeltävään vuoteen nähden 1,5 milj. euroa. Lopulliset korvaussummat eivät ole talousarviovaiheessa tiedossa, arviot laaditaan edeltävän vuoden toteumien pohjalta. Ylitystä selittää myös valtion myöntämän tutkimusrahan monivuotisuus. Tutkimushankkeiden tarkkaa etenemistä ja vuosien välistä jaksotusta on talousarvion valmistelun yhteydessä haastavaa ennakoida. Laskua edeltävään vuoteen aiheuttaa mm. koulutuskorvauksen vuositason laskeminen, sekä 2021 tehty vuotta 2020 koskeva koulutuskorvauksen tuloutus.

Maksutuotot (75,9 milj. euroa) alittivat talousarvion 13,8 % 12,1 milj. eurolla, mutta laski edellisvuodesta 2,5 milj. eurolla. Maksutuotot koostuvat potilasmaksutuotoista, jotka laskivat merkittävästi vuonna 2020 ja 2021 koronapandemian vuoksi. Palvelutuotannon volyymin jäädessä matalaksi vuonna 2022 myös maksutuotot jäivät arvioitua alhaisemmalle tasolle. Alitusta maksutuotoissa talousarvioon nähden esiintyi kaikilla sairaanhoitoalueilla.

Tuet ja avustukset (38,8 milj. euroa) ylittivät talousarvion 198,8 % 25,8 milj. eurolla ja laskivat edeltävästä vuodesta 60,5 % (59,6 milj. euroa). Ylitys johtuu HUS Apteekin sekä HUS Logistiikan saamista valtionavustuksista. STM myönsi HUS Apteekille valtionavustusta sekä valtakunnallisiin koronälääkkeiden hankinta-, varastointi- ja jakelutehtäviin, että kansallisen varautumistason nostamiseen keskeisten lääkehankintojen osalta, jota tuloutettiin vuodelle 2022 12,4 milj. euroa. HUS Logistiikka taas sai valtionapua ulkoisen varautumisvaraston ylläpidon aiheuttamiin materiaali- ja logistiikkapalveluiden kustannuksiin, jota tuloutettiin 4,4 milj. euroa. Lisäksi HUS tuloutti HUS Yhtymän valmisteluun sekä Sote ICT muutoshankkeisiin saatua valtionavustusta 6,9 milj. euroa. Vuonna 2022 HUS ei saanut koronapandemian aiheuttamiin ylimääräisiin kustannuksiin valtionavustuksia kahden edeltävän vuoden tapaan, mikä selittää laskua edeltävään vuoteen.

Muut toimintatuotot (24,4 milj. euroa) ylittivät talousarvion 92,7 %, 11,7 milj. eurolla, sekä edellisvuoden tason 10,8 milj. eurolla. Ylitys johtuu pääosin käyttömaksuuden myyntivoitoista, jotka sisältävät mm. Kiinteistö Oy Keravan Iso-kiventie 8:n osakkeiden myyntivoiton 7,7 milj. euroa. Ylitystä oli 3,2 milj. euron verran myös Muut sekalaiset tuotot tilillä, jonne kohdistuu mm. vahingonkorvaukset, joita ei talousarviovaiheessa ole yleensä tiedossa.

Toimintakulut

Toimintakulut (2 792,8 milj. euroa) alittivat talousarvion 0,4 % (10,1 milj. euroa), ja laskivat 17,0 milj. euroa (0,6 %) edeltävän vuoden tasosta. Poikkeuksellisen vuoden jo aiemmin mainitut haasteet vaikuttivat merkittävästi myös toimintakulujen toteumaan.

Vuoden 2022 alusta HUSille siirtyi kliinistä tutkimustyötä avustava toiminta HYKS-instituutti Oy:ltä 50 henkilön verran. Liikkeenluovutuksella ei ollut vaikutusta sitoviin tavoitteisiin eikä merkittävästi toimintakuluihin HUSin vuokrauksessa siirtynyttä henkilöstöä Hyks-instituutille yhtiössä tehtävää tutkimustoimintaa varten. Myös Vantaan kaupungilta siirtyvän sosiaali- ja terveydenhuoltohenkilökunnan sekä Keski-Uudenmaan pelastustoimen henkilökunnan palkanlaskentatoiminnon siirtyminen HUSille liikkeenluovutuksena helmikuussa kasvatti henkilöstölukumäärää 11 henkilöllä 1.2.2022 lähtien. Lohjan kaupungin päiväaikaisen päivystyksen seurantapotilaiden hoitovastuu siirtyi HUSille 1.2.2022 lähtien. Liikkeenluovutuksessa ei siirtynyt henkilöitä, mutta toimintaa varten perustettiin neljä uutta vakanssia, joista kolme saatiin täytettyä.

Henkilöstökulut (1 483,0 milj. euroa) alittivat talousarvion 3,0 % 46,0 milj. eurolla ja kasvoivat edellisvuodesta 35,8 milj. euroa. Henkilöstötoteumaan vaikutti merkittävästi helmi-maaliskuussa alkaneet hoitohenkilökunnan ylityö- ja vuorovaihtokiellot, huhtikuiset lakot, sekä hoitohenkilökunnan yleiseen heikkoon saatavuuteen liittyvät haasteet. Henkilöstökuluihin kasvattavasti vaikutti myös yllä mainittu palkanlaskentatoiminnon siirto HUSille 1.2.2022 lähtien. Henkilöstökulutoteuma sisältää myös sote-sopimuksen mukaisen maaliskuussa 2023 maksettavan 600 euron kertakorvauksen jaksotuksen vuodelle 2022. Koronahoitajien kertakorvauksiin tilinpäätökseen 2022 arvioitu summa on yhteensä 3,1 milj. euroa.

Palveluiden ostot (653,0 milj. euroa) ylittivät talousarvion 4,5 % (28,1 milj. euroa) ja laskivat edeltävän vuoden tasosta 7,4 % (52,1 milj. euroa). Ylitystä muodostui ICT-palvelujen ostossa 5,2 % (10,5 milj. euroa). Taustalla oli Sote ICT muutoshankkeen kulut 10,5 milj. euroa, josta 10,2 milj. euroa kohdistui HUSin oman ICT muutoshankkeen palvelujen ostoihin sekä 0,3 milj. euroa hyvinvointialueiden muutoshankkeisiin, joissa HUS toimi osatoteuttajana. Sote ICT Muutoshankkeet eivät olleet talousarviossa, ja niihin saatiin valtiontukea kustannuksia vastaavasti. Myös työvoiman vuokrauskulut ylittivät talousarvion 25,4 % (8,0 milj. euroa), mutta laskivat 3,0 milj. euroa edeltävän vuoden tasosta. Vuokratyövoimaa jouduttiin hyödyntämään suunniteltua enemmän oman henkilöstön heikon saatavuuden takia, ja ylitystä muodostui lähes kaikilla sairaanhoidon alueilla. Suurin ylitys kohdentui Sydän- ja keuhkokeskuksen hengityshalvauspotilaiden hoitoon, jossa vuokratyövoiman käyttö kasvoi vuokratyövoimaa käyttämällä hoidettujen potilaiden määrän kasvassa 2,5 milj. eurosta 4,4 milj. euroon.

Sairaanhoidollisten palvelujen ostot ylittivät talousarvion 2,6 % (5,1 milj. euroa), mutta laskivat 83,2 milj. euroa edeltävän vuoden tasosta. Ylitystä syntyi mm. palveluseteliostoissa 13,2 milj. euroa, jotka kasvoivat erityisesti Psykiatrian sekä Tuki- ja plastiikkakirurgian toimialoilla. Palveluiden ostot muilta sairaanhoitopiireiltä ylittivät 8,8 milj. euroa, ylitystä oli sekä avohoidon että erityisesti vuodeosastohoidon osalta. Tähän vaikutti merkittävästi lisääntyneet siirtoviivepäivät (haasteet potilaiden siirtymisessä erikoissairaanhoidosta perusterveydenhuollon jatkohoitoon), josta on kerrottu tarkemmin toimintakertomuksen kappaleessa 2.2.1. Myös avohoidon sekä ensihoidon kustannukset Maakunnallisten kliinisten palvelujen tulosalueessa ylittivät talousarvion yhteensä 6,9 milj. euroa. Ensihoidon kustannukset ylittivät arvioidun pelastuslaitosten laskutuksen ennakoimattoman kasvun myötä. Avohoidon kustannukset ylittivät mm. keskihintojen nousun myötä. Muilta sairaanhoitopiireiltä ostettuja palveluita ei onnistuttu vähentämään talousarviossa tavoitteen allaoleella tavalla.

Diagnostiikkakeskuksessa koronatestaukseen liittyvät sairaanhoidollisten palvelujen ostot alittivat talousarvion 22,3 milj. eurolla koronapandemian laantumisen ja näytteenoton vähenemisen myötä. Myös korona-analyysit tuotettiin suuremmalta osin omana tuotantona palvelunoston sijaan, kuin mitä talousarviossa oli arvioitu.

Aineet, tarvikkeet ja tavarat (533,3 milj. euroa) ylittivät talousarvion 13,8 milj. euroa (2,7 %) ja alittivat 3,4 milj. euroa edeltävän vuoden tason. Suurin ylitys toteutui lääkkeissä ja apteekkitarvikkeissa, jotka toteutuivat 8,0 % (13,6 milj. euroa) talousarviota korkeampana. Ylitys syntyi pääasiassa HUS Apteekissa ja liittyi valtakunnalliseen koronälääkkeiden hankintatehtävään sekä kansallisen varustamistason nostamiseen keskeisten lääkkeiden osalta. Myös lämmitys- ja sähkökulut ylittivät 19,6 % (5,1 milj. eurolla). Laboratoriotarvikkeet ylittivät talousarvion 9,0 % (3,5 milj. eurolla) johtuen Diagnostiikan korona-analyseistä, joita tehtiin aiottua enemmän sisäisesti omana tuotantona ulkoa ostamisen sijaan. Vastaavasti alitusta syntyi ulkoisen palvelunoston osalta. Tutkimus ja hoitotarvikkeissa oli 4,7 % (7,7 milj. euron) alitus, jonka taustalla on suunniteltua alhaisempi palvelutuotannon taso poikkeusvuodesta johtuen. Suurin kulujen vähennys tapahtui Leikkaussalit- teho- ja kivunhoidossa, jossa leikkaustoiminnan volyymin väheneminen alensi tarvikkeiden merkittävästi.

Muut toimintakulut (122,6 milj. euroa) alittivat talousarvion 5,9 milj. euroa (4,6 %) ja kasvoivat edeltävästä vuodesta 2,7 milj. eurolla. Alitus johtuu pääosin koneiden ja laitteiden vuokrien talousarviota 18,1 % (6,2 milj. euroa) matalam-

masta toteumasta. Alitusta syntyi merkittävimmin Diagnostiikassa ja HUS Tietohallinnossa. Diagnostiikan alitukseen vaikutti suunnitellut laitehankintojen ja laitteiden laiteyhtiölle myynnin ajoitukset, jotka vaihtelivat talousarviossa arvioidusta. Koneiden ja laitteiden vuokrat -tiliin kohdistui myös säästöohjelman toimenpiteitä (säästöohjelmasta tarkemmin kpl 15), joka vaikutti toteumaan vähentävästi. Lisäksi alitusta aiheutti maailmanlaajuinen laite- ja komponenttipula, joka hidasti hankintoja erityisesti alkuvuonna.

Rahoitustuotot ja -kulut (12,3 milj. euroa) alittivat talousarvion 10,0 % (1,4 milj. euroa) ja ylittivät edellisvuoden tason 2,1 milj. eurolla. Rahoitustuotot toteutuivat talousarviota suurempina. Korkotuottojen toteumaan antolainojen korkotuotoista ja kassavaroille saaduista tuotoista vaikutti kesäkuukausien aikana negatiivisesta positiiviseksi nousseet lyhyet markkinakorot. Muihin rahoitustuottoihin sisältyy talousarviossa ennakoimattomia osinkotuottoja ja viivästyskorkotuottoja. Lainojen korkokulut toteutuivat jonkin verran talousarviota pienempinä, kun lainaa nostettiin vasta loppuvuonna talousarviossa ennakoitua vähemmän. Muut rahoituskulut toteutuivat talousarvion tasoisina, ne muodostuivat pääasiassa jäsenkunnille maksetuista peruspääoman koroista.

Poistot ja arvonalentumiset (107,8 milj. euroa) ylittivät talousarvion 3,4 milj. euroa (3,2 %) ja laskivat edeltävän vuoden tasosta 2,4 milj. euroa. Kertaluonteiset poistot sisälsivät 4,8 milj. euron edestä talousarviossa ennakoimattomia käyttöomaisuuden myyntitappioita sekä 1,0 milj. euron arvonalentumisen Orton Oy:n osakepääomaan liittyen. Vastava alaskirjaus oli tehty Orton Oy:n taseeseen fuusiotilanteessa Hyksin Kliiniset Palvelut Oy:n kanssa, eikä siten ko. summan pitäminen HUSin osakkeiden kirjanpitoarvossa ollut enää perusteltua. Alaskirjauksesta on kerrottu tarkemmin kappaleessa 14.3. Suunnitelman mukaiset poistot toteutuivat 2,5 milj. euroa arvioitua pienempänä mm. säästöohjelman myötä viivästettyjen investointihankintojen vuoksi.

Tuottavuus

Kokonaistuottavuuden kehitystä seurattiin deflatoitulla kustannus per potilas – tunnusluvulla, joka oli deflatoituna 3 230 euroa/potilas (2021 3 241 euroa/potilas). Tavoitteena oli, että kustannus per potilas laskisi HUS tasolla -1 %. HUS yhteensä tasolla julkisten menojen hintaindeksillä (1,052) deflatoitu tuottavuus oli -0,3 %, joten tuottavuustavoite ei toteutunut. Tuottavuustavoitetta mitattiin sairaanhoitoalueittain, tulosityksiköittäin ja tulosalueittain (tukipalvelut).

Tunnusluvun vertailua edelliseen vuoteen vääristää Diagnostiikkakeskuksen poikkeuksellisen suuret sisäiset asiakashyvitykset joulukuussa 2021. Valtaosa hyvityksestä kohdistui perusterveydenhuollon toimintaan, mutta sääntöjen mukaisesti kohdennettiin sisäisesti erikoissairaanhoidon yksiköille ja edelleen hyvityksinä jäsenkuntien erikoissairaanhoidon. Mikäli tätä erää ei vertailussa huomioida, on deflatoitu tunnusluvun muutos -3,1 %.

Investoinnit

Investointien toteutuminen

Vuonna 2022 HUSin toteutuneet taseinvestoinnit olivat yhteensä 275,9 milj. euroa. Talousarvion alkuperäiseen investointiosaan verrattuna investointien toteutumisaste oli 95,8 %. Hallitus tarkisti toimintavuoden kuluessa hankeohjelmien sisältöä neljä kertaa valtuuston hyväksymän kokonaisraamin sisällä. Talousarviomuutoksen mukaiseen investointiohjelmaan verrattuna investointien toteutumisaste oli 99,3 %.

Taseinvestointien lisäksi laiteinvestointeja toteutettiin sekä leasing-rahoitteisesti että laitehankintayhtiön kautta. Leasing-rahoitteisiin laiteinvestointeihin oli varattu yhteensä 7,8 milj. euroa ja niihin käytettiin yhteensä 7,5 milj. euroa. Laitehankintayhtiön rahoittamiin laiteinvestointeihin oli varattu yhteensä 7,3 ja niihin käytettiin yhteensä 6,3 milj. euroa.

Suurten useita vuosia kestävien rakennus- ja myös ICT-projektien vuositaso arviointi on haasteellista. Teknisesti monipuolisten ja vaativien hankkeiden kustannusten ennakoinnissa ja hallinnassa ilmenee ajoittain ongelmia, kun projektit eivät etene aikataulutavoitteiden, kustannusarvioiden ja maksujen jaksotussuunnitelmien mukaisesti. Usein hankkeita lykkäävät erilaiset lisäselvitykset ja vaatimusmäärittelyt sekä vaikeudet sovittaa suunnittelu- ja työvaiheita yhteen teknisesti ja aikataulujen osalta. Toisinaan suunnitelmamuutokset aiheuttavat viiveitä ja lisäävät kustannuksia. Suurin syy rakennusinvestointien muutoksiin aiheutui kuitenkin kahdesta markkinahäiriöstä; koronapandemiasta sekä Ukrainassa käytävässä sodasta. Molemmat vaikuttivat rakennuskustannusten merkittävään hintojen nousuun.

Talousarvion investointiosan toteutuminen vuonna 2022 sekä neljän edellisen vuoden tiedot on sitovuustasolla kuntayhtymän valtuustoon nähden esitetty seuraavassa taulukossa rivillä HUS yhteensä. Vertailu hankelajeittain on tehty 15.12.2022 tehtyyn talousarviomuutokseen.

Investoinnit (1 000 euroa)	TP 2018	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TA 2022	TA 2022 ¹	Poikkeama	
							TP 2022	TP 2022 / TA 2022 ¹
Yhtymähallinto								
Osakkeet ja osuudet	3 425	3 695	15 110	4 514	4 000	4 000	4 004	4
Maankäyttömaksu						700	733	33
Potilasvakuutuksen pääomasijoitus						3 000	2 853	-147
Laitteinvestoinnit				265	400	305	49	-256
HUS Tilakeskus								
Rakennusinvestoinnit	102 394	137 469	159 052	184 078	202 610	194 910	196 513	1 603
Sairaanhoidon laiteinvestoinnit								
HYKS-sairaanhoidon alue	42 066	21 545	19 328	20 105	5 450	6 200	6 147	-53
Länsi-Uudenmaan sairaanhoitoalue	132							
Lohjan sairaanhoitoalue	867	701	429	411	330	330	314	-16
Hyvinkään sairaanhoitoalue	1 589	3 691	827	681	640	640	593	-47
Porvoon sairaanhoitoalue	390	517	325	425	200	300	294	-6
MAKU maakunnalliset kliniset palvelut					33 190	31 990	30 919	-1 071
HUS Diagnostiikkakeskus		16 136	16 453	11 451	2 560	2 560	4 172	1 612
HUS Apteekki	357	382	541	776	750	750	494	-256
HUS Asvia	1 165	603	1 483	979	2 500	2 500	1 779	-721
HUS Logistiikka	225	433	611	478	450	450	428	-22
HUS Tietohallinto	24 633	23 894	27 064	25 801	34 630	29 080	26 608	-2 472
HUS yhteensä	177 241	209 066	241 222	249 963	287 710	277 715	275 899	-1 816

¹TA-muutos, Valtuusto 15.12.2022 § 21

Rakennusinvestointeihin käytettiin 196,5 milj. euroa. Alkuperäisessä talousarvioon perustuneessa investointiohjelmassa varaus rakentamiseen oli 202,6 milj. euroa, jota pienennettiin talousarviomuutoksen yhteydessä summaan 194,9 milj. euroa.

Hanketasolla toteumassa oli poikkeamia, kun joidenkin investointien vuositaso varaus alittui ja vastaavasti toisten ylittyi. Poikkeamat liittyivät suurimmalta osin vaikeuksiin ennakoita maksujen kohdentumista talousarviovuodelle sekä suurten että pienten investointien ohjelmassa. Myös nopeasti kohonnut inflaatio, materiaalipula ja energiahintojen jyrkkä nousu vaikuttivat merkittävästi rakennushankkeiden kustannuksiin.

Sairaalarakennusten taidehankintoihin käytettiin investointiohjelmasta 304 000 euroa.

Tulosalueiden laitehankintaohjelmat toteutettiin toimintavuoden aikana pitkälti suunnitelmien mukaisesti. Laitteinvestointeihin käytetty kokonaissumma alitti 2,7 milj. eurolla talousarvioon varatun summan. Laitteinvestointien budjettivarausten alitukseen johtavia syitä olivat mm. onnistuneet kilpailutukset ja sitä kautta saadut kustannushyödyt ja säästöt. Budjetin alittumiseen vaikutti myös koronapandemiasta johtuva maailmanlaajuinen tilanne ja erityisesti globaalien komponenttipulan aiheuttamat saatavuusongelmat ja toimitusviiveet, joiden vuoksi investointihankintoja siirtyi seuraavalle vuodelle.

Tietohallinnon tulosalueen investoinneille oli investointiohjelmassa varattu alun perin 34,6 milj. euroa. Painopiste oli muun muassa e-terveyspalveluiden kehittämisessä, johdon raportointia tukevien järjestelmien kehittämisessä sekä rakennushankkeisiin liittyvissä tietoteknisissä hankkeissa. Hankkeita toteutui 26,6 milj. eurolla.

Pysyvien vastaavien sijoitukset olivat yhteensä 7,6 milj. euroa, josta Kiinteistöosakeyhtiö Laakson yhteissairaalan pääomittamisen kustannukset muodostavat suurimman osan, yhteensä 4 milj. euroa. Jorvin sairaala-alueen rakennusoiden kasvattamisesta aiheutuva maankäyttömaksusta aiheutui 0,7 milj. euron kustannus (HUS hallitus 9.5.2022 § 74) ja Suomen keskinäisen potilasvakuutusyhtiön (SKPVY) pääomittamisesta Eksoten ja Kymsoten osuuksista aiheutui 2,9 milj. euron kustannus (HUS Valtuusto 15.12.2022 § 21). Lisäksi yhtymähallitus päätti 14.12.2022 § 55 Eteva kuntayhtymän erityispalvelut -yksikön toiminnan siirtämiseen liittyen käyttöomaisuuden (Sarastia Oy:n osakkeet) siirtämisestä noin 4 000 euron arvolla.

Hankekohtaisesti sitovien suurten, vähintään 10 milj. euron hankkeiden toteumat esitetään seuraavassa taulukossa:

VUODEN / PROJEKTIN ALUSTA ALKAEN						2022	
Sitovuustasosta päättävä toimitien (1 000 euroa)	Kustannusarvio ja sen muutokset ¹	Ed. vuosien käyttö	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutos ²	Kustannusarviosta käytetty 31.12.	Toteuma	Poikkeama
VALTUUSTO							
Tulosalueiden inv estointien yhteismäärä			287 710	277 715		275 899	-1 816
VALTUUSTO							
> 10 milj. euron investoinnit hankekohtaisesti							
Meilahden tornisairaalan toimenpidesiiven 1.kerroksen, julkisivujen ja vesikaton peruskorjaus	56 500	0	300	0	0	0	0
Siltasairaala	310 000	264 948	33 000	42 700	305 817	40 869	-1 831
Apteekin, keskuskeittiön ja pysäköinnin uudisrakennushanke	200 000	0	2 000	950	991	991	41
Tammisairaala	149 100	23 111	37 500	33 100	56 299	33 188	88
Syöpätautien klinikan matalan osan peruskorjaus, vaihe 1	14 150	8 199	5 600	5 900	14 330	6 131	231
Syöpätautien klinikan matalan osan peruskorjaus, vaihe 2	12 200	0	300	200	272	272	72
Jorvin sairaala, K-leikkausosaston ja alapuolisten filojen peruskorjaus	54 300	27 967	20 000	21 000	49 426	21 459	459
Jorvin sairaalan uusi vuodeosastorakennus	232 000	3 474	29 000	16 000	20 782	17 308	1 308
Peijaksen sairaalan uusi pysäköintilaitos	17 000	278	500	0	278	0	0
Peijaksen sairaalan leikkausosaston ja välinehuollon lisärakennus	35 000	0	300	150	44	44	-106
Naistenklinikan A-osan peruskorjaus	35 500	2 250	9 500	8 000	10 660	8 410	410
Palvelukeskuksen peruskorjaus, vaihe 1	11 000	0	1 500	250	207	207	-43
Hyvinkään sairaalan os. 3 ja 4 ja A-osan julkisivun peruskorjaus	33 800	13 089	13 000	14 000	28 266	15 177	1 177
Syöpätautien klinikan lineaarikiikahdyttimet 7-9 hanke	18 900	7 231	6 400	6 400	13 732	6 501	101

¹ hankkeen viimeisin talousarvion mukainen kokonaiskustannusten arvio

² TA-muutos, Valtuusto 15.12.2022 § 21

Suurten rakennushankkeiden toteutuminen

Vuonna 2022 suunnittelu- tai toteutusvaiheessa oli 14 valtuuston hankekohtaisesti hyväksymää investointia. Valtuuston päätösten mukaan näiden hankkeiden enimmäiskustannuksissa voidaan ottaa huomioon kustannusarvion laadinnan jälkeinen rakentamiskustannusten indeksinousu. Mikäli urakkakilpailutusten perusteella tai aikaisemmin selviää, että kustannukset verrattuna valtuuston päätökseen nousevat rakentamisen tarjoushintaindeksin muutosta enemmän, investointihanke esitetään ennen rakentamisen aloittamista uudelleen valtuustolle. Vuotta 2023 koskevat muutokset käsiteltiin HUS-yhtymän yhtymäkokouksessa. Mikäli hyväksytyn kustannusraamin ylitys todetaan rakentamisvaiheessa, budjetin muutostarve pyritään esittämään valtuustolle ensi tilassa. Kustannusmuutoksen pysyessä hyväksytyn indeksikehityksen raamissa, hankkeen budjetointi tarkistetaan hallituksen vahvistamassa investointiohjelmassa.

Siltasairaalan rakentaminen Meilahden kampuksella valmistui suunnitelmien mukaisesti ja rakennus luovutettiin tilaajalle kesäkuussa 2022. Tämän jälkeen Siltasairaalaan suoritettiin laite- ja kalustevarustelua sekä jatkettiin ICT-varustelua. Ensimmäisiä muuttoja päästiin toteuttamaan loppuvuonna, mutta sairaalan varsinainen käyttöönotto on vuoden 2023 alkupuolella. Siltasairaalan yhteydessä osana samaa projektinjohdourakkaa toteutettava sädehoitoyksiköi-

den 7–9 rakentaminen on myös edennyt suunnitellusti ja sädehoitolaitteet asennettiin loppuvuodesta 2022.

Jorvin sairaalan laajassa K-leikkausosaston ja alapuolisten tilojen peruskorjausprojektissa rakentamisvaihe jatkui vuonna 2022. Leikkausosasto ja alapuolelle rakennettavat laboratorion ja sydäntutkimuksen tilat saadaan käyttöön vuonna 2023. Jorvin sairaalan uusi vuodeosastorakennushanke sai rakennusluvan vuonna 2022. Hanke jatkui pääurakoitsijan valinnalla sekä kehitysvaiheen käynnistymisellä. Myös ensimmäisiä purkutöitä päästiin valmistelemaan. Hanke toteutetaan vuosina 2021–2026.

Tammisairaalahankkeen toteutus jatkui vuonna 2022. Hankkeen toteutusaikataulu on viivästynyt ja kokonaiskustannusarviota jouduttiin korottamaan. Tammisairaala valmistuu tarkistetun arvion mukaan loppuvuonna 2024 käyttöön-oton ajoituksessa keväälle 2025.

Hyvinkään sairaalassa käynnistynyt rakennusinvestointi sisältää kantasairaalan keskiosan laajan peruskorjaus- ja julkisivutyön. Vuodeosastokerrokset 3 ja 4 peruskorjataan edelleen osastokäyttöön ja samalla rakennusosassa toteutetaan muita korjaustöitä. Rakentaminen käynnistyi varsinaisesti vuonna 2021 ja hanke valmistuu vuonna 2023.

Syöpätautien klinikan ns. matala osa samoin kuin laajat maanalaiset tilat jäävät Syöpäkeskuksen käyttöön, kun suuri osa toimialan yksiköistä siirtyy uuteen Siltasairaalaan. Matala osa peruskorjataan kahdessa vaiheessa, joista ensimmäisen vaiheen rakentaminen valmistui vuonna 2022.

Naistenklinikan koko A-osaa koskevan peruskorjauksen toteutussuunnittelu alkoi vuonna 2021 ja rakentaminen ajoittuu vuosiin 2022–2024.

Valmisteluvaiheessa olevia, valtuuston hankekohtaista päätöstä vielä vaativia suuria investointeja on sekä Meilahden että Peijaksen kampuksella. Hankesuunnitelmat näistä suurista hankkeista on esiteltävissä vuonna 2023.

Rahoitus

Rahoitusosan toteutuminen

Rahoituslaskelman toiminnan ja investointien alijäämäinen rahavirta kertoo, kuinka suuri osa investoinneista on katettava rahoituksen rahavirralla. Vuoden 2022 alkuperäisessä talousarviossa toiminnan ja investointien rahavirta oli 168,3 milj. euroa alijäämäinen. Vuoden 2022 tilinpäätöksessä toiminnan ja investointien rahavirta toteutui 160,4 milj. euroa alijäämäisenä, kun rahoituslaskelman toiminnan rahavirta alitti alkuperäisen talousarvion 18,0 milj. euroa, ja investointien rahavirta -261,8 milj. euroa pieneni 25,9 milj. euroa alkuperäisestä talousarviosta. Tulorahoituksen korjauseriä -6,4 milj. euroa ei esitetty talousarviossa. Antolainasaamisten vähennykset 1,2 milj. euroa toteutuivat alkuperäisen talousarvion mukaisina.

Rahoitusosan sitovaksi tavoitteeksi asetettiin pitkäaikaisen lainakannan enimmäismäärä 905,7 milj. euroa vuoden 2022 lopussa. Lainakanta vuoden lopussa oli 865,7 milj. euroa, joka toteutui muutetun talousarvion mukaisena. Kuntayhtymä nosti uutta pitkäaikaista lainaa 150,0 milj. euroa ja lyhensi pitkäaikaisia lainoja 18,2 milj. euroa. Vuoden 2023 lopussa lainakannan arvioidaan olevan enintään 996,2 milj. euroa.

Lyhytaikaista rahoitusta käytettiin maksuvalmiuden turvaamiseen kuluneen vuoden aikana. Tilinpäätösajankohtana lyhytaikaista lainaa ei ollut. Muut maksuvalmiuden muutokset -erään sisältyviä muutoksia ei esitetty talousarviossa.

Rahavarat 31.12.2022 olivat 123,9 milj. euroa. Rahavarojen määrä väheni edellisvuoden tilinpäätöksestä 59,2 milj. euroa. Kassan riittävyys oli 14,6 päivää.

Vastuusitoumukset

Lainakanta

Lainakanta vuoden lopussa oli 865,7 milj. euroa, joka toteutui muutetun talousarvion mukaisena. Kuntayhtymä nosti uutta pitkäaikaista lainaa 150,0 milj. euroa ja lyhensi pitkäaikaisia lainoja 18,2 milj. euroa.

OTTOLAINAT		Viitekorko ja marginaali	Lainan loppuunmaksu	Saldo milj. €
EIB	802	EIB pool rate, 3 kk	17.3.2025	5,0
EIB	803	Euribor-360, 6kk +0,363	9.7.2027	16,1
EIB	804	Kiinteä korko	15.12.2028	11,6
EIB	805	Kiinteä korko	28.5.2029	20,0
EIB (korontarkistus 15.12.26)	806	Kiinteä korko	15.12.2031	18,0
EIB	807	Euribor-360, 6 kk+0,008	15.12.2032	26,7
(10 Me osuus kiinteä korko, NORDEA swap päättynyt 15.9.22)				
EIB	808	Euribor-360, 6kk+0,156	26.10.2035	43,3
EIB (korontarkistus 13.10.27)	809	Euribor-360, 6kk+0,048	13.10.2037	50,0
EIB (korontarkistus 13.10.27)	810	Euribor-360, 6kk+0,048	13.10.2037	20,0
EIB (korontarkistus 17.12.28)	811	Kiinteä korko	17.12.2038	30,0
EIB (korontarkistus 21.10.29)	812	Kiinteä korko	21.10.2039	50,0
EIB (korontarkistus 21.10.29)	813	Kiinteä korko	21.10.2044	110,0
EIB (korontarkistus 15.10.30)	814	Kiinteä korko	16.10.2045	70,0
EIB (korontarkistus 15.10.30)	815	Kiinteä korko	16.10.2045	30,0
EIB (korontarkistus 15.12.26)	816	Kiinteä korko	15.12.2046	70,0
EIB (korontarkistus 15.12.26)	817	Kiinteä korko	15.12.2046	20,0
NIB (korontarkistus 30.6.25)	901	Kiinteä korko	30.12.2044	125,0
Lainat ulkomaisilta rahoituslaitoksilta				715,7
Kuntarahoitus Oyj	21212/	Euribor-360, 3kk+0,20	28.11.2047	150,0
Lainat Kuntarahoitus Oyj:ltä				150,0
YHTEENSÄ (koronvaihtosop. huomioitu)				865,7

HUS-kuntayhtymällä oli 31.12.2022 sitoumusten vakuudeksi annettuja kiinnityksiä noin 75 000 euroa. HUSilla oli lisäksi vuokravastuita vuoden 2022 lopussa 502,4 milj. euroa (2021 496,6 milj. euroa). HUS-kuntayhtymällä oli vuoden 2022 lopussa yhteensä 201,0 milj. euroa takauksia samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta, joiden jäljellä oleva pääoma oli 158,4 milj. euroa (2021 170,9 milj. euroa). Takaussitoumukset kohdistuivat Kiinteistö Oy Hyvinkään sairaalamäkeen, Apotti Oy:lle sekä Kiinteistö Oy Laakson yhteissairaalalle. Vastuusitoumuksista on kerrottu tarkemmin HUS-kuntayhtymän tilinpäätöksen luvussa 18 Tilinpäätöksen liitetiedot.

Riskit

Riskienhallinta

Riskienhallinta on olennainen osa HUSin johtamis- ja hallintojärjestelmää sekä kaikkea toimintaa. Riskienhallinnan tavoite on tukea HUS-yhtymää perustehtävän toteuttamisessa, strategian ja tavoitteiden saavuttamisessa tunnistamalla riskejä, ennakoimalla tulevaa potentiaalista riskikehitystä sekä antamalla siihen ratkaisuehdotuksia. Riskienhallintaa toteutetaan kokonaisvaltaisena prosessina HUSin riskienhallintaperiaatteiden mukaisesti. Säännöllisesti toteutettu ja vakioitu prosessi ulottuu läpi organisaation kattaen kaikki riskikategoriat.

HUSin riskienhallintatoimi käynnistää strategisen riskienhallintaprosessin, joka toteutuu konsernin talousjohton asettaman vuosikellon mukaisesti osavuositain, tilikauden lopulla sekä ennakoiden seuraavaan talousarviokauteen. Riskienhallintaprosessissa keskitytään merkittäviin riskeihin, jotka edellyttävät erityistä seuranta- tai hallintatoimenpiteitä. Prosessin toteutus tapahtuu sähköistä riskienhallintajärjestelmää hyödyntäen (HUS-riskit -järjestelmä).

Konsernijohdossa, tulosalue- ja yksikkötasolla strategista riskienhallintaa toteutetaan em. prosessissa ja riskienhallinta linkittyy olennaiseksi osaksi päätöksentekoa, toiminnan ohjausta, suunnittelua ja seuranta- ja seuranta- ja seuranta- ja seuranta-

lee linjaukset, käsittelee riskit ja päättää HUS-tason toimenpiteistä sekä seuraa niiden toteutumista. Strategisten tavoitteiden saavuttamista, merkittäviä riskejä ja riskienhallinnan tilaa seurattiin tulosalueilla ja -yksiköissä. Riskejä ja hallintatoimenpiteitä käsiteltiin johdon hallituksen raporteissa.

Keskeiset tilikaudella korostuneet riskit sekä riskeille määritellyt toimenpiteet liittyivät ulkoiseen toimintaympäristöön, henkilöstöön, tuottavuuteen ja talouteen, johtamisen ja organisoinnin haasteisiin, huoltovarmuuteen sekä toiminnan jatkuvuuteen. Riskiprofiilit sisältävät erilliset riskikuvaukset ovat julkisuuslain (621/1999) 24.1 §:n 7k nojalla salassa pidettäviä.

Riskienhallinnan käytäntöjä tehostettiin vuoden 2022 aikana organisaatiolaajuisesti. Riskienhallintanäkökulma oli korostuneesti esillä tavoitteiden asettamisen, toiminnan suunnittelun ja seurannan prosesseissa. Riskienhallinnan sähköisiä työkaluja ja ohjeistusta kehitettiin. HUSin riskienhallintatoimi valmisti verkkokoulutuskokonaisuudet henkilöstölle ja johdolle, joiden tarkoitus oli lisätä riskienhallinnan tietoisuutta ja osaamista sekä kehittää riskikulttuuria. Riskienhallintaa kehitettiin ja seurattiin myös AUDIT-työryhmässä, joka kokoontui HUSin ulkoisen tarkastuksen johdolla. AUDIT-ryhmä tekee aktiivista yhteistyötä riskienhallinnan, sisäisen valvonnan sekä konsernivalvonnan asioiden edistämiseksi käsittelemällä riskitietoa ja yhteensovittamalla muun muassa tarkastustoimijoiden sekä HUSin riskienhallintatoimen toimintaohjelmia.

Ulkoisen toimintaympäristön kautta tulevat riskit

Ulkoisesta toimintaympäristöstä aiheutui tarkastelujaksolla merkittäviä haasteita HUSin toimintaedellytyksiin ja toimintaprosesseihin. Toimintaympäristön riskit liittyivät etenkin geopolittiseen epävakauteen, yleisen taloustilanteen kehitykseen ja markkinatilanteeseen, lainsäädäntöön ja poliittiseen päätöksentekoon sekä muihin terveydenhuollon toimialasta johtuviin tai siihen vaikuttaviin tekijöihin. Riskienhallintaa toteutettiin esimerkiksi säännöllisen toimintaympäristön ja skenaariotarkastelun, riskianalysien ja vaikutustenarviointien kautta.

Alkuvuodesta 2022 realisoitunut tilanne, jossa yhdistyivät sekä kotimaiset että kansainväliset riskitekijät, vaikutti HUSin toimintaan. Venäjän Ukrainaan kohdistama hyökkäys lisäsi tarvetta panostaa varautumistoimenpiteisiin. HUSin poikkeusolojen varautumista vahvistettiin suhteessa keskeisiin uhkakuviin, kuten huoltovarmuuteen liittyvien materiaali- ja energiavirtojen häiriintymiseen. Kansainvälisen kaupan ja logististen virtojen häiriintyminen aiheutti haasteita huoltovarmuudelle. Riskeihin pyrittiin vastaamaan kansallisten huoltovarmuusrakenteiden ja HUSin omien toimenpiteiden kautta. Vallitseva geopolittisesti epävarma tilanne tulee todennäköisesti jatkossakin vaikuttamaan haitallisesti logistiikkaan, erityisesti ulkomaan tuonnin varassa oleviin maakaasun, lääkintätarvikkeiden ja lääkkeiden saatavuuksiin sekä kustannuksiin. Kyberturvallisuus on kuulunut osaksi poikkeusolojen varautumisen vahvistamistoimia ja HUS on jatkanut kyberturvallisuusriskienhallinnan kehittämishankkeita vuonna 2022. Kyberturvallisuuden häiriöiden määrä sekä niiden vakavuus on yleisesti lisääntynyt, ja ne muodostavat keskeisen terveydenhuollon uhkakuvan.

Sääolosuhteista aiheutui toiminnallisia haasteita alkuvuodesta. Olosuhteet aiheuttivat suuren määrän potilaita traumapäivystyksiin, joka vaikeutti elektiivistä toimintaa ja tämä heikensi HUSin suuronnettomuusvalmiuden tasoa hetkellisesti.

Koronapandemian vaikutukset näkyivät taloudessa, tuottavuudessa, sairaalatoimintojen kuormittumisena ja henkilössä. Jo ennen pandemian alkamista oli havaittavissa haasteita terveydenhuollon henkilöstön saatavuudessa. Työmarkkinatilanne oli epävakaa, terveydenhuollon henkilöstö ilmaisi tyytymättömyyttä työolosuhteisiin ja palkkauksessa nähtiin epäkohtiin ja ammattijärjestöillä oli vaikeuksia saavuttaa sovinto työehtosopimuksesta. Terveydenhuollon vetovoimaisuuden heikentyminen jatkuneena ilmiönä, joka on nähtävissä globaalissa kehityksessä.

Potilas- ja lääkehoitoon liittyvät riskit

HaiPro-ilmoittaminen aloitettiin HUSissa vuonna 2007. Vaaratapahtumailmoittamisen tarkoituksena on käsitellä HaiPro-ilmoitukset moniammatillisesti tapahtumayksiköissä, oppia niistä ja tehdä tarvittavia kehittämistoimenpiteitä. HaiPro-ilmoitusten määrän väheni vuonna 2022 (22 955) verrattuna vuoteen 2021 (23 242).

Vakavia vaaratapahtumia käsiteltiin vuoden 2022 aikana 633, joka on 3 % HaiPro-ilmoituksista, ja vastaa edellisten vuosien määrää. Vakavat vaaratapahtumat liittyivät yleisimmin laitteeseen, tarvikkeeseen ja tietojärjestelmään (19 %), tiedonkulkuun tai tiedonhallintaan (16 %), lääkehoitoon (16 %) sekä hoidon/palvelun järjestelyihin tai saatavuuteen (16 %). Vakavien vaaratapahtumien keskeisiä kehittämistoimenpiteitä HUSissa olivat asiakas- ja potilastietojärjestelmän tekninen kehitystyö ja siihen liittyvien toimintaprosessien toimeenpano, potilastiedonkulun kehittäminen, kaatumisriskissä olevien potilaiden arvioinnin tehostaminen sekä potilaan tunnistamisen kahta eri tietolähdettä käyttäen.

Lääkehoidon turvallisuus jakautuu lääketurvallisuuteen (lääkkeen/valmisteen turvallisuus) ja lääkitysturvallisuuteen

(lääkehoidon toteuttamisen turvallisuus). Lääkehoitoprosessiin liittyvä ohjeistus ja yhteiset toimintamallit on koottu vuosittain päivitettävään HUS Lääkehoitosuunnitelmaan. HUSista Fimeaan raportoitiin yhteensä 76 haittavaikutusepäilyä, mikä oli selvästi vähemmän kuin vuonna 2021 (n=309). Näistä suurin osa liittyi J-ryhmään (systemisesti käytettävät infektiolääkkeet, n=36) ja siellä edelleen koronavirusrokotteisiin (n=28). Vakavia lääkityspoikkeamia käsiteltiin 56 kpl, mikä oli vähemmän kuin vuonna 2021 (78 kpl).

Rahoitustoiminnan riskit

Vuoden 2022 tilinpäätöksessä kuntayhtymän taseessa ei ole kertynyttä ali- tai ylijäämää. Omavaraisuusasteessa saavutettiin asetettu vähimmäistavoite. Kuntayhtymän omavaraisuusaste heikkeni hieman edellisvuodesta, koska tilikauden aikana nostettiin uutta pitkäaikaista lainaa. Pitkäaikaista lainaa tarvittiin talousarviossa esitettyä enimmäismäärää vähemmän. Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä kasvoi edellisvuodesta. Omavaraisuusasteen ennakoitaan laskevan lähivuosina alle 20 prosenttiin. Kuntayhtymässä on seurattu taseen tunnusluvuista erityisesti omavaraisuusastetta ja ennakoitu sen kehittymistä. Pitkällä tähtäimellä HUSin taserakenne vaikuttaa osaltaan HUSin kykyyn selviytyä velvoitteistaan. Soteuudistukseen liittyvä vuosittain määriteltävä HUS-yhtymän lainanottovaltuus tulee asettamaan rajoituksia pitkäaikaisen lainarahoituksen määrälle, minkä odotetaan vaikuttavan pidemmällä aikavälillä positiivisesti taserakenteeseen ja omavaraisuusasteeseen.

Kuntayhtymän lainasalkun korkoriskistä oli suojattu tilinpäätöshetkellä 64 % (2021 78 %). Uusi pitkäaikainen laina nostettiin loppuvuonna vaihtuvakorkoisena. Lainasopimukset pidetään euromääräisinä, valuutariskiä ei oteta.

HUSin maksuliikennepalvelujen kilpailutuksen seurauksena HUSin pääpankki vaihtui keväällä 2022. Maksuliikennepalvelut otettiin käyttöön uudessa pääpankissa suunnitellusti ja aikataulun mukaisesti.

Vuoden 2023 maksuvalmiuden suunnittelussa epävarmuutta aiheuttaa tulorahoituksen muuttuminen pääosin kiinteään vuosiraamiin pohjautuvaksi soteuudistuksen myötä, sekä soteuudistukseen liittyvän lainsäädännön asettamat rajoitteet HUS-yhtymän toimivallalle. Soteuudistuksen lainsäädäntöön liittyen HUS-yhtymälle tullaan määrittelemään vuosittain lainanottovaltuus, joka vaikuttaa investointiohjelmaan ja sen toteuttamiseen.

HUS-yhtymän riskiasema verrattuna kuntariskiin ja valtioriskiin on noussut esiin rahoittajien taholta soteuudistuksen valmistelun edetessä. Voimaannpanolain 34 §:n mukaisten valtiontakausten myöntämisen perusteena oli soteuudistusta koskeneen hallituksen esityksen mukaan se, että hyvinvointialueille siirtyvät lainat ja muut sitoumukset saadaan valtiontakausten avulla säilymään nollariskisinä, vaikka hyvinvointialueilla ei ole verotusoikeutta.

Kuntarahoitus Oyj:ltä nostettiin loppuvuonna pitkäaikaista lainaa 150 milj. euroa yhteiskunnallisena rahoituksena. Kuntarahoituksen yhteiskunnallisella rahoituksella voidaan rahoittaa investointeja, jotka tuottavat laaja-alaista yhteiskunnallista hyötyä. Pohjoismaiden Investointipankin kanssa allekirjoitettiin 115 milj. euron puitesopimus investointien rahoittamiseksi, rahoitusta ei ole vielä nostettu. Euroopan Investointipankin kanssa on käynnistetty keskustelut uudesta puitesopimuksesta HUSin rakennusinvestointien rahoittamiseksi. HUS voi käyttää muitakin kuin em. rahoituslähteitä.

Omaisuusriskit ja investoinnit

Kaikilla HUSin sairaanhoitoalueilla on meneillään merkittäviä sairaalakiinteistöjen peruskorjauksia ja laajennushankkeita. Rakennusinvestointien yhtenä keskeisenä tavoitteena on sairaaloiden toimintavarmuusriskien vähentäminen. Vuonna 2023 alkava sote-uudistus pyrkii hillitsemään kustannuskehityksen kasvua ja tämä tulee heijastumaan muun muassa investointimahdollisuuksien vähentymisenä, joten investointeihin käytettävissä oleva satsaus tulee pieneneväksi. Epävarmuus investointien rahoitusmahdollisuuksista tuo jatkossa haasteita suunnitelmalliseen omaisuuden hallintaan ja kehittämiseen tuoden toiminnan jatkuvuuteen merkittäviä riskejä.

Suurten rakennusinvestointien hankeselvitykset ja -suunnitelmat samoin kuin sairaaloiden pitkän aikavälin toiminnan ja tilankäytön suunnitelmat sisältävät arviot hankkeiden riskeistä. Hanketasolla asetettujen tavoitteiden saavuttamiseen mahdollisesti liittyviä riskejä arvioidaan ja käsitellään koko hankeprosessin ajan ohjausryhmien ja mm. rakennuttajaorganisaation kautta. Toimenpiteitä vaativia riskejä voidaan tunnistaa esimerkiksi toteutusmalli- ja urakoitsijavalintoihin, suunnitelmapuutteisiin, projektien läpiviemiseen, riittäviin henkilöresursseihin, osaamisen hallintaan, väistötiloihin ja logistiikkaan liittyen. Lukuisten investointiprojektien yhteensovittaminen on vaativaa ja sisältää paljon aikataulu- ja kustannusriskejä. Niitä pyritään välttämään investointihankkeiden keskitetyllä ohjauksella. HUSissa yhtymähallinto vastaa yhdessä Tilakeskuksen kanssa toimintojen suunnittelun ja sijoittumisen, kapasiteetin mitoituksen ja investointitarpeiden arvioinnista ja koordinoinnista. Varautuminen häiriötilanteisiin voi olla haastavaa vuokratilakohteissa, joissa vastuu ylläpidosta on osittain tai kokonaan vuokranantajalla.

Hankintojen riskit ja toimenpiteet

HUSin hankintojen kehittämistoimenpiteitä jatkettiin vuonna 2022. Hankintavelkaa purettiin vuoden aikana noin 46 milj. euroa ja pääosin siihen liittyvät tarjouspyynnöt saatiin julkaistua vuodenvaihteeseen mennessä.

Toiminnan keskeytymisen riskit

Toimintavuonna 2022 toiminnan jatkuvuuden näkökulmasta keskeiset riskit voidaan jakaa neljään kokonaisuuteen:

Venäjän hyökkäys Ukrainaan muutti Suomen uhkaympäristöä olennaisella tavalla, jonka seurauksena Suomi jätti liittymishakemuksen Pohjois-Atlantin puolustusliitto Natoon. Keskellä Eurooppaa tapahtunut järjestelmällinen hyökkäyssota käynnisti välittömän ja perusteellisen tarkastelun koko yhteiskuntamme elintärkeän palveluntuotannon ja siihen liittyvän kriittisen infrastruktuurin osalta. Näin toimittiin myös HUSin osalta, joka on yksi sote-toimialan kriittisistä toimijoista. Tarkastelu on kohdistunut eräisiin kiinteistötekniisiin järjestelmiin sekä tietoliikenteen varmistamiseen liittyviin järjestelmiin, sillä Venäjän aiheuttama uhka myös kyberympäristössä kohosi merkittävästi. Sodan edetessä ja Venäjän kohdistuessa tarkoituksellisia iskuja terveydenhuollon toimipisteisiin on käynyt selväksi, että terveydenhuollon toiminnot eivät ole suojassa kybervaikuttamiselta, mutta eivät myöskään kineettiseltä asevaikuttamiselta aseellisen konfliktin yhteydessä. Tarkastelua on tehty HUS organisaatiossa laajasti mm. HUS Tilakeskuksen, HUS Kiinteistöt Oy:n sekä HUS Tietohallinnon suunnalla. Tarkoituksellisen vahingollisen toiminnan uhka HUSin toiminnolle kohosi toimintavuonna 2022 merkittävästi ja uhkataso tulee pysymään ennallaan tai jopa kohoamaan tulevaisuudessa riippuen Ukrainassa käytävän sodan kehityksestä.

Venäjän hyökkäyksestä johtuneet Lännen energiapakotteet sekä niitä seuranneet Venäjän vastapakotteet aiheuttivat Euroopan energiamaarkkinoille merkittävää turbulenssia. Yhdessä eräiden muiden seikkojen kanssa mm. Olkiluoto 3-reaktorin tuotannon käynnistymisen viivästymisen kanssa muodostui tilanne, jossa koko suomalaisen yhteiskunnan tuli varautua mahdolliseen sähköpulatilanteeseen. Vaikka terveydenhuollon laitoksissa on varsin hyvin varauduttu jo lähtökohtaisesti mahdolliseen sähkön syötön häiriötilanteeseen, ei laaja alueellinen sähkökatkotilanne olisi voinut olla vaikuttamatta myös HUSin toimintoihin. Kansallinen varautuminen mahdolliseen sähkökatkotilanteeseen toteutettiin HUSin osalta koordinoitusti energian jakeluyhtiöiden suuntaan. Vuoden 2022 puolella ei alueellisiin sähkökatkoihin tarvinnut turvautua, mutta varautumisen taso on HUSissa kohonnut entisestään.

Koronapandemia jatkui vuoden 2022 aikana edelleen ja kuormitti osaltaan koko terveydenhuollon järjestelmää niin perusterveydenhuollossa kuin erikoissairaanhoidossakin. Vaikka rokotusten ja jo sairastetun taudin myötä taudinkuva oli aiempia aaltoja lievempi niin koko terveydenhuoltojärjestelmää koronapandemia kuormitti edelleen merkittävästi. Epidemia aiheutti samanaikaisesti muiden virusten kanssa merkittävää potilaskuormaa, henkilöstön sairaspotilaaloja sekä osasto/toimipistekohtaisia tautiryöstymiä, jotka yhdessä aiheuttivat koko hoitoketjun hidastumisen ja jopa osittaisen pysähdyksen. Vuoden 2022 lopulla päivystystoiminta useissa HUSin sairaaloissa oli murtumisasteella niihin kohdistuneesta kuormituksesta ja jatkohoitoketjun toimimattomuudesta johtuen. Joulukuussa 2022 tilanne oli monelta osin kriittinen.

Toimintavuotta 2022 on leimannut turbulenssi koko sosiaali- ja terveydenhuollon toimialan työmarkkinoilla. Avoimna oleviin tehtäviin on ollut erittäin vaikeaa rekrytoida ammattitaitoista ja pätevää työvoimaa ja samanaikaiset hoitohenkilökunnan työtaistelutoimet ovat vaikeuttaneet toiminnan jatkamista merkittävästi. Erittäin vaikean työmarkkinatilanteen yhdistyessä edellä mainittuihin kuormitustekijöihin (Venäjän hyökkäyssota, varautuminen sähköpulaan, koronapandemia) sekä eräiden suurten hallinnollisten uudistusten valmisteluun (sote-uudistus ja HUSin organisaatiouudistus) sekä samanaikaisesti toteutettuun suuren toiminnallisen uudistuksen toteutukseen (Töölön sairaalan toimintojen muutto Silta-sairaalaan) voidaan todeta, että HUS toimi syyskaudella loka-joulukuussa 2022 toiminnallisen suorituskyvynsä ja henkilöstön jaksamisen äärirajoilla.

Tietoturvaan ja tietojärjestelmiin liittyvät riskit

Globaalin komponenttipulan seurauksena IT-laitteiden toimitusajat ovat merkittävästi kasvaneet. Tämän takia laitehankintojen ennakointi on noussut entistä kriittisemmäksi. Tietoliikennelaitteiden toimitusajat ovat kasvaneet ja ovat nyt noin vuoden luokkaa. Tämä aiheuttaa riskin ennakoimattomien muutostarpeiden, kuten mahdollisten väistötilatarpeiden, osalta verkkoyhteyksien toimittamiselle.

Vuonna 2022 HUS on tehnyt seuraavia toimenpiteitä hallitakseen tietoturvallisuuteen ja tietojärjestelmiin liittyviä riskejä:

- HUSin tietoteknistä ympäristöä on valvottu ja havaintojen perusteella on tehty sekä korjaavia toimenpiteitä tietoturvariskitason pienentämiseksi että tietoturvatapahtumien käsittelemiseksi.

- HUS Tietohallinnossa riskienhallintaryhmä on kokoontunut säännöllisesti ja kehittänyt riskienhallintaprosessia
- HUS Tietohallinto on suunnitellut yleisen uhkatilanteen muuttumisen vuoksi tietoturvallisuuden parantamiseksi toimia.
- HUS Tietohallinto on lisännyt tuntuvasti tietoturva-asiantuntijahenkilöstöä.

Lisäksi HUS on osallistunut erilaisiin Liikenne- ja viestintäviraston Kyberturvallisuus-keskuksen tukemien yhteistyöverkostojen toimintaan. Vuonna 2022 tapahtui merkittävä määrä tunnusten kalasteluyrityksiä sekä tunnusten murtoyrityksiä. Joulukuussa HUS joutui palvelunestohyökkäysten kohteeksi.

Henkilöstöriskit

Hankala työvoimatilanne sote-sektorilla jatkuu edelleen. Vaikein tilanne on lähihoitajien, sairaanhoitajien, sosiaalityön erityisasiantuntijoiden, varhaiskasvatuksen opettajien, erityisopettajien, puheterapeuttien, yleislääkärien, kodinhoitajien, psykologien ja hammaslääkärien rekrytoinneissa. Kevan mukaan työvoimapulan lisäksi erityisen huolestuttavaa on työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyvien suuri määrä ja sen kohdentuminen osittain samoille ammattialoille, joissa on jopulaa työvoimasta.

Henkilöstön saatavuuteen vaikutti osaltaan myös HUSin työnantajakuva, joka on potentiaalisten työntekijöiden keskuudessa heikko (Luottamus&Maine -tutkimus 8/2022). Mielikuvaa heikentävinä tekijöinä oli mainittu ilmapiiri, etenemismahdollisuudet sekä palkkataso. HUSin vahvuuksia olivat merkityksellinen työ sekä kyky tarjota mielenkiintoisia tehtäviä. HUSin henkilöstö- ja johtamiskyselyjen tuloksissa on nähtävissä kehitystä parempaan, mikä osaltaan osoittaa työntekijäkokemuksen olevan positiivisempi, mitä ulkoinen työnantajakuva antaa ymmärtää. Kehityskohteita on tunnistettu ja työ niiden parantamiseksi on jatkuvaa. Yhtenä HUSin strategisena painopisteenä on henkilöstökokemus ja tavoitteena on olla halutuin työpaikka.

Avointen työpaikkojen määrät HUSissa kasvoivat v. 2022, mutta aktiivisia hakijoita oli vähemmän, mikä näkyy mm. hakemusten määrän laskuna. HUSissa seurataan henkilöstötilannetta henkilöstötunnuslukujen (mm. lähtövaihtuvuus, alle vuoden aikana vakinaisesta palvelusuhteesta irtisanoutuneet, hakemukset avoimiin tehtäviin) sekä henkilöstö- ja johtamiskyselyjen tulosten (mm. tyytyväisyys johtamiseen, työn merkityksellisyys, työpaikan suosittelu) avulla.

Ympäristöasioiden hallinta

Vastuullisuus - yleistä

HUSissa vastuullisuus jaetaan kolmeen osa-alueeseen, sosiaaliseen, taloudelliseen/hyvään hallintoon, sekä ympäristöön liittyvään vastuullisuuteen. HUSin vastuullisuusohjelma vuosina 2021-2022 sisälsi tavoitteita kaikilta näiltä kolmelta alueelta.

Ympäristövastuu

Ympäristötyötä ohjasi HUSin ympäristöohjelma 2021–2024, jonka painopisteet ovat hiilineutraali HUS 2030, resurssi- viisas ja kiertotaloutta tukeva HUS sekä ympäristövastuunsa tunteva ja oppiva HUS. Toimintaa ohjasivat myös Energia- tehokkuuden toimintasuunnitelmasta 2017–2025 nostetut vuositavoitteet ja HUSin vastuullisuusohjelman ympäristö- tavoitteet.

Hiilineutraali ja ilmastonkestävä HUS

Suomen ensimmäisenä yliopistosairaalana HUS laati ilmastotyön pitkän ajan suunnitelman, jossa toiminnan päästölä- hteet on huomioitu kokonaisvaltaisesti. Ilmastotiekarttaan kirjattiin yli 100 toimenpidettä, joilla toiminnasta vähen- netään suoraan ja välillisesti aiheutuvia kasvihuonepäästöjä. Myös ilmastotavoitetta tarkennettiin: HUS tavoittelee toi- minnan hiilineutraaliutta vuoteen 2030 mennessä sekä sitoutuu vähähiilisyteen hankinnoissa ja rakentamisessa.

Energiansäästön, energiatehokkuuden ja uusiutuvan energian osuuden parantaminen ovat tärkeä osa HUSin ilmasto- työtä. Kokonaisenergiankulutus laski 3,5 prosenttia vuodesta 2021 ollen 305 000 MWh. Energiakustannukset sitä vas- toin kasvoivat 29 prosenttia eli 7 miljoonaa euroa. HUS saavutti energiatehokkuussopimuksen 2017–2025 tavoitteen etuajassa syksyllä 2022.

Resurssiviisas ja kiertotaloutta tukeva HUS

HUSin kokonaisjättemäärä laski yli neljä prosenttia vuodesta 2021 ollen noin 7 490 tonnia. Toiminnan volyyymi väheni 4,4 prosentilla vuodesta 2021. Sekajätteen kokonaismäärä laski lähes 220 tonnia eli yli 6 prosenttia. Kaikkiaan yhdyskuntajätteiden määrä väheni lähes 440 tonnia eli noin 7 prosenttia. Keräyspaperin määrän väheneminen jatkui edellisvuosien tapaan 18 prosentin vuosivauhdilla.

Ruokahävikkiä vähennettiin kehittämällä seurantaa, suunnittelua ja toimintatapoja. Kunnianhimoinen tavoite vähentää ruokahävikkiä 30 prosenttia ei toteutunut, mutta tulos oli kuitenkin hyvä. Lounasravintoloissa hävikin määrä pienentyi 15 prosenttia.

Hankintojen ympäristövastuullisuutta kehitettiin järjestelmällisesti. Tärkeimmät hankintakategoriakohtaiset ympäristövaikutukset tunnistettiin yhteistyössä sidosryhmien kanssa, ja kullekin hankintakategorialle rakennettiin ympäristövastuullisuuden kriteeripankki, joka sisältää konkreettisia kilpailutuksissa käytettäviä vastuullisuuskriteereitä.

Ympäristövastuunsa tunteva ja oppiva HUS

Vuoden 2022 aikana eri työyksiköihin koulutettiin yli 80 uutta ympäristövastaavaa. Ympäristövastaavat ovat tärkeä osa HUSin sisäistä ympäristöverkostoa. He saavat koulutuksessa kokonaiskäsityksen organisaation ympäristöasioiden hallinnasta ja valmiudet edistää arjen ympäristöasioita omassa työyksikössään.

Vuosittainen kaikille huslaisille avoin HUS ympäristöseminaari keräsi ennätysmäärän osallistujia, yli 200 huslaista. Teemana oli ilmastotyö.

Merkittävät tapahtumat yhteisön toiminnassa raportointijaksolla ja tulevaisuuden näkymät

Sotepe- ja maakuntauudistus /PKS-erillISRatkaisu

Vuoden 2022 aikana myös HUSissa valmistauduttiin kiivaasti sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudistukseen (sotepe-uudistus). Siihen liittyvät lait hyväksyttiin eduskunnassa 23.6.2021 ja ne tulivat voimaan porrastetusti 1.7.2021–1.1.2023 aikana. Uudistuksessa Uudellemaalle muodostettiin neljä hyvinvointialuetta Helsingin kaupungin jatkaessa edelleen myös sotepe-palveluHUSijen järjestäjänä. Lisäksi lain mukaan Uudenmaan hyvinvointialueet ja Helsingin kaupunki omistavat erikoissairaanhoidon järjestämiseksi HUS-yhtymän. Tämä poikkeaa muualla Suomessa toimeenpantavasta uudistuksesta (Uudenmaan erillISRatkaisu).

HUSin hallitus päätti syyskuussa 2021 lakisääteisen väliaikaisen HUS-valmisteluryhmän perustamisesta. Valmisteluryhmä jatkoi työskentelyään myös vuonna 2022 tehtävänänsä HUS-yhtymän perussopimuksen ja hallintosäännön valmistelu. HUS-yhtymän perussopimus hyväksyttiin Uudenmaan aluevaltuustoissa ja Helsingin kaupunginvaltuustossa lakisääteiseen määräaikaan 30.4.2022 mennessä, jolloin uusi HUS-yhtymä tuli samalla perustetuksi. HUS-valmisteluryhmä vastasi myös HUS-yhtymän ylimmän päättävän toimielimen ensimmäisen kokouksen järjestämisestä. Ensimmäinen yhtymäkokous järjestettiin 7.7.2022. Kokouksessa valittiin uusi yhtymähallitus, sekä hyväksyttiin väliaikaisen valmisteluryhmän valmisteleva HUS-yhtymän hallintosääntö. Syksyn 2022 ajan uusi HUS-yhtymä ja vanha HUS-kuntayhtymä toimivat hallinnollisesti rinnakkain, kunnes 1.1.2023 uuden lainsäädännön voimaan tullessa palvelujen järjestämisvastuu siirtyi HUS-yhtymälle ja HUS-kuntayhtymä lakkautui.

HUS-yhtymän perussopimuksessa ja hallintosäännössä on uuden omistajapohjan ohella joitain merkittäviä eroja aikaisemman HUS-kuntayhtymän perussopimukseen. Ensinnäkin perussopimus määrittelee HUS-yhtymän ylimmäksi päättäväksi toimielimeksi yhtymäkokouksen aikaisemman valtuuston sijaan. Toiseksi HUS-yhtymän rahoitusmalli muuttuu hoitajakso- ja toimenpidekohtaisesta laskutuksesta raamipohjaiseen budjetointiin. Tämän tavoitteena on HUS-yhtymän toiminnan kulujen aikaisempaa parempi ennakointi omistajien näkökulmasta. Muutos on merkittävä myös HUS-yhtymän oman toiminnanohjauksen näkökulmasta. Aikaisemman hoitajakso- ja toimenpidekohtaisen laskutuksen pohjana käytettyä Nordic-DRG-tuotteistusta käytetään edelleen taustalla toisaalta HUS-yhtymän omistajakohtaisen palvelujen käytön seurantaan ja tämän perusteella maksuosuuksien tasaamiseen tilikauden päätteeksi, sekä muille hyvinvointialueille myytävien palvelujen laskutuksen perusteena.

Joulukuussa 2021 käynnistettiin Helsingin johdolla lakisääteisen HUS-järjestämissopimuksen valmistelu, ja sopimuksen valmistelu jatkui lukuisissa teemaryhmissä koko vuoden 2022 ajan. Sopimuksen tarkoituksena on erikoissairaanhoidon palvelujen järjestämiseen liittyvästä työnjaosta, yhteistyöstä ja yhteensovittamisesta sopiminen Uudenmaan

hyvinvointialueiden, Helsingin kaupungin ja HUS-yhtymän kesken. Sopimusvalmistelun teemaryhmät käsitteivät muun muassa erikoissairaanhoidon työnjakoa, palveluketjuja ja -kokonaisuuksia, asiakas- ja potilastietojen rekisterinpi-toa, varautumista ja valmiutta, tutkimus-, koulutus- ja innovaatiotoimintaa, klinisiä tukipalveluja sekä ohjaus ja yhteis-työmallia. Vuoden 2022 lopussa sopimuksen valmistelu oli edelleen kesken ja tavoitteena oli sopimuksen hyväksyminen kevään 2023 aikana. Haastavaksi on osoittautunut erityisesti yhteispäivystysten toimintaan ja kiireellisen hoidon koko-naisuuteen liittyvästä työnjaosta ja yhteistyöstä sopiminen.

Sotepe-uudistuksen toimeenpanoon valmistautuminen organisoitiin kevään 2022 aikana HUS kokonaisvalmisteluksi. Syksyn 2022 aikana tiivistettiin uudistuksen toimeenpanoon liittyvää yhteistyötä ja vuoropuhelua Uudenmaan hyvin-vointialueiden ja Helsingin kaupungin kanssa. Vuodenvaihteen siirtymään liittyen valmisteltiin yhdessä hyvinvointialu-eiden ja Helsingin kaupungin kanssa erillinen varautumissuunnitelma järjestämisvastuun siirtymisen ja erityisesti tieto-järjestelmämuutosten toteutumisen seuraamiseksi ja mahdollisiin ongelmiin reagoimiseksi nopeasti.

HUS-yhtymä ja organisaatorakenne

Sotepe-uudistuksen valmistelun myötä havaittiin tarve HUS-yhtymän organisaatiouudistukselle. Tavoitteena oli raken-taa kaikilta osin yksi HUS, joka pystyy tekemään vahvaa yhteistyötä uusien jäsen- ja omistajahyvinvointialueiden ja Hel-singin kaupungin kanssa mutta myös Etelä-Suomen Yhteistoiminta alueella. Tavoitteena oli yksinkertaistaa ja yhden-mukaistaa koko HUSin organisaatiota.

Keskeisimmät lakimuutokset

Sosiaali- ja terveydenhuollon rakenneuudistusta koskeva lainsäädäntö

Eduskunta hyväksyi kesäkuussa 2021 sote-uudistusta koskevat lakiehdotukset ja lausumaehdotukset (HE 241/2020). HUSin kannalta uudistuksen keskeisimmät uudet säädökset ovat laki hyvinvointialueesta (611/2021), laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021), laki sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisestä Uudellamaalla (615/2021) ja laki hyvinvointialueiden rahoituksesta (617/2021).

Kehitysvammalaki

Kehitysvammalakiin lisättiin säännös, joka mahdollistaa tahdosta riippumattoman erityishuollon tuottamisen kehitys-vammapsykiatrian osastoilla sekä välttämättömien rajoitustoimenpiteiden käyttämisen näillä osastoilla. Tarve säännök-sen muuttamiseen tuli Etevan tiettyjen toimintojen siirtymässä liikkeenluovutuksena HUS-yhtymälle 1.1.2023 alkaen. Vammaispalvelulain kokonaisuudistuksen käsittely on eduskunnassa vireillä.

Laki sosiaali- ja terveystietojen toissijaisesta käytöstä

Sosiaali- ja terveystietojen toissijaisesta käytöstä annetun lain (toisiolaki, L 552/2019) 41 §:n 3 momentissa säädettyä, että Uudenmaan hyvinvointialueilla ja Helsingin kaupungilla on oikeus käsitellä ja yhdistellä tunnisteellisesti potilastie-toja, jotka ovat syntyneet kunkin omassa toiminnassa tai ovat sen omiin rekistereihin tallennettuja sekä potilastietoja, joita HUS-yhtymä tuottaa rahoitusvastuun perusteella hyvinvointialueen lukuun. Vastaavaa oikeutta ei kuitenkaan sää-detty HUS-yhtymälle. Laki on merkittävällä tavalla ristiriidassa uudessa sote-lainsäädännössä HUS-yhtymälle annetta-vien tehtävien ja vastuiden kanssa.

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä

Potilastietojen luovutuksesta järjestämisvastuussa Uudellamaalla olevien toimijoiden (hyvinvointialueet, Helsinki ja HUS) välillä säädetään muusta maasta poikkeavasti. Sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudis-tuksen toimeenpanosta annetun lain väliaikaisen 64 a §:n muutos hyväksyttiin 7/2022 ja sen voimassaolo päättyy 31.12.2025. Väliaikaisena voimassa olevan lain mukaan Uudenmaan maakunnassa potilasta hoitavalla terveydenhuollon palvelunantajalla on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada ja käyttää toisen Uudenmaan maakunnan palvelun-antajan potilastietoja potilaan hoidon edellyttämässä laajuudessa. Potilaalla on oikeus kieltää tietojensa luovuttaminen, ja kiellon saisi tehdä ja peruuttaa milloin tahansa. Muualla Suomessa hyvinvointialueen sisällä tiedonvälitys tapahtuu yhden ja saman asiakas- ja potilastietojärjestelmän sisällä eikä tätä tietojen liikkuvuutta rajoiteta lainsäädännöllisesti muuten kuin potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (L 785/1992) mukaisilla salassapitosäännöksillä. Myös Uu-dellamaalla tulisi saavuttaa toiminnallisesti vastaava tilanne.

HUSille on soteuudistuksessa säädetty merkittävä järjestämisvastuu. Lainsäädännössä ei kuitenkaan ole annettu HUSil-le työkaluja järjestämisvastuun toteuttamiseen ja tietojohdamiseen. Hallituksen esityksessä asiakastietolaiksi (HE 246/2022) ei edelleenkään ole esitetty tätä tilannetta korjattavaksi toistaiseksi voimassa olevassa laissa. Järjestämisvas-

tuun asianmukainen hoitaminen ja yhteinen tietojohdaminen edellyttävät välttämättä HUS-yhtymälle vastaavia mahdollisuuksia tietojohdamiseen, mitä on Uudenmaan hyvinvointialueilla ja Helsingin kaupungilla.

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettu laki

Laissa ja asetuksessa olevat asiakasmaksujen enimmäiseuromäärät tarkistetaan joka toinen vuosi kansaneläkeindeksin tai työeläkeindeksin muutoksen mukaisesti. Terveyspalveluista perittäviin asiakasmaksuihin tehtiin vuoden 2022 alusta alkaen indeksitarkistukset. Asiakasmaksujen maksukattoa laajennettiin 1.1.2022 alkaen suun terveydenhuollosta, suun- ja leukojen erikoissairaanhoidon hoitotoimenpiteistä, terapiasta, tilapäisestä kotisairaanhoidosta ja tilapäisestä kotisairaalahoidosta sekä tietyistä etäpalveluista perittäviin asiakasmaksuihin.

Osana pääkaupunkiseutuyhteistä omistajaohjausta asetettujen tavoitteiden toteutumisanalyysi (erillinen liite Kuntayhtymien OMO tavoitteet).

Omistajaohjaukseen liittyvien tavoitteiden toteutuminen on esitetty erillisessä liitteessä ohjeistuksen mukaisesti.

Helsinki

**Helsingin kaupunki
Kaupunginkanslia**

Pohjoisesplanadi 11–13
00170 Helsinki
PL 1
00099 Helsingin kaupunki
Puhelinvaihde 09 310 1641

www.hel.fi